

PÉSZÁCH UJ KELET

PARTONKIVÜLI NAPILAP
ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: Dr. MARTON ERNŐ

1.10 FONT 24 OLDAL TEL-AVIV, 1972 MÁRCIUS 29., SZERDA 7208. szám

IDI ÁMIN KIUTASÍTOTTA AZ ÖSSZES IZRÁELIT UGANDÁBÓL

Izrael csak az evakuálás befejezése után szakítja meg a diplomáciai kapcsolatokat — A zsidókat vádolják az ugandai cukorhiány miatt — A Szolél Bone még befejez két építkezést — Tegnap hajnalban megkezdődött az asszonyok és gyerekek elszállítása Kenyába

Kampala. (UPI, Reuter). — Idi Amin tábornok ugandai elnök a tegnapi virradó éjjel utasította Daniel Laor nagykövetet, hogy gondoskodik valamennyi Ugandában tartózkodó izraeli azonnali elvonulásáról az országból.

Idi Amin ezzel egyidőben teljes késztséget rendelt el a hadseregben, arra hivatkozva, hogy a Kampalától 40 kilométernyire fekvő Lugaziban két ugandai egyenruhába öltözött fegyveres fehér férfiak, akik az üldözött katonák előtt egy erdőbe menekültek. Felszólították a lakosságot, hogy azonnal jelentse, ha valahol észrevette ezt a két idegent. A hivatalos nyilatkozat nem mondta ugyan, de a helyi sajtó világosan jelezte, hogy „valószínűleg izraeliekről van szó”.

A kormány ellenőrzése alatt álló Kampala Daily tegnap azzal a váddal hozakodott elő, hogy egy zsidó felelős az országban uralkodó cukorhiányért. A lap természetesen nem nevezte meg az illetőt.

A Reuter sajtóiroda jelentései szerint tegnap csak azok az izraeliek folytatták munkájukat, akik a Szolél Bone keretében egy kampalai banképület befejezésén és az ugandai hadsereg kasszárnyáinak kibővítésén dolgoznak Bomboban, Kampalától 32 kilométernyire.

A kampalai rádió állítása szerint Idi Amin megdöbben, amikor megtudta, hogy 700 izraeli van Ugandában. (Valóban a szám nem egészen 500 — a szerk)

Az izraeli szakemberek család-jait tegnap öta repülőgépeken szállították Nairobiba, Kenya városába, ahonnan az El Al gépeinek térnek vissza Izraelbe. A Nairobiban megjelenő Nation című lap megállapítása szerint, az ugandai fejlemények súlyos esapást jelentenek Izrael külpolitikájára számára. Az izraeli működési méretei meglepték az afrikaiakat — írja a lap.

Ludról jelenti az ITIM tudósítója, hogy tegnap reggel az El Al különgepén több mint száz izraeli tért haza Ugandából Nairobiban keresztül. Ebben a csoportban a katonai küldetés tagjai, a hadügyminisztérium megbízottai, valamint gazdasági intézmények emberei voltak családtagjaikkal együtt. A hozzátérők, akik sok kisgyermeket haza akartak vinni, de nem merték megkérni, hogy az ugandai kapcsolat mind politikailag, mind gazdaságilag hasznos és kifizetődő legyen.

A külügyminisztérium, a hadügyminisztérium és a pénzügyminisztérium most közösen tanulmányozza az ugandai kudarc következményeit. Természetesen felvetődik az a kérdés is, hogy más afrikai államokkal fenn tartott izraeli kapcsolatokra nem lesz-e káros kihatással az ugandai-izraeli viszony rohamos letompulása. Jeruzsálemben illetékes körök nem mentesek ettől az aggodalomtól. Bár egyelőre

nincsenek konkrét jelei más afrikai országokban Izrael-ellenes fordulatnak, nyilvánvaló, hogy az arabok és elsősorban Libia erőfeszítéseket tesznek az ugandai tanulság nyomán, más afrikai országokban is.

Daniel Laor, Izrael kampalai nagyköveteinek visszahívását hír szerint komolyan mérlegelik, am

a már említett ok folytán, ezt egyelőre hivatalosan nem közlik. Lehetséges azonban, hogy még az izraeli álláspont nyilvánosságra hozatala előtt, Idi Amin végelesen pontot tesz a két ország kapcsolatára és felszólítja a nagykövetet Kampala elhagyására és az izraeli nagykövetség bezárására.

Nagy részvétel mellett és rendben folytak le az arab helyhatósági választások

Nem vannak változásokat Söchem és más városok vezetésének összetételében — Mose Daján: Közbe lépésünk a demokratikus választások védelmére szolgált

Somron és Judea kilenc városában és községében példás rendben és egészen páratlan részvétel mellett folytak le tegnap az első községi választások izraeli uralom alatt — az első helyhatósági választás a Nyugati partvidékén 1963 óta. Késő esti megállapítások szerint a választási részvétel általában megközelítette a 84 százalékot, ami meghaladja a jordániai uralom alatt tartott választások részvételi arányát.

A választás a jordániai választótörvény szerint folyt le, amelynek értelmében csak azoknak van választójoguk, akik községi adót fizetnek, azaz ingatlannal bírnak, vagy üzleti vállalkozást van. Söchemben a 65 ezer lakosnak 10 százaléka, kereken 6500 bír választójoggal. Ismeretes, hogy Söchemben, ahol eredetileg Chámdí Kánaán volt polgármester kezdeményezte a választásokat, később terror és fenyegetések hatása alatt a jelöltek nagy

A LUDDI LÉGIKIKÖTŐT ELÖNTÖTTE A PÉSZÁCHRA ÉRKEZŐ VENDÉGEK HULLÁMA

Lázás előkészületek az egész országban — Széder estét rendeznek az új olék számára — Pészáchi üdvözlések az orosz zsidóktól

Az egész országban lázasan folytak tegnap az előkészületek pészách ma este kezdődő ünnepére, a háziasszonyok befejezték a chámec kítakarítását és elégetését, ma a hagyományos módon eladják az ország „chámecécsztét” egy nemzsidó lakosnak és este minden izraeli házban megkezdik a hagyományos széder és elmondják az egyiptomi kivonulás csodálatos történetét.

A luddi repülőteret tegnap teljesen elöntötte a pészáchra érkező látogatók és hazatérő izraeliek hulláma. Az ország egyetlen légi kikötője túlkicsinek bizonyult a hatalmas hullám befogadására és a Jumbo óriásgépekből kiszálló utasok százai kénytelenek voltak órák hosszat várakozni poggyászuokra és a vámkezelésre.

S. Kiszlev repülőtéri igazgató vezető hivatalnokaival szüntelen felügyeletet tartott és igyekezett a nehézségeket elsimítani. A rokonokat fogadó izraeliek tömegei és az autók száza teljesen elöntöttek a repülőtéri épület előtti terepet és a rendőrség csak nehezen tudott utat törni az utasok autóbuzsai számára.

Ugyászólván szüntelenül szálltak le a repülőgépek és öntöttek a türelmetlen utasokat, akik igyekeztek eljutni rendeltetési helyükre a pészách előtti utolsó napon.

Az országutakon is mutatkozott már tegnap a szokásos pészáchi „belső turizmus” kezdete. Azok, akik tehették, már tegnap indultak el rokonaihoz, barátaikhoz, vagy tértek vissza a kibucokba, hogy ott töltsék a széder-estét.

A széder-este a főrabbinátus utasítása szerint az idén is a

Felszegezték a Mezuzá az elnöki palotára
Pészách hetében költözködik Sázár elnök

Jeruzsálem (Az Uj Kelet tudósítójától). — Zalmán Sázár államelnök nyomban pészách után beköltözik Izrael elnöki palotájába, amelynek építése régen befejeződött és amelyen, a számos sajtókritika következtében, a még szükséges módosításokat és javításokat elvégezték. Hír szerint a legutóbbi módosítások az eredeti terv szerint további 250 ezer forintba kerültek.

Izrael elnöki palotája mindenestre most már teljesen készen várja lakóját és tegnap Sázár elnök, Iszer Untermann országos főrabbi, valamint Slomo Goren tel-avivi főrabbi részvételével meg tartották az épület főbejárataánál a Mezuza elhelyezési szertartást.

Az épületben sok az új bútor, de az államelnöki hivatal és lakás meglévő bútorzatát, valamint az elnök könyvtárát pészách felünnepe alatt szállítják át. A függetlenségi napon az elnök által rendezett hivatalos fogadásokat már az új épületben fogják meg tartani.

szovjet zsidóság és az orosz alijja jegyében áll, és minden széder-estához külön széklet állítanak az oroszországi zsidók számára, akik még nem tölthetik Izraelben az ünnepet. Goldolban azonban már itt vannak és ezt bizonyítják a pészáchi üdvözlések, amelyek az elmúlt 48 óra alatt futottak be. Egy 42 zsidóból álló moszkvai csoport Sázár elnöknek és Golda Meír miniszterelnöknek címezte hosszú pészáchi jókívánásait. Ugy ezek, mint egy 12 tagú odesszai csoport, amely szintén Sázár elnöknek küldött üdvözlő táviratot, valamennyi tagjának teljes nevével írta alá a sürgönyt.

Az új olék számára úgyászólván az ország minden városában és községében közös széder-estét rendeznek. Ugyancsak sok új olék vendéglnek meg a kibucok. Slomo Goren tel-avivi főrabbi és Uzi Nárkisz, a Szochnut klitaosztályának vezetője, az egyik klitaközpontban vezetik le a széder-estét olyan olék számára is, akik csak tegnap érkeztek az országba.

A haifai vallási tanács a Cion-szállóban rendez központi széder 300 személy részére. Az ünnep előtt 80 ezer font értékű élelmet és ruhát osztottak ki a rászorultak között.

Megérkezett egy amerikai pészáchi küldetés is, amely jó híreket hozott magával. Paul Zuckerman, az Egyesült Gyűjtőakció elnöke és Edwin Bernstein, annak vezérigazgatója, a repülőgépből kiszállva, Luddon büszkén mondták el, hogy az amerikai gyűjtőakció eredménye már az év első három hónapjában 38 millió dollárral meghaladta a tavalyi összeget és minden remény megvann arra, hogy az év végéig a gyűjtőakció új csúcseredményt érjen el.

Nixon elnök Huszeinnel tárgyal a föderáció tervéről

A jordániai király Moszkvába is ellátogat?

Washington (Reuter, UPI, IFP). — Richard Nixon elnök tegnap a Fehér Házban egy óra hosszat tárgyalta Huszeinnel királlyal, aki este diszvaucorára látott vendégül. A terrorista szervezetek fenyegetései miatt rendkívüli biztonsági intézkedéseket foganatosítottak és gondosan őrizték a jordániai királyt, aki föderációs tervhez kérte Nixon elnök támogatását. A megbeszélésen résztvett dr. Henry Kissinger is.

Kissinger egyébként tegnap a kongresszus képviselőházának külügyi bizottságában tartott előadást a nemzetközi helyzetről és a Közel-Keletről.

A Beirutban megjelenő Al Náhár című lap washingtoni tudósítója azt állítja, hogy Huszeinnel, aki amerikai gyógykezelése után Londonba és Párizsba készült, talán Moszkvába is ellátogat, föderációs tervének ismertetésére.

Az arab országokra és Jugoszláviára is áterjedt a feketehimlő járvány

Bangla Deshen ezer ember halt meg himlőben — Hét halálest Jugoszláviában — Libanon is megkezdte a lakosság beoltását

Beirut. (IFP, Reuter). — A libanoni egészségügyi minisztérium elhatározta, hogy megkezdik a lakosság tömeges beoltását feketehimlő ellen, miután Irákból számos megbetegedett lépett fel és már Szíriából is jelentettek egyes eseteket. Magában Libanonban eddig nem fordult elő megbetegedés.

Az újabb himlőjárvány eredeti fészke valószínűleg Bangla Deshen van, ahol eddig már ezer ember halt meg a járvány következtében. A háború következtében még a szokottnál is rosszabb egészségügyi viszonyok, orvosok és gyógyszerek hiánya elősegítik a járvány gyors terjedését.

Belgrád. (Reuter). — Szerbiában 7 ember halt meg feketehimlőben. Magában Belgrádban eddig 23 esetet állapítottak meg, de közülük 3 végződött halállal. Szerbia egész területén 75 megbetegedést jelentettek és 194 embert, aki velük érintkezésben volt, beoltottak himlő ellen.

Már kora reggel sorakoztak az arabok Söchemben, hogy leadják szavazataikat

ny mint más városokban, nem várnak változást a helyhatósági vezetésében, Chámdí Kánaán tegnap duzzogva otthon maradt és nem is szavazott.

Dzseninben is valószínűnek tartják, hogy Kuszni Ál Szuki polgármester listája többséghez jut a 8 tagú városi tanácsban. Erre a 8 helyre azonban 16 jelölt tartott igényt.

A választások eredményét csak a hajnali órákra várták. Mose Daján hadügyminiszter

IDŐJÁRÁS

A chamszin ma is folytatódik. Boros égbolt, homokos levegő, délen esetleges homokviharak. Hlnapra lehűlést és helyi esők lehetőségét jósolja a meteorológiai intézet. Mai hőmérsékletek: Jeruzsálem 17—22, Tel Aviv 16—26, Haifa 15—25, Cftát 11—18, Ludd 17—28, Beer Séva 15—26, Ejlát 17—33 fok.

שולם
147
תל אביב-יפו

Ármon (Örményi) Aladár
adóügyi tanácsadó és könyvelő irodáját Haifán
HERZL UTCA 44. sz. alá
(második bejárat)
helyezte át.
Telefonszám: 532156

Gróf Jiccháknak és Jaffának
Veletek érzünk és osztozunk mély gyászatokban
RÓNAI OLGA ז"ל
elhunyta felett.
KFAR HACHORES EGESZ CSALADJA

ברכת אנד לחם החרוב

**עולים מרוסיה
ליד שולחן הסדר**

עולים חדשים מרוסיה הופיעו יום אחד לפני שבועות אחדים בלבד. הם באו לשולחן הסדר ברוסיה, שם חיו במשך שנים רבות. הם באו לשולחן הסדר ברוסיה, שם חיו במשך שנים רבות. הם באו לשולחן הסדר ברוסיה, שם חיו במשך שנים רבות.

**ELOFIZETESI DU
HAVONTA 13. - FONT**
Tel Aviv, POB 831.
Postabank: 4-04444-6

HAIFA:
Hirdetések felvétele:
Sachar,
Shapira u. 13.
8-20 óráig, tel.: 66 24 53
Előfizetés és este 8 óra
után hirdetések:

Grünberger,
tel. 527010
Levontin u. 24. I. em.
Postabank: 4-26984-2.

JERUSALEM:
Előfizetés és hirdetések:
Er d 6 s : Telefon: 224723,
délután 4-6 között.

Ötszáz új olé érkezett az országba a tegnapi virradó éjszaka. Az olék a Szovjetunióból, Olaszországból, Franciaországból, Perzsiából, Angliából, az Egyesült Államokból és Dél-Afrikából érkeztek és különleges gyorsított akcióval hozták őket az országba, hogy a széder-estét már Izraelben tölthessék.

A rendőrség letartóztatott egy 25 éves török állampolgárt a ludai repülőtérén, aki már előzőleg Izraelbe érkezett, és a hatóságok feltették egy Törökországba tartó repülőgépre. Kenya fővárosában, Nairobiában azonban nem engedték meg ott tartózkodását és visszaküldték Luddra.

Gerwai FURS
SZÖRMESZALON
T. A., BEN JEHUDA 40.
(udvarban)
Tel. 287-311

**Oroszországi olék
a széder-asztalnál**

A Szovjetunióból érkezett olék veszik körül ma este az asztalok a kibucokban és sok izraeli család lakásában. Az ünnepi hangulat talán feledtetni fogja a sajnálatos polémiát, amely ezeknek a zsidóknak az alijájá körül támadt. Ma este, a szabadság ünnepe, örvendezzünk kell és meg kell magyaráznunk az asztal körül ülőknek ennek az alijának a fontosságát, amelyre ötven éve várt a cionista mozgalom, amióta a zsidók elől lezárták a Szovjetunió határait.

Izraelnek sok társadalmi problémája van, amely közül néhány éppen abban az időben robbant ki, amikor az orosz zsidók makacs és áldozatokkal teli küzdelem után elérték a csaknem hihetlent, kiutazási engedélyeket Izraelbe. Vannak fiatal páriáink, akik a különleges izraeli lakáspolitikai miatt nehezen szereznek maguknak lakásokat, míg ugyanakkor a zoros olékat olykor túlságosan nagy laásokkal fogadják és ilya előnyöket juttatunk számukra, amelyeket az izraeli polgárok nem élveznek. A lakosság nagy része él borzalmas lakáskörülmények között és köteleességünk, hogy kiemeltük őket szomorú helyzetükből. S mindez olyan költségvetési terhek korszakában, amely nem tesz lehetővé számunkra, hogy minden követelést teljesítsünk, legyenek azok bármilyen jogosultak. Kétségtelen, hogy ezek a problémák fennállanak és az államnak, valamint a világ zsidóságának rendkívüli erőfeszítéseket kell tenni azok megoldására. Egy azonban bizonyos: nem szabad eltékoznunk azt a nagy lehetőséget, hogy befogadjuk az orosz zsidókat és olyan előnyöket juttassunk nekik, amelyek szükségessé ahhoz, hogy otthon legyenek az országban, mert Izrael az ő országuk is, ugyanannak a történelmi jognak a szellemében, amely lehetővé tette az előző alijja-hullámoknak, hogy letelepedjenek és hazát találjanak.

Az alijja a mi nemzedékünkben a szabadságot, a nép felszabadulását jelenti. Ezen a pészách ünnepe az orosz zsidóknak van a sor, hogy megünnepeljék hazájukban nemzeti felszabadulásukat. És ha Izraeli sulyos társadalmi

KÖNYVET KERES?
Megtalálja!
Jöjjön a Hadash könyvtárba!
1942-1972, harminc éves a HADASH
Nyitva 9-1 és 4-7-ig
Tel-Aviv, Nesz Ciona utca 4.
(Járkon szállónál) Tel.: 59684

J. KAHÁN
SZÖRMEZLET
Tel-Aviv, Ben Jehuda 54
Tel. 286-701

„DO-RE-MI”
Tel-Aviv,
Frischmann 37.
Tel.: 236458
Uj és használt zongorák.
Nagy választék.

Öt hónapi elzárásra ítélt a tel-avivi törvényszék egy 20 éves fiatalasszonyt 3.50 font elutajdonítása miatt. Sosáná Rásti az- zal védekezett, hogy négy hónappal ezelőtt ment férjhez és jó útra akar térni. A bíróság azonban súlyosbító körülménynek vette a vádlott többszörösén büntetett előéletét.

BRÜNN MÁRTA és SANYI
Tornalja — Tel-Aviv
25-İK HAZASSÁGI ÉVFORDULÓJÁRA
sok szeretettel kívánunk minden elképzelhető jót
Öccsük: Brünn Imre és családja

KORN SÁNDOR
Rison-Lecion (Nagyszében)
80-İK SZÜLETESNAPJÁRA
SOK ÖRÖMET ÉS JÓ EGÉSZSÉGET KIVÁNUNK
120-IG.
Felesége: Juliska,
leányai: Lia, Dori, Sulamit,
vejei: Mose, Imre, Otto,
unokái: Miri és Icig, Nurit,
Ruti, Nomi

Meghozta döntését a Herzl-bizottság

A magyar zsidóság öt kiváló alkotója kap az idén Herzl-díjat — Weisz Mair professor, Keszt Itamar, Rónai András, Gárdos-DOS Károly és Salpéter Élijáhu kapja meg a Függetlenségi Napon a díjat

A Herzl-díj szürije Káddári Menáchem Cvi professor, a Bár Ilán egyetem rektorának elnöklétével ülést tartott és beható tanácskozás után öt díjat osztott ki. A zsidótudományi díjat Weisz Mair professor, a jeruzsálemi Héber Egyetem tanára, a bibliikatatis nemzetközi szinten elismert tudosa, az irodalmi díjat Keszt Itamar, a neves költő, író, műfordító, a két művészi díjat Gárdos-DOS Károly karikatüriász és Rónai András színművész, az újságíró-díjat pedig Salpéter Élijáhu, a Háárec főmunkatársa kapta.

Weisz Mair professor, a volt debreceni főrabbi annak idején mint kiváló hitszónok szerzett országos tekintélyt Magyarországon. Közvetlenül a vészorkszak után alijjázott, s az országban papi hivatalát a tudományos kutatómunkával cserélte fel.

Azelőtt inkább a protestáns és más keresztény felekezetek papjai foglalkoztak bibliikatatisással, amely — Izrael önállóságával párhuzamosan — hazánk fővárosában, Jeruzsálemben bontakozott ki az utóbbi két évtizedben. Azon a nyelven, amelyen a Tnach eredeti — tehát héberül.

PLESZ DÁVID DUDI EMLÉKÉRE

Megrendülten állunk a nyitott sír szélén és nem hitük el a borzasztó valóságot...
Gyönyörű szál ember volt, tiszta lelki és csak 22 éves...
A Wingate Intézetben elneveztek Herkulesnek.
Katonai szolgálatát teljesítette, a légihaderő hátfai kirendeltségének a zenekarában játszott és kulturális részlegét is vezette. Unoka öccse volt néhai Plesz Artur újságírónak, az Uj Kelet cikkírójának.

Imádtá szüleit, imádtá a hadsereget, amelynek keretében ismerete meg Szárálját, gyszabba borult menyasszonyát.
Feljebbvalói és kollégái úgy szerették, mint a tulajdon testvérüket.
Naharián földelték el a hősi halottak parcellájában.
Rokonok és barátok sokasága kísérte utolsó útjára és siratja örökké.
Drága emléke legyen áldott.

Hammer István
KELLEMES PÉSZÁCHI UNNEPEKET KIVÁN
és értesíti kedves olvasóit, hogy az ünnepek teljes 8 napján zárva lesz a „TARBUT” könyvtár
T. A., Hásaron 21., Tácháná Merkazit

Dr. Julesz Miklós, Szilágyi József, Vajda Albert, Vadnay László, Gondos Margalit írásai az „Izraeli Kurir” pészáchi számában. Szerkeszti: Rezes György, Haifa, POB. 6204.

A szép élet titka
AZ OLVASÁS.
OLVASSON ÖN IS!
Charrier: A Pillangó;
Wilden: Kilencor indul a new-yorki gép;
Christie: Paddington 16½;
Hans Habe: Mint egykor Dávid.
FODOR kölcsönkönyvtár
Rámát-Gán • Bialik 30

„EL-OD” ÉTTEREMBEN,
Tel-Aviv • Ibn Gvirol u. 3,
szeretettel várjuk SZALAI B. DUCI és FRIEDMANN GABI művészi muzikája mellett kitűnő „hazai” ételkülönlegességek.
Pészáchkor nyitva. • Asztalrendelés: telefon: 230-100.
Nyitva: délután 12-4-ig, este: 7-1-ig.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

Rónai András a Habima Nemzeti Színház művésze. A budapesti születésű, már gyermekszíni nésként is sokat ígérő tehetség az izraeli — Kámeri, Ohel és az utóbbi években a Habima — színpadokon bontakozott ki, s néhány film, illetve tévészerepével csak öregbítette jó hírét.

Egyes alakításairól a héber és az izraeli idegen nyelvű sajtó mindig elismeréssel emlékezik meg, de Rónai András időnként magyar nyelven is fellép, mert művészi tevékenységét sok egyéb jótulajdonság mellett a magyar közönséghez való hűség is jellemzi.

A Herzl-díj szürije tekintetbe vette Rónai András néhány hónap előtti magyar nyelvű előadójának áttűt sikerét, amelynek során valóságos keresztmetszetet adott eddigi három évtizedes művészpályájáról.

Salpéter Élijáhu, az országzerte ismert héber publicista Aknaszlatin született, a tanulmányait a munkácsi héber gimnáziumban folytatta. Auschwitzba került a vészorkszakban, majd Bergen Belzenben érte a felszabadulást. Onnan visszament Csehszlovákiába és újságírói pályáját Prágában kezdte.

1948-ban alijjázott, előbb a rendőrség szolgálatába lépett, majd 1950-ban az Uj Kelet munkatársa, jeruzsálemi tudósítója lett. Közben hétről hétre megjelent publicisztikai írásai a Jerusalem Post hasábjában.

A Háárec szerkesztőségének 1953-ban lett tagja, egy évvel később washingtoni tudósítója. Később nagy riport-utakon járt Afrikán különböző országokban és a Távol-Keleten. Ezek a beszámolóik országos feltűnést keltek annak idején.

Egy időn át Gerson Schocken főszerkesztő mellett ő szerkesztette ténylegesen a Háárecet, amelynek jelenleg főmunkatársa és tekintélyes politikai helyzetmagyarzója.

A Herzl-díjak ünnepélyes kiosztására hagyományosan az idén is a függetlenségi nap estéjén kerül sor Tel Avivban, az Irók Házában.

„EL-OD” ÉTTEREMBEN,
Tel-Aviv • Ibn Gvirol u. 3,
szeretettel várjuk SZALAI B. DUCI és FRIEDMANN GABI művészi muzikája mellett kitűnő „hazai” ételkülönlegességek.
Pészáchkor nyitva. • Asztalrendelés: telefon: 230-100.
Nyitva: délután 12-4-ig, este: 7-1-ig.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

„EL-OD” ÉTTEREMBEN,
Tel-Aviv • Ibn Gvirol u. 3,
szeretettel várjuk SZALAI B. DUCI és FRIEDMANN GABI művészi muzikája mellett kitűnő „hazai” ételkülönlegességek.
Pészáchkor nyitva. • Asztalrendelés: telefon: 230-100.
Nyitva: délután 12-4-ig, este: 7-1-ig.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

Blowdel és mindenfajta képekretet gyorsan készit
TARBUT KÖNYVTÁR
T. A. Hasaron 21.
Tácháná Merkazit.

A BNE HERZL KÖZLEMÉNYEI
Levélcim: P.O.B. 4472.

Figyelem! Ertesítjük kedves tagjainkat és barátainkat, hogy Klub-Herly kávéháza, Jehuda Hálevi-Koribach-Ibn Gvirol sarok, és első megnyitójátokkonczió klubdelutánunkat 1972 április 2-án, vasárnap délután 5 órakor kezdjük. Hááresszony Princez Joli, aki szeretettel várja kedves tagjainkat és barátainkat. Jöjjenek el minél számosabban. Kerjük hozzanak magukkal kóromit és kártyát.

Szülők otthona - Szará Avnon
„VERED PENZIÓ”
KIRJÁT TIVON,
Rechov Hásosaním 23,
telefon: (04) 9310 30

KÓSER
orvosi felügyelet és ápolás
szobák komforttal
európai konyha, kivánságra diéta
napi 5 étkezés
individuális bánásmód — otthonos környezet
nagy kert, árnyas pázsit
MÉG NÉHÁNY SZABAD HELY

Az IZRAELI SZEMLE pészáchi számából: A gödölye — Reb Mejlach... — Tavoli széder-esték — Epizódok Braziliában — Napjaink zsidókérdése — A szovjet vezető magánélete — Mi a helyzet Romániában? — Kisemberek városa — Zsidó muzikusok — A közérköles hajdan és most — Holyan úlj? — Elmélet és a butaságról — Népszerű tudomány — Szemle — Hallotta? — Derül oldal — Képes humor, stb. stb.
Szerkeszti: Árje Kaddar.
Kérésére mutatványzámot küld — külföldre is — a kiadóhivatal: Haifa, Hamaapilim 5. Telefon (04)53-18-13.

Bel- és külföldi BUTORSZÖVETEK és csakis külföldi VELOURPLUSSÓK világhírű gyáraktól

SPITZER-nél
Tel-Aviv, Merkáz Mészchári 15
ח ש מ ה

AZ UJ KELET
PÉNTEKI SZÁMÁBÓL:

BARZILAY ISTVÁN:
TULBUZGOSÁG A KNESZETBEN

RÁFAEL BASÁN:
INTERJU MIKUNISSZAL, AZ IZRAELI KOMMUNISTA PÁRT FŐTITKÁRAVAL

DÁN OFRY:
KÉT PORTRE A CIONISTA VILÁGKONGRESSZUSRÓL

GROSZBERG JENŐ:
ZARANDOKLÁS A KÁLLÓI REBE SIRJÁHOZ
(Magyarországi levél)

KÁRMEL JOCHANÁN:
KI AZ ELLENSÉG?

GALLI-GEMEINER ERVIN:
EMLEKEZÉS GRÜNER DOV BÉLÁRA

KAHÁN KÁLMAN:
REB JAJLIS SEGITSÉGEÉRT ESEDEZIK A MANIU-GÁRDÁK EGYKORI FŐPARANCSNOKA
(Amerikai levél)
Továbbá állandó rovataink, cikkek, riportok, sok érdekes olvasnivaló az

UJ KELET
PÉNTEKI SZÁMÁBAN

MAGYARNYELVŰ MŰVÉSZ SZÍNHÁZ:
KELLEMES PÉSZÁCHI UNNEPEKET KIVÁN KEDVES KÖZÖNSÉGÉNK ÉS UNNEPEK UTÁN folytatjuk sikeresorozatunkat a

KÉT LÁNY AZ UTCÁN
c. 3 felvonásos vígjátékban

PETACH IKVA, szombat, ápr. 8. este 8.30. Sárét terem. Elővétel: Klein, Mohliver u. 11.

BEER SEVA, kedd, ápr. 11. 8.30-kor, Bét Háám. Elővétel: Mandelbaum Dezső.

CHOLON, szerda, ápr. 12. 8 óra. Hisztradrut terem (91-es busz, Migdál mozi-nál). Elővétel: Mandula cukorkabolt, Sokolov u.

ASKELON, szombat, ápr. 15. 8.30-kor. Hisztradrut terem. Elővétel: Gyuri espresso és Klein függönyüzlet.

Következő bemutatók
április hónapban:
GUL - BABA
Romantikus nagyoperett 3 felvonásban.

SOMEROK FIGYELEM!
Pészách felünnepén, 1972 április 2-án, vasárnap d. u. 1.30 órai kezdettel KFAR GLUCKSOHN-ban hagyományosan országos somer találkozó rendezünk, melyre a szervezett tagjait, családjaikkal együtt szeretettel várjuk. A vónattal érkezők részére, Benjamín-állomásról a továbbutazás 12-1 óra között biztosítva lesz. Minden Chávra és chávér ott legyen! Tel Avivból autóbussz indul a jelentkezők számára a Héjchal Hátarbut elől pontosan 12.20 órakor. Jelentkezés még péntek délig Brummer Sándornál, tel. 236458 és Euch Ferinél, tel. 624754.

A TEL-AVIVI MOZIK HETI MŰSORA
ELŐADÁSOK KEZDETE:
4.30 — 7.30 — 9.30

ALLENBY: Csapda 22.
Ben Jehuda: Erotikus terfi
CINERAMA: Moszkva ég
ESZTER: Nevem Tricity
CAFON: Egy bűn története
GAT: Nicholas és Alexandra
GORDON: Bűz a fák árnyékában
OPHIR: Piszkos Harry
ORLY: Szeretlek Roza
HOD: Akadémistalanul
CHEN: Hegedűs a házaton
MAXIDI: A pirula
MUGRABI: X Y és Zee
PEER: Tudás
PARIS: A boldog nyertesek
TCHELET: A Hellstrom krónika
SDEROT: Az Anderson hangfelvételek
STUDIO: Decameron
TEL-AVIV: A francia kapcsolat

HABIMA
Tel-Aviv, márc. 30. csütörtök, a nagytéremben 7 — 9.30.
SZTEMPENYU
A kisteremben 7.15 — 9.15
SEFI UR
FÜGGETLENSÉGI NAPJA

The Israel National OPERA

AIDA
VERDI OPERÁJA
30/3 • 1/4
(12/4 Jeruzsálem 8-kor)
(27/4 Haifa 8.30-kor)

AIDA
VERDI OPERÁJA
30/3 • 1/4
(12/4 Jeruzsálem 8-kor)
(27/4 Haifa 8.30-kor)

2/4
CIGÁNYBÁRÓ

נתון יומי
דפוס: הוצאת המאחדת
לפרסומים והדפסה כ"מ
תוכנית המערכת:
יחיד הרכבת 52, תל-אביב
טל 37801

ראש הממשלה "אילפה" פנתר שחור ששיסע דבריה בכנס יוצאי מרוקו

כל הארץ וכן 120 נציגים שבאו במיור... ראש הממשלה הביאה נתונים סטטיסטיים רבים משהיא הבטיחה והחזיקה... פנתר שחור... אילפה... ששיסע דבריה בכנס יוצאי מרוקו...

תרומות יהודי ארה"ב למגבית - ללא תקדים

המגבית צועדת לקראת הישגים ללא כל תקדים... תרומות יהודי ארה"ב למגבית - ללא תקדים... המגבית צועדת לקראת הישגים ללא כל תקדים...

פעוט קודח מחום הגיע אתמול עם קבוצה של 100 ישראלים מאוגנדה

אמין ציווה על כל הישראלים לעזוב את אוגנדה... פעוט קודח מחום הגיע אתמול עם קבוצה של 100 ישראלים מאוגנדה... אמין ציווה על כל הישראלים לעזוב את אוגנדה...

הודו ופקיסטן יחליפו שבויים פצועים

הודו ופקיסטן יחליפו שבויים פצועים... הודו ופקיסטן יחליפו שבויים פצועים... הודו ופקיסטן יחליפו שבויים פצועים...

הממשלה נמאה ישראלים מאנשי משרד החינוך

הממשלה נמאה ישראלים מאנשי משרד החינוך... הממשלה נמאה ישראלים מאנשי משרד החינוך... הממשלה נמאה ישראלים מאנשי משרד החינוך...

נקבעו מזוונות במשכן החדש של נשיא ישראל

נקבעו מזוונות במשכן החדש של נשיא ישראל... נקבעו מזוונות במשכן החדש של נשיא ישראל... נקבעו מזוונות במשכן החדש של נשיא ישראל...

עזר וייצמן זוכה מגרימת מוות ברשלנות

עזר וייצמן זוכה מגרימת מוות ברשלנות... עזר וייצמן זוכה מגרימת מוות ברשלנות... עזר וייצמן זוכה מגרימת מוות ברשלנות...

"אתא" בבאר-שבע!

החנות היפה, הגדולה והחדשה בעיר נפתחה ביום ראשון, י"א בניסן תשל"ב 26.3.72, ברח' קרן-קיימת 139, פינת רח' החלוץ. לכבוד הפתיחה 10% הנחה מיוחדת במחלקות נשים, גברים, ילדים, מצעים ומגבות. ההנחה רק עד יום ששי כ"ג בניסן תשל"ב 7.4.72.

הרב כהנא חוזה הפגנה אלימה בניו-יורק

הרב כהנא חוזה הפגנה אלימה בניו-יורק... הרב כהנא חוזה הפגנה אלימה בניו-יורק... הרב כהנא חוזה הפגנה אלימה בניו-יורק...

40 אלף ל"י נשדדו מבנק דיסקונט ברמת-חן

40 אלף ל"י נשדדו מבנק דיסקונט ברמת-חן... 40 אלף ל"י נשדדו מבנק דיסקונט ברמת-חן... 40 אלף ל"י נשדדו מבנק דיסקונט ברמת-חן...

שחררו רועים שחדרו מלבנון

שחררו רועים שחדרו מלבנון... שחררו רועים שחדרו מלבנון... שחררו רועים שחדרו מלבנון...

Vertical text on the left margin containing various small notices and advertisements.

חג שמח לקוראי „בוקר טוב“ ולכל בית-ישראל „סדר“ פסח בסימן העלייה מרוסיה

ארוך, בו ישתתפו מאות עולים חדשים, שים, שהגיעו זה עתה מרוסיה, דרום אמריקה, ארצות אחרות ונאמרים. לילי העולים יחולקו שני — הגדת פסח ירושלים אמנותית. לעולים שאינם מבינים עדיין עברית הוכנה הגדה ברוסית.

הגיעו עולים במבצע „סדר“

500 עולים הגיעו אור ליום אתמול מהקרייזיס שונים. במבצע מיוחד, שמונתו היתה להפיק ארעה, כדי שיוגו כאן את ליל ה„סדר“. העולים באו מברית המועצות, מ„הסלוב“ מצרפת, משהאן, וגם מארצות אחרות. רוב אלה שבאו מאוסטריה, הם יוצאי ארצות אחרות הדוברות איטלקית או גרמנית. צוות מוגבר של משרד הקליטה טיפל לעולים כדי לזרז כלל האפשר את סידורם הראשוני בארץ.

יוקטן מס ההכנסה

של מס ההכנסה, מאחר והמס פוגע כיום ברצון העבודה, את הפער בהכנסות יבטל בנתונים על ידי העלאת מיסי עקיפין או בצורות אחרות של חיסכון בתקציב.

מדען יהודי ברוסיה רוצה לעלות לישראל

מדען סובייטי יהודי בכיר החליט לעזוב את בריה"ם ולעלות לישראל, מסר לו אתמול מקורות מוסמכים במסכת. הוא עלול לגרום לעליית מהירים מעל 55 לאלקטרוניקה והחבר האקדמיה למדעים. ד"ר לויץ ביקש תעודות או פטו שהוא נזקק להן בשלבים הראשונים של הגשת הבקשה להיתר יציאה.

קורא להם לארה עולים בבתיהם. 30 אלה מבין העולים החדשים יש להם במסביבות וסדרי פסח שיערכו בבתי פרטיים ובמוסדות בכל רחבי הארץ. אלפים עולים יתארחו בסדרי הפסח במחנות צה"ל, ביניהם סדר ה"פסח המרכזי שיערך בבסיס חיל-הים, רבה הראשי של הליאביה, הרב שלמה גורן ומנהל מחלקת הקליטה של „סוכנות מר עוזי רקיס, ישרכו סדר פסח באחד ממרכזי הקליטה ב"י

נרקיס: הקליטה תלויה ברצון העולה ולא רק בפעולות המדינה

אלוף (מיל.) עוזי נרקיס, מנהל משרד הקליטה והקליטה בסוכנות, פתח אתמול את הדיונים המעשיים בכנס יוצאי מרוקו (ראה ידיעה בעמ' 2) בדבר הרצאת על העלייה בשנות ה-70. הוא אמר, כי העלייה מותנית כיום בקליטה יותר מאי פעם; אולם הקליטה אינה תלויה רק בפעולות המדינה אלא בכוח יוזמה של כל יהודי לעלות ארצה. ככל שיגדל רצונו וינסה קשיי הסתגלותו של העולה.

צ'אושסקו מבקר בטאנזניה

מחד ונכונת וחומקו מצד שני, חוגים יודעי דבר מסרו כי כנענא נפגש עם שר הבטחון משה דיין לפני החלטתו להסתלק מיותר הבחירות. כנענא אמר כי יתכן ובסופו של דבר יחליט להצביע למרות הכל, אך עד שעת מסירת הידיעה טרם עשה זאת.

מבצע ארוך גדול לפסח יבוצע על וישתתפו בסדר, הקיבוצים אשר איבדו ירי כרית התנועה הקיבוצית המאגרת צו בזמנו אסירי ציון, הומינו את בני בתוכה את כל הקיבוצים בישראל, על משפחותיהם בארץ להתארה בימי חייהם.

עיתון הבוקר הנפוץ ביותר בישראל

עיתון הבוקר הנפוץ ביותר בישראל, יום רביעי, י"ד ניסן תשל"ב • 29.3.72

הבחירות הן לשמחת הכל, ערי ה"שומרון לבשו חג, התלמידים שוחררו מלימודיהם והפועלים העובדים ביש"ר ראו יציאה לעבודתם בתקווה לשוב לפי ני סגירת הקליפות בשעה 8 בערב, כדי שיוסיקו להצביע.

השתתפות ערה וסדר מופתי בבחירות — ביהודה ובשומרון

הבחירות הן לשמחת הכל, ערי ה"שומרון לבשו חג, התלמידים שוחררו מלימודיהם והפועלים העובדים ביש"ר ראו יציאה לעבודתם בתקווה לשוב לפי ני סגירת הקליפות בשעה 8 בערב, כדי שיוסיקו להצביע.

עיתון הבוקר הנפוץ ביותר בישראל

יום רביעי, י"ד ניסן תשל"ב • 29.3.72

ישראל גבדה על הודו - 0:1

נבחרת ישראל בכדורגל עלתה אתמול לשלב חצי הגמר בטורניר הקדם אולימפי ברנגון, לאחר שגברה על הודו 0:1.

ספיר: רבות לא נפתרו עדיין בעיות

בארוחת עתרים לציוני כנס יוצאי צפון אפריקה, שנערכה בחסות ראש עיריית תל-אביב-יפו, השתתף שר ה"אוצר מר פנחס ספיר.

גירוש תוניסי: גירוש הישראליים מאוגדה — ראשית הסוף לנוכחותם באפריקה

גירוש תוניסי: גירוש הישראליים מאוגדה — ראשית הסוף לנוכחותם באפריקה. גירוש תוניסי: גירוש הישראליים מאוגדה — ראשית הסוף לנוכחותם באפריקה.

הוא היחיד-שמו C.D.

גם השנה- מקום ראשון במשאל העם עין הזית

עיתון תוניסי: גירוש הישראליים מאוגדה — ראשית הסוף לנוכחותם באפריקה

גירוש תוניסי: גירוש הישראליים מאוגדה — ראשית הסוף לנוכחותם באפריקה. גירוש תוניסי: גירוש הישראליים מאוגדה — ראשית הסוף לנוכחותם באפריקה.

לבנון מחסנת תושביה נגד אבעבועות

לבנון מחסנת תושביה נגד אבעבועות. לבנון מחסנת תושביה נגד אבעבועות. לבנון מחסנת תושביה נגד אבעבועות.

אמריקאי נבחר לתת המזכ"ל של האו"ם

אמריקאי נבחר לתת המזכ"ל של האו"ם. אמריקאי נבחר לתת המזכ"ל של האו"ם. אמריקאי נבחר לתת המזכ"ל של האו"ם.

ר"מ צנעא: צבא עדן כבש שטחים בצפון תימן

ר"מ צנעא: צבא עדן כבש שטחים בצפון תימן. ר"מ צנעא: צבא עדן כבש שטחים בצפון תימן. ר"מ צנעא: צבא עדן כבש שטחים בצפון תימן.

Az Aviation Week szenzációja:

Amerika és néhány nyugati állam tengerészete érdeklődik az izraeli «Gávriél»-rakéta iránt

Az Egyesült Államok és még néhány más nyugati állam tengerészete komolyan foglalkozik azzal a gondolattal, hogy Izraeltől vásároljon Gávriél-típusú tenger-tenger rakétákat, amelyeket az izraeli haditengerészet már használ.

Az amerikai repülőgépi szaklap, az Aviation Week legutóbbi számában azt írja, hogy az amerikai haditengerészet különböző olasz és francia gyártmányú rakéta-felszereléseket is megvizsgált, mert sürgetően ki akarja küszöbölni eddigi hátrányos helyzetét az ilyen rakéta-felszerelések tekintetében.

Közöttük Észak-Amerika is — szerződéseket írt alá az izraeli légiiparral, katonai és polgári repülőgépek motorjainak javítására.

A hetilap a továbbiakban azt írja, hogy az izraeli légiipar az elmúlt esztendőben több mint 9 millió dolláros nyereséget könyvelt el és felsorolja az izraeli üzemi főbb export-termékeit:

- Arává-típusú, fegyverrel ellátott szállító repülőgép, amely három turbo-motorral van ellátva.
- Gávriél-rakéta.
- Commadore-Jet repülőgép, amelyből 47-et már eladtak 30-at közülük Észak-Amerikának.
- „Rotor-fény” felszerelés helikopterek éjjeli megvilágítására, anélkül, hogy a fényt a földről látni lehetne.

Az Aviation Week értesülése szerint három ázsiai és afrikai állam rendelt Izraeltől 30 felgyverezett Arává repülőgépet, az államok nevét azonban nem közli a lap. Erdekességként említi, hogy

Uganda is rendelt két ilyen repülőgépet, de a legutóbbi fejlemények miatt Izrael nem adta meg az exportengedélyt a repülőgépek leszállítására. Több európai állam — írja a lap a továbbiakban — szintén érdeklődik az Arává-gépek iránt, amelynek ára 485 ezer dollár.

Az izraeli légihaderő ez év nyarán kapja meg az első felgyverezett Arává repülőgépeket. A helikopterek megvilágítására szolgáló rotor-fényről azt írja az Aviation Week, hogy az önálló tritium-gáz erőforrással rendelkezik és ez a fény elősegíti a helikopter pilótáinak 100 méterrel való látását. A tritium-gáz a hidrogén izotópjára.

A felgyverezett Arává repülőgépet, valamint az izraeli légiipar más termékeit az április 21-én Hannoverben megnyíló légi-kiallítás mutatja majd be Izrael.

Meghalt Chana Meisels-Sochát

A tel-avivi Ichilov kórházban tegnap 89 éves korában elhunyt Chana Meisels-Sochát, a WIZO világszövetség egyik alapítója. Az elhunyt, aki 1909-ben alijázott Odesszából és izraeli életének két első évét Szedzera faluban töltötte, 1911-ben megalakította a kinereti oktatófarmot lányok számára. Chana Meisels, 1920-ban rendezte meg az első tanfolyamot háztartás vezetésére és 1926-ban megalakította Náchálal mező gazdasági iskoláját. Tanítványai közt volt egy náchálali fiú — Mose Daján.

Ma délben helyezik örök nyugalomra Náchálalban.

Golda Meír miniszterelnök:

A TÖRZSEK KÖZÖTTI SZAKADÉK ELLENTMOND IZRÁEL SZELLEMEINEK

Eddy Malká, a Fekete párdúcok vezetője vitába szállt a miniszterelnökkel a marokkói zsidók kongresszusán — Moszkvai zsidók üdvözlő táviratot küldtek a kongresszusnak

Golda Meír miniszterelnök a marokkói származású olék kongresszusának megnyitását tartott beszédében kijelentette, hogy Izrael állama nem maradhat fenn és nem teljesítheti hivatását, ha továbbra is fennáll a törzsek közötti különbség. A zsidóság egyik alapját képezi az igazságos társadalmi elrendezés és az egyes csoportok közötti különbség megszüntetése nem jövedelmény, hanem is különböző csoportok nyomásának a következménye, hanem az állam szellemének beteljesítése.

A marokkói zsidók világszövetségének kongresszusán, amely tegnap reggel a tel-avivi egyetem nagy auditoriumában nyílt meg, többször Izraelben élő marokkói zsidó, valamint 120 külföldi delegátus vett részt a világ minden tájáról. A megnyitó ünnepségen Jicchák Niszim főbb, dr. George Wise egyetemi elnök, a Szochnut képviselői, valamint számos Kneszet-képviselő vett részt. A nagygyűlésen, amely pészach hetében, a

hagyományos Mimuná ünnepséggel ér véget. Saul Ben Szimchon elnökölt.

A miniszterelnök felszólította a kongresszus résztvevőit, hogy

GOLDA MEIR: „Párdúc... és mi még?”

teljesen nyíltan és takargatás nélkül tárják fel a problémákat. Szavait Eddy Malká, a Fekete Párdúcok egyik ismert vezetőjének közbeszólásai zavarták meg.

Heves „szavazási vita” folyt Golda Meír és Mose Kármel között

A miniszterelnök bírálta a Mápámot és a Teljes Erec Jiszráelért mozgalom embereit

A Mápám képviselőit és a Teljes Erec Jiszráelért mozgalomban résztvevő Máarách-tagokat hűg zuhanyként érte Golda Meír miniszterelnök erős hangnemből elmondott bírálata, amelyet felettük gyakorolt.

A bírálattól Golda Meír a Máarách Kneszet-frakciójának ülésén hangzott el, amelyet a hétfőn megtartott rendkívüli Kneszet-ülés előtt tartottak.

Ezen az ülésen többek között a miniszterelnök a Mápám emberei felé fordult és azt mondta, hogy nem tudja nekik megbocsátani, hogy pártjuk azonosította magát a Somér Hácáir kibucok Nir-Ozban hozott határozatával a ráfiáchi letelepülés ellen.

Másrésről a miniszterelnök élesen kikelt azok ellen a Máarách-tagok ellen, akik résztvesznek a Teljes Erec Jiszráelért küzdő mozgalom sajtóorgániumának, az „Ez az út”-nak munkájában, és azt „szégyen és gyalázat”-nak minősítette. Mindkét résznek azt mondta a miniszterelnök, hogy a párt belső szerveiben tisztázzák majd véglegesen viselkedésüket.

A vita során élénk szóváltás alakult ki a miniszterelnök és Mose Kármel Kneszet-képviselő között. Amikor ugyanis Kármel ellenezte, hogy engedélyezzék egyes Máarách-képviselőknek a szavazástól való tartózkodást a Kneszetben. Golda Meír így kiáltott fel:

„De emlékezzen erre akkor is, amikor maga akarja ugyanezt tenni!”

Kármel így válaszolt: „Nem én fogom okozni a kormány bukását.”

Golda (dühösen): „Persze, amikor kellemetlen, akkor távol tartjuk magunkat a szavazástól.”

Kármel: „Ez csak a munkaviszony ügyében történt.” (Kármel ugyanis a sztrájk törvény megszüntetésén nem volt jelen — szerk.)

Az utolsó szó Golda Meír volt: „Ez már más esetekben is előfordult.”

bucon Nir-Ozban hozott határozatával a ráfiáchi letelepülés ellen.

Másrésről a miniszterelnök élesen kikelt azok ellen a Máarách-tagok ellen, akik résztvesznek a Teljes Erec Jiszráelért küzdő mozgalom sajtóorgániumának, az „Ez az út”-nak munkájában, és azt „szégyen és gyalázat”-nak minősítette. Mindkét résznek azt mondta a miniszterelnök, hogy a párt belső szerveiben tisztázzák majd véglegesen viselkedésüket.

A vita során élénk szóváltás alakult ki a miniszterelnök és Mose Kármel Kneszet-képviselő között. Amikor ugyanis Kármel ellenezte, hogy engedélyezzék egyes Máarách-képviselőknek a szavazástól való tartózkodást a Kneszetben. Golda Meír így kiáltott fel:

„De emlékezzen erre akkor is, amikor maga akarja ugyanezt tenni!”

Kármel így válaszolt: „Nem én fogom okozni a kormány bukását.”

Golda (dühösen): „Persze, amikor kellemetlen, akkor távol tartjuk magunkat a szavazástól.”

Kármel: „Ez csak a munkaviszony ügyében történt.” (Kármel ugyanis a sztrájk törvény megszüntetésén nem volt jelen — szerk.)

Az utolsó szó Golda Meír volt: „Ez már más esetekben is előfordult.”

A Sheraton szálló melletti tengerpart — csak vallásoknak

A tel-avivi Sheraton szálló mellett lévő tengerpart az idei szezonban — szombat és ünnepnapokat kivéve — a vallások részére lesz fenntartva, vagyis elosztják azt külön nők és férfiak számára a tel-avivi városvezetésben résztvevő vallásos pártok követelésére.

Tavaly a Hilton és a Sheraton szállodák mellett külön részleget jelöltek ki a vallások fürdőzőknek, de miután az idén ezen a részen különböző fejlesztési munkálatokat végeztek, nincs lehetőség az ottani. A tel-avivi vallások körök követelték tehát, hogy az egész Sheraton mellett részt osszák ketté és azt kizárólag a vallások fürdőzők használgassák.

Kijelölték az idei Izrael-díj nyertesét

Dávid Ajálon, Dávid Ginsburg, Eliezer Leo Zak professzorok. Jocheved Bát-Mirjam költőnő és Jákov Rechter építész a díjazottak.

A közoktatásiügyi minisztérium tegnap reggel tette közzé az idei öt Izrael-díj nyertes névsorát.

A megjutalmazottak a következők: Dávid Ajálon, a jeruzsálemi Héber Egyetem professzora kapja a bölcsészeti-tudománydíjat; Dávid Ginsburg professzor, a haifai Technikumról az exakt-tudományok díját; Eliezer Leo Zak professzor, a rehovotti Weizmann Intézet tudosa, a természettudományi díjat; Jocheved

Bát-Mirjam költőnő, a héber irodalom díját és Jákov Rechter építész a művészeti és tervezési díjat.

A hatodik rendkívüli Izrael-díj nyertesét még nem állapították meg és azt az izraeli állam- és társadalomépítési terén szerzett érdemeikért ítélik majd oda.

Az Izrael-díjakat hagyományos módon a Függelenségi Napon osztja ki Jigál Alon közoktatásiügyi miniszter.

Drága édesanyámnak, nagymamámnak, dédmamámnak

RÓTH MARGIT
(MONTREAL)

kellemes pészachi ünnepeket és közelgő SZÜLETÉSNAPIJÁRA

a legjobbakat kívánjuk az emberi kor legvégső határáig.

Fia: Drory Dávid, meny: Edna, unokái: Uri, Ejtán, Anát és Iva, dedunokái: Tali és Ejal.

S. FARKAS LTD.
MONDIAL 2000

INGYEN

borotvagép pészachig

ANNAK, AKI LEGALÁBB 2 CIKKET VÁSÁROL.

UJ OLE és VATIK!

Vásárlás előtt tekintse meg kiállítási szalonunkat, kötelezettség nélkül. Különlegesen olcsó árakon szállítunk 10 nap alatt.

TEL-AVIV: Derech Petach Tikva 9, tel. 621-272.
JERUZSALEM: R. Hároreg 2, (Gád épület) 7. em. Tel. 232-914.
T.A.—JERUZS.: Herfó, szerda 8.30—13, 16—19. Vas., kedd, csüt. 8.30—19, Péntek 8.30—13.
HAIFA: Herzi u. 24. Tel. 523-608. Vas., kedd, csüt. 10—18.
NATANJA: Herzi u. 18. I. em., bejárati Stampfer u. 2. Naponta 16—19.

Felmentették Ezer Weizmant gondatlanságból okozott halálos testi sértés vádjá alól

A bíróság szerint dr. Gellert Benjamin magatartása okozta a halálos szerencsétlenséget — A megengedett sebességi határ csekély túllépéséért bírságot róttak ki Weizmanra

A tel-avivi járásbírósg tegnap felmentette Ezer Weizman szolgálaton kívüli tábornokot azon vád alól, hogy gondatlan autóvezetés által egy ember halálát okozta. Ugyanakkor a bíróság kimondta ítéletében, hogy Ezer Weizman a törvényesen engedélyezett 50 kilométeres maximális sebességet meghaladva, 58 kilométeres sebességgel vezette autóját és ezért 300 font pénzbüntetésre ítélt.

Az eset egy év előtt, 1971 március 21-én történt Rámát Hásaronnál, ahol Weizman Növő Mágén felé hajtott az esti órákban, amikor elgázolta dr. Gellert Benjamin 81 éves nyugalmazott gyártárpárt, dr. Gellert tel-avivi ügyvéd édesapját. A bíróság hosszas tanúkinterjúkat és helyszíni szemlék után arra a meggyőződésre jutott, hogy a szerencsétlenséget nagyrészt magának az elhunytnak a magatartása okozta, aki hirtelen kilépett az útrétre. A balesetet akkor sem lehetett volna elkerülni, ha Weizman autója csak 50 kilométeres sebességgel haladt volna — állapítja meg a bíróság. Az ítélet indokolása szerint nem állapítható meg gondatlanság Ezer Weizman részéről.

Kirabolták a Diszkont Bank fiókját Rámát Chénben

40 ezer fontot zsákmányoltak az álarcos rablók

Tegnap délelőtt fél 10-kor egy fehér Triumph autó állt meg a járdán a Discount Bank rámat-évi fiókjánál.

A rablók behatoltak a bankba, ahol akkor 6 hivatalkós és 4 kliens volt jelen. Két álarcos támadó Uzi géppisztollyal tartotta sakkban az embereket, míg harmadik társuk a pénztárhoz ugrott, amelynél Mirjam Micháeli (28) pénztárosnő ült. A rabló egy zsákba dobálta a pénztárnál elköszült 40 ezer fontot, majd társával együtt kirohant és az a elrohogott.

A rendőrség percekben belül néhány riadóautóval érkezett a bankhoz, átfésülte a környéket és később Kfár Szálemben megtalálta az elhagyott autót, amelyet tegnap reggel loptak el Rámát Gánban.

Húsz százalékkal emelkedett a halálos balesetek száma februárban

Februárban 55 ember vesztette életét közlekedési balesetekben, a tavalyi év ugyanezen hónapjának 46 halálos balesetével szemben, vagyis a halált okozó közlekedési balesetek száma 20 százalékos emelkedést mutat.

Az 1972-es év első két hónapjában a balesetek halottainak száma 115 volt, az előző év ugyanezen időszakának 98 áldozatával szemben, azaz 19 százalékos az emelkedés.

Erdemes megjegyezni, hogy a központi statisztikai hivatal és a rendőrség köreiből közzé tett adatok csak az előző hónappal tesznek összehasonlítást és nem viszonyulnak az elmúlt év ugyanazon időszakának baleseteihez, nyilvánvalóan abból a célból, hogy ne érezzék ki a számok nagyságát. Így például, a februárban közzétett adatok szerint „csak” 55 volt a halálos balesetek száma a januári 60-al szem-

IZRAELI KOZMETIKUSNŐK EGYESÜLETE
A T.-A. — jaffoi Kisiparosok Egyesülete keretében

MEGHÍVÓ

KOZMETIKUSNŐK SZÁMÁRA

A Kozmetikusnők Egyesülete ezúton hívja meg a kozmetikusnőket — akár tagjai, akár nem tagjai az Egyesületnek —, hogy vegyenek részt a

„MODERN KOZMETIKA”

témáról szóló előadás-sorozaton és továbbképzésen. • A cél a kozmetikusnők szakmai színvonalának emelése.

Az első előadás 1972 április 9-én, vasárnap este 8 órakor, Tel Aviv, Merkáz Bááláj Meláchá utca 16, a III. emeleti teremben.

Az előadásokat és továbbképzést A. KRAUSZ és A. LANDAU urak tartják. Belépés díjtalan.

Az Egyesület ezúton kíván minden kozmetikusnőnek Izraelben

ח ש ח נ

A MAGYAR ZSIDÓK VILÁGSZÖVETSÉGE
KÖZPONTJA, New York

mély megrendüléssel értesült izraeli tagozata egyik kiváló vezérégyéniséce

RIESEL JAKAB ז"ל

időelőtti, váratlan elhunytáról.

Mély részvétünket fejezzük ki a Hitachdut Oléj Hungaria B'Jiszráelnek, valamint a családnak.

SZERETETT EMLÉKET
KEGYELETTEL FOGJUK MEGŐRIZNI.

NÁNÁSI JÓZSEF elnök

A LOTTO HUZÁSA

A lotto tegnapi, 13-ik sorsolásán a következő számokat húzták ki: 09, 12, 16, 22, 24, 39. A pótszám: 11. A főnyeremény 75 ezer font.

UJ KELET

עיתון יומי מילני בשפה העברית
העיתון דר. ג. מישון
העורך האחראי: דוד שון
המיר: אורי קולט
תל אביב, הרחוב 52, ת.ד. 831

ÖTVENKETTEDIK EVOLYAM
שנת-התמישים ושתיים

Főszerkesztő: Dr. MARTON GIZELLA
Feladat-szerkesztő: SCHÖN DEZSÓ
Kiadó: UJ KELET, ITON JOMI LTD.
TEL. AVIV, Harakevet 52, P.O.B. 831
Telefon: 30011

ELSŐ KÉP

A luddi repülőter. Unalmas napja az itt dolgozóknak. Kevés a gép, gyér a forgalom, férfiak és nők nem nagy csoportja várja a Bécsből érkező repülőket. Félrehúzóva áll egy csoport, amely nem úgy fest, mint a többi várakozó. Nem látszik rajtuk a vendégtársaság öröme, virágot sem hoztak a fogadáshoz, a Génut-család tagjai ezek, akik a család, Reb Aser Zelig Génut, a víznicz-borsai chaszidok generációja koporsójának a megérkezése vár. Sok-sok évvel ezelőtt halt meg abban a városban, s most hozzák Erebebe a koporsóját. A várakozók chaszid-ruhás víznicz chaszidok, a halott magas termelű fiai, akik fekete chaszid-övet csavartak az öltönyük fölé, s az unokái, akik sosem láthatták nagyapjukat, hiszen ők már az ország szűlöttei. Várakoznak, a repülőgépek most landol.

Heves vita a chaszidok között: ki emeli le a gépről a koporsót, s ki viszi majd a vállán tovább? Reb Aser-Zelig Génut a chaszidok generációja volt, s a hívek véleménye az, hogy a koporsó körül csak azok szorgoskodhatnak, vállukon csak azok vihették, akik chaszidok, Tóra-tartók, s ma is alámerültek a mikve vízében. Ezzel mintha mindenki egyetértene. Ekkor azonban hirtelen figyelmes lesz az unokák egyike, katonai egyenruhát viselő, tizenkilenc körüli fiatalember, aki megkérdezi édesapjától, Reb Jozsef Génutól: Apa, mit mondtak, mit határoztak a chaszidok? Nem értemet a jiddis beszédüket. Az apa elmagyarázza, a fiu ellenszélül: itt vannak a halott fiai, s három olyan unokája, akik a nagypapa nevét, az Aser-Zeliget viselik — az ő joguk ez mindenképp. A fiuk beleszegnek, bele az egész családba. A koporsót az unokák viszik a vállukon, élükön a magas, tizenkilenc éves unokával, Aser-Zelig ben Jozsef-vel, az egyenruhásal. Oldalt áll a chaszidok csoportja. Egyikük bosszusan sugja oda a társának: egyenruhában kell vinni a nagypapa koporsóját? Ha legalább chaszid viseletet hordana.

A katonája lassít, apjához fordul és fennhangon mondja:
— Apa, mondd meg ennek a chaszidnak, hogy én büszkén hordom a Cáhál ruháját. A Dávid-házbeli királyság hadseregének a ruhája ez.
A büszkeség könnye végül a gyászába. A nagypapa a maga módján, a chaszidok módján szolgálta a Teremtőt, az unoka is a magán: a Cáhál egyenruhájában.

MÁSODIK KÉP:

A luddi repülőter. Hatalmas El Al gép közel szállni New York felé. Az utasok között ott van Reb Jozsef Génut is, Givatájim lakosa. Üzleti ügyekben utazik, de meglátogatja fivéréit is, akik a világáros Brooklyn és Borro-Park nevű negyedeiben laknak. Csalátagok és rokonok kísérik ki az utazót, köztük Mirjam, a felesége, Chána, a leánya, s a fia, Aser-Zelig. Örül mind az utas meg a kíséris. Csak egyikük áll félrehúzóva, hallgatagon, könnyekkel a szemében. Aki félrehúzóva áll, az Reb Jozsef Génut fia, egyenruhás katonája, Aser-Zelig Génut. Keserves volt a fiu búcsuja apjától. Elég különös: Aser Génut hadnagy, akinek katonai rendszáma 924564, aki már annyi megpróbáltatást kiállt, aki a kiképzés során annyi „nyaggaatást” bírt ki, hogy kevés más tiszte, vagy katonája bírta volna, most itt egyszerre csak elvezénylő...
— Tanfolyamra küldték, s közben sárgaságot kapott. Amikor felgyógyult, attól tartott, hogy leviszik a „profilját” — addig ugyanis magas, 97 százalékos volt a profílija. Katonatorvosi bizottság elé állított, s ott úgy döntöttek, hogy tökéletesen egészséges, maradt a 97 százalékos. Mindjárt vissza is tért az egységéhez, folytatta a tanfolyamot — s átment. Sem a tanfolyam ideje, sem egész szolgálata alatt nem kérte a felmentését a korábbi tisztegyenlőségeiért, hanem azt mondta: „Katonai szolgálata jötem, nemzeti kötelességet teljesíteni — nem futhatok el.”
— Tanfolyamra küldték, s közben sárgaságot kapott. Amikor felgyógyult, attól tartott, hogy leviszik a „profilját” — addig ugyanis magas, 97 százalékos volt a profílija. Katonatorvosi bizottság elé állított, s ott úgy döntöttek, hogy tökéletesen egészséges, maradt a 97 százalékos. Mindjárt vissza is tért az egységéhez, folytatta a tanfolyamot — s átment. Sem a tanfolyam ideje, sem egész szolgálata alatt nem kérte a felmentését a korábbi tisztegyenlőségeiért, hanem azt mondta: „Katonai szolgálata jötem, nemzeti kötelességet teljesíteni — nem futhatok el.”

Reb Jozsef Génut meséli:

Fiam elérkezéskor volt az oka, hogy kevéssel ezelőtt elbeszélgettünk, s ő kiérezte a hangomból nagy aggodalmamat. Asernek az idén, július elején kellett a katonai szolgálatát befejeznie. Én azonban már ezelőtt, április közepén indultam az Egyesült Államokba. Tudtam tehát, hogy nem leszek otthon, amikor szabadul, és első lépéseit teszi a polgári életben. Új barátai lesznek, új ügyekkel foglalkozik. Utazásom előtt egy héttel Aser hazalátogatott, én meg kihívtam egy másik szobába és elbeszélgettem vele. Mondtam neki: Aser, nem sokára szabadulsz. Igyekezz minél több időt tölteni otthon, édesanyád és hugod mellett. Imádkozz nap mint nap minjával, reggel, délután, este. Tudod, mennyire aggodom, hogyan folytatod majd az életet. Aser szeme könnybelábadt, s elcsukló hangon felelt: Édesapám, harmincnégy hónapot szolgáltam, de hátszámyra sem tértem le az egyenes útról. Nem mulasztottam el egyetlenegyszer sem a tfilin-rakást, összejött imá. Hiszen tudod, hogy sokszor az egész napot végiggyakorlatoztuk, még az éjszákba is behúzódtam, de az imádkozástól ez sem tartott vissza: mihiyrt kurta kis pihenőt kaptunk — én mindjárt megimádkoztam, felraktam a tfilint is.
Mégkönyebbült a szívem, s úgy esköltam meg, mintha apró gyerek lett volna. Egy nappal elutazásom előtt Aser hazajött búcsúzni. Fel-alá járt a házban, láttam, hogy tűnődik valamin. Amikor egyszer kettesben maradtunk, azt mondta: Édesapám, te most elutazol, anyám pedig, ez a gyenge asszony, itthon marad. Nem is tudom, mi történik azok alatt a hónapok alatt, amíg te távol leszel. Légy erős.
— Akkor nem is értettem meg. Nagy szeretettel áldottam meg búcsúzóul. Másnap kikísért a többi családtaggal együtt a repülőterre, de ott sem volt nyugodt. Nem tudom, mit sugartott neki esordultig tele szíve. Elváltunk egymástól: „Viszontlátásra két hónap múlva”, mondtam, Aser meg azt felelt:

Izraeli hősök galériája

— Ecsetvonások Aser-Zelig Génut portréjához —

Irtta: JISZRAEL EHRlich

te, ámen. Azóta nem is láttam. Nem is fogom.

Bátor volt minden tetteiben

Aser nagy fényképe ott áll az asztalon. Reb Jozsef Génut elmeséli fia, Aser-Zelig élete folyását. Nem pillant közben ránk, beszélgetésünk alatt végig a fia képét nézi. Nem csak nekünk mesél — mintha a fia is hallgatná. Könnyes szemével a fia szemébe tekintve meséli Reb Jozsef Génut:

— A náci-uralom rémséges idejét a nagyvárosi gettóban éltam át. A víznicz rabbi, Reb Chajim Meir környezetében töltöttem. Bizonyos vagyok abban, hogy a rabbi áldásának hála, éltam túl azokat a szörnyű napokat. A háboru után Prágába, a cseh fővárosba költöztünk: 5706. Ijvár 22-én született ott a fiunk, akit édesapám után Aser-Zelignek neveztem. A szaploncai rabbi volt a szándák. Prágából Párizsba vetődünk, onnan pedig 1952-ben jöttünk fel Izraelbe. Azóta Givatájimban lakunk. Párizsi tartózkodásom ideje alatt résztvettem a vallásos közösségi életben, segítettem a városban megforduló menekülteknek, s ezen a résven közel kerültem Reb Benjámin Minchöz, aki a „Mentési Központ” egyik vezetője volt. Amikor az országba érkeztem, a beilleszkedés teendői középette gondoskodnunk kellett gyermekeink neveléséről is, annál is inkább, mert Aser-Zelig után kislányunk is született, Chána. Magától értetődik, hogy Aser állami vallásos iskolában kezdte meg a tanulmányait, a givatájimi „Emunim”-ban. Ott sikerrel végzett, s a tel-avivi Zeitlin-utcai vallásos középiskola Tóra-szakán tanult tovább.

— Kitérő tanuló volt, iskolatársai nagyon szerették. Külsége is kellemes volt: magas, sudár legény. Sportokot is fizött, egyike volt az „Elicur” aktivistáinak. Amikor végzett, szintén szép sikerrel, középiskolai tanulmányaival is, besorozták, a Náchál kerületben. Rekrutaként valahol egy somroni táborban szolgált. Ebben az időben megkezdés érkezett az „Elicur” vezetőségétől a táborhoz, hogy tegyék a fiut szabaddá a versenyek idejére. Amikor a tiszte megkérdezte efelől a rekrutát, az nem kívánt élni a sportszervezet kínálta „könyvességgel, hanem azt mondta: „Katonai szolgálata jötem, nemzeti kötelességet teljesíteni — nem futhatok el.”

— Tanfolyamra küldték, s közben sárgaságot kapott. Amikor felgyógyult, attól tartott, hogy leviszik a „profilját” — addig ugyanis magas, 97 százalékos volt a profílija. Katonatorvosi bizottság elé állított, s ott úgy döntöttek, hogy tökéletesen egészséges, maradt a 97 százalékos. Mindjárt vissza is tért az egységéhez, folytatta a tanfolyamot — s átment. Sem a tanfolyam ideje, sem egész szolgálata alatt nem kérte a felmentését a korábbi tisztegyenlőségeiért, hanem azt mondta: „Katonai szolgálata jötem, nemzeti kötelességet teljesíteni — nem futhatok el.”

— Jól emlékszem a rekruta-időmre: abban az osztályban voltam, amelynek Aser Génut volt az irányítója. Becsületesen „megnyaggaított” bennünket. Az első napokban panaszokdunk neki, hogy nagyon nehéz a dolog, akkor estére összehívtük bennünket és ezt mondta: „Fiuk, ti azt mondjátok, hogy a többi osztály kevesebbet dolgozik nálatok. Szeretném, ha megértetnétek: nem érdekel engem, mit csinál a többi osztály. Én azt akarom, hogy az én osztályom legyen a legjobb. Pillanatnyilag a fizikai erőfeszítés a legfontosabb, az alakítja ki az igaz katonának a képét. Utána természetes módon megjön a jó morál is.” S ami a legmeggyőzőbb: mindvégig velünk dolgozott ő is, nem kevesebbet, inkább többet minálunk.

— Szabad-napjain haza szokott látogatni, be szokott számolni a teendőiről, összejött „Bné Akiba”- és „Elicur”-béli társaival, azután vissza a tanfolyamok instruktorságához.

R. Jozsef Génut folytatja:
— 1965-ben történt. Egy szép napon Aser hazaérkezett, egyenruhában, mint rendszeren, ragyog rajta minden, ő meg sudár, egyenes, a tekintete meg kemény — ez csak akkor szokott szelidülni, amikor már a szombat-terített asztalnál kicsit elbeszélgettünk. Ezúttal azonban hallgatag volt nagyon: fáradt, gondoltuk, s hágytuk, hallgasson. De amikor velem és feleségemmel hármasban maradt, egyszerre csak felállt s hozzánk fordult: édesapám, édesanyám, ajándékot hoztam nektek. A zsebéből egy náylonborítású lapocskát húzott elő, átadta nekem, s hozzátette: „Ezt neked, édesapám”. Az ejtőnyűsük uti imája volt. Még hallgattam a megdöbbenéstől, amikor ő a másik zsebéből repülő-szármayakat szedett elő, azt édesanyjának nyújtotta át, s ezt mondta: „Ezt pedig neked, édesanyám.” Feleségem zokogása tör ki: „Aser fiam, mért keresed

a veszélyt?” Ki is ítélné el egy anyát, aki aggódik a fiáért, Aser ezt felelte neki: „Tudom, édesanyám, hogy én vagyok a szemédfénye, de hát ép és egészséges vagyok, Isten majd ezután is megsegit.”

— Kiszárvattva aztán, mikor már csak ketten maradtunk a szobában, megkérdeztem tőle én is, amit az édesanyja. Arra Aser ezt felelte: Ne légy gázlós-zsidó, édesapám. Tudd meg, hogy az izraeli katonának jobbnak kell lennie az angol, az amerikai, az orosz, s minden más katonánál, jobbnak, mint mindnyájan együtt. Mindben kíválnak kell lennünk, s biznunk kell az Ur-istenben, meg a fegyverünkben.

— Aser barna szeme ekkor szinte villámokat szórt; így még addig sohasem láttam őt.

Kis szótárs könyv

Itt vannak Aser Génut Cáhál-katona igazolványai. Tanfolyam-bizonyítványa, benne a „kitűnő”, az ejtőnyűs tanfolyam igazolása 1965-ből, s egy másik 1966 nyaráról, amikor átment a tiszti vizsgán. Megnézzük a bizonyítványokat, olvassgadjuk azokat a leveleket és levelezőlapokat, amelyeket szolgálata alatt szüleinek és hugának írt. Aser a tiszti édesapja közben hallgat, zeme a fia szemét keresi, amely az asztalon álló fényképről pillant rá. Aztán, mint aki nyomoztató gondolatokból riad fel, sóhajt az apa és folytatja:

— Tisztt volt már a fiam. Valahányszor hazalátogatott, egyre jobban feltűnt egyéniségének önállósága, kezdeményező erejének bősége, jellemének erőssége. De közben jótányit sem engedett a magára vállalt micvákól: a tfilin-rakásból, imádkozásból, szombat és ünnepek betartásából. Barátai a „Bné Akiba” és az „Elicur” tagjai maradtak. Zubbonya zsebében mindig ott tartott egy kis szótárs könyvet. Amikor befejezte a tiszti tanfolyamot, oda tért vissza, ahol rekruta volt. Tisztként tért vissza — most ő felelt számos társa cselekedeteit. S egyre csak előbbre kívánt jutni. Azt mondta: „Nem szabad egyhelyben topogni. Nem szabad a Cáhálnál általában, tilos a katonáknak külön-külön.” Tudtuk, hogy a parancsnokai merész és bátor tisztek tartják, s kellőképp megbecsülik.

— Elnezzük az apát. Szeme könnyek forrása. De letörli a könnyeket keze egy mozdulattal és folytatja:

— Hát igen. Akkor épp New Yorkban voltam. Fivérem házában, de az egész országban óriási volt a feszültség. Tudtam mindarról, ami a háborut megelőző napokban zajlott le: a behívásokról, a feszültségről, a készültségről. Tudtam, hogy Aser nem hagyhatja el a táborát, nem látogat haza, viszont a szokottnál sűrűbben ír. Meg is küldtek nekem az otthoniak a leveleit és lapjait. Jőmagam csak egyetlenegy levelet kaptam tőle a készültségi napjaiban. Ez a New Yorkba érkezett levél teli volt

örömmel és bizalommal. Így írt Aser: „... Kívánj nekem mázál-tovót: a napokban leszek huszonegy éves. Boldog Függelenségi Napot.”

— S akkor — akkor tört ki a háboru. Feleségem és leányom Givatájimban, én New Yorkban, Aser fiam pedig — tisztt a Cáhálban. Kutyául éreztem magam. Reggel otthonmaradtam fivérem házában, nem templomban imádkoztam. Testvéremnél ott volt a víznicz rabbi tálsza, abba burkolóztam, úgy mondtam el a reggel imát — s teli volt a szívem aggodalommal. Amikor ahhoz a szakaszhoz érkeztem, hogy „és kisegítette Isten azon a napon Izráelt Egyiptomból...” — sirva fakadtam. Képtelen voltam elfojtani a könnyeimet, törtek föl szívemből, szememből.

— Nem tudhattam, mi történik otthon. Givatájimban, mi történik Aser fiammal. Arról sem tudtam, hogy a háboru előestéjén Aser hazatelefonált, s kemény hangon mondta be: „Mindem jött. Legyetek erősek.”

— S arról sem volt tudomásom, hogy hétfő reggel, amikor már dult a háboru, levelezőlap érkezett haza Aseről, s benne a következők:
„Isten segítségével. Drága szülieimnek és hugomnak. Gyilkos tempóban törünk előre. Mint parancsnok, aki negyven embert vezet — súlyos felelősséget érzek, de nagyon remélem, hogy a munka, amit embereimbe fektettem, most hasznunkra válik, s valahogy átjutunk a tizkeresztségen. — Mindnyájan azt reméljük, hogy Isten segítségével sebesültek és halottak nélkül térünk haza, győzedelmesen. Személy szerint azonban a legrosszabbra is felkészültem — Isten bízz meg ettől. A viszontlátásra. Szeretettel...”
Aztán még hozzábiggyesztette a levelezőlap szélén:

... ha megadatik, hogy háboru után még életben legyek...”

Elviselhetetlenül nehéz napokat töltöttem New Yorkban, fivérem házában. Semmi kapcsolatam nem volt feleségemmel és leányommal, sem az arcvonalamból lévő fiammal. Nem tudtam semmiről — de vendéglátó fivérem tudta már.

Svuot előestéjén volt ez, két órával azelőtt, hogy Tikun Lél-Svuot-ra indultunk volna. Éli, a fivérem hirtelen megszólat: Jozsef, súlyos a helyzet. Megdöbbenem, ő meg folytatta: Aser megsebesült, sajnos, súlyosan megsebesült. Sirva fakadtam, mert éreztem, hogy ezzel még nincs vége a hírnék. Akkor a fivérem azt mondta: „Még van egy órád gyertyagyújtásig.”

— Ezt már megértettem, s elájultam. Jött az orvos, jöttek a kórházbeli zsidók. Úgyel-bajjal nyögtem ki az áldást „... Bárhur dáján háemet.” Ruhámat beszakították, leültem a földre, hogy gyászoljakon kell, egy órát ültem, aztán beköszöntött Svuoit ünnepe.

— Ünnepek kimenetelekor nekültem s le-

veltem írtam feleségemnek és leányomnak. Ezeket írtam:

... Isten segedelmével, Svuoit kimene-telekor, 5727. Drága Mirjam, Chána és Gerson, éljetez százhusz évig. — Isten vigasztaljon meg bennünket, Cion és Jeruzsálem többi gyászolója közt. Istennek neve a „Hely” is — a Szent Hely is ő, amelyért drága fiunk feláldozta magát — s vigasztaljon minket ez is. Drága gyermekeim, kérlek benneteket, legyetek erősek, s adjon nekünk Isten, áldassék a neve, erőt, hogy némán viseljük el ezt a nagy fájdalmat. Valamikor, amikor megállott a Szentély, Svuoit ünnepe égő áldozatot hoztak. Úgy látszik, hogy az Örökkévaló, áldassék a neve, foglalót vett le a Harmadik Szentély számlájára, nem templomban imádkoztam. Testvéremnél ott volt a víznicz rabbi tálsza, abba burkolóztam, úgy mondtam el a reggel imát — s teli volt a szívem aggodalommal. Amikor ahhoz a szakaszhoz érkeztem, hogy „és kisegítette Isten azon a napon Izráelt Egyiptomból...” — sirva fakadtam. Képtelen voltam elfojtani a könnyeimet, törtek föl szívemből, szememből.

Chána leányomnak ezenkívül még ezeket írtam:

... A mi Aserünk él, s hála neki, él és virul Izrael népe. Csak részben ismerjük a terveit Izrael sanyargatóinak, akik mindenünket meg akarták, Isten őriz, semmisíteni... Az igazság az, hogy ha előre megkérdetnek, nem mentem volna bele ebbe a szörnyű nagy áldozatba. De miután megesezt, hálat adok a Fennvalónak, hogy egyetlen drága fiam nem idegen földön esett el, hanem a maga szent tisztaságában adta vissza nemes lelkét a Seregek Urának, Isten álljon bosszút érte...“

Beteg lettem, kórházban fektüdtem, csak tíz nap múltán tértem haza, az országba. Ott tudtam meg az Aser utolsó csatájáról szóló részleteket. Az Um-Katéfnál lezajlott csata volt ez, hogy írni a Kátéfnét? Ird, kérlek, áléffel, így: K.A.T.F. Ennek 501 a számértéke, mint ahogyan az Aseré — „A.S.R.” — is annyit: 501. A század aknamezőre került. Kérdezték: mi a teendő? A tisztek meg felelték: — Rámejünk — és átjutunk! Elérkeztek egy öt kilométer hosszúságban, a Csatorna és El Áris közötti vonalon cikk-cakkban ástott bunker-sorozat-hoz. Aser és válogatott százada hősiessé küzdött. Megtízstítottak hatszáz méternyi megérősített bunker-sort. Kézitusára került sor. És Aser hirtelen megsebesült, homlokán érte a golyó. A másik pillanatban akna robbant, s Aser halott volt.

Elmentem, megnézni Um-Katéfnél a helyet, ahol Aser esett. Felkerestem a bajtársait s elbeszélgettem velük, tisztjeivel és nevelőjeivel is. A katonai Chevra Kádisá emberrel is találkoztam, azokkal, akik tiszta testét földre tették, s ők ezt mondták: Mindent törvény és szabály szerint végeztünk. A zsebében szótárs és ima-könyvet találtunk, testén, zubbonyá alatt pedig tálalt kántát, rajta a rojtokkal.

Amikor hazaérkeztem, ott találtam Chána leányomat, amit Chajim Chefer versét, az „Elesettek sorozóját” olvasta. A vers utolsó szakasza így szól:

... Ott állanak, és arcukon a fény. Isten vonul csak rajuk közepon, könnyezve és sebhik csokolva meg, s remegő hangon mondja anygaloknak: a fiam... fiam sorakoznak...”

JIDDIS SZATIRA SZINHÁZ
S. DZIGAN
új szatirikus és humoros, zenés előadásában:
KRIH NIŠT VI M'DARF NIŠT
Rendező: **Smuél Acmon**. Vezényel: **Paul Costa**. Diszletek: **Arje Moskovits** — Szereplők: **Sorina Dan** (vendégénekesnő), **Jakov Kurlender** (vendégművész), **Szará Grünhaus**, **Ety Marmor**, **Louis Rosenberg**, **Jonit Sohan**, **Udi Cohen**, **Jael Faber**.
Péntek, március 31., 8.45
HAIFA — SHAVIT
Jegyek: Kupát Makkábi, Herzl 20.
Szombat, ápr. 1., 8.30
JERUZSALEM — MITCHELL
Jegyek: Ben Naim és Leán Hárev.
★★★★ **TEL-AVIV** ★★★★★
„Ohel-Sém” terem
Pészach kimenetelekor, csüt., március 30., 2 előadás 7 — 9.15. — Csütörtök, április 6., este 8.30
Vasárnap, április 2., este 8.30
Szombat, április 8., 7 — 9.15
Bét Arlozorov (Ohel) Beilinson-u. 6.
Hétfő, április 3., este 8.30
Szerda (pészach kimenetel) április 5., 7 — 9.15
Jegyek: „Kana”, Allenby 83., és a többi irodákban.
Kedd, április 4., 8.30
GIVATAJAM — HADAR
Szerda, április 12., 8.30
CHEDERA — CHOF
★★★★ **NATAN GILBOA** produkcója ★★★★★

K. ECKHAUS bemutatja
Olaszország legnagyobb énekesét
★ **SERGIO ENDRICO** ★
és zenekara
★ 3 EGYMAST KÖVETŐ EVBEN
A SAN-REMOI FESZTIVAL NYERTESE ★

A műsorban:
★ **SZÁSZI KESET** ★ és zenekara ★
TEL-AVIV, — „Héjhal Hátárbut”, április 11.
Jegyek: „Atid”, Hágállil 5., tel. 316-88 és a többi irodákban.
JERUZSALEM — Binjáné Háumá. Szombaton, április 15: Jegyek: Ben-Naim
HAIFA — Ármon Jom Háacmút kimenetelekor, április 19. Jegyek: Kupát Haifa
BEÉR-SEVA — „Keren”, pént., ápr. 14. Jegyek: Hánave.
Péntek, április 21. NAHARIA — „Hod”
Intézmények és egyesületek: „Atid” I.A., tel. 316-88

PÉSZÁCH

A Hálél imában, amelyet ma nagy áhitattal, hálálkodva mondunk el kétszer is, templomaikban és otthonaikban, különösen egy mondat indít bennünket fokozottabb hála: **pitichá lö-moszeráj**, kioldottad köteleiket.

Ez a két szó valaha csak az egyiptomi rabságból való szabaddulásunkra szolt, most azonban inkább a kétezer éves galutból való megmenekülésünk fakasztja ki keblünkől. Megerősíti bennünk a hitet, a jövőbe vetett reményt a teljes megváltásra.

Hosszu telünk volt, kétezer éves galut, köd borította a zsidó népet, de ezen az ünnepen

kisütött mindig a nap, a remény sugarai ragyogtak bennünket körül, a hit háladalokat árasztott ajkunkra és bizakodva, meggyőződéssel kiáltottuk, magunkat biztatva, a zsoltáros szavaival: **Ló ámut, ki echje váaszpér mászéz Hásém**, nem halok meg, hanem éni fogok és elbeszélem az Örökkévaló tetteit." (Beermann)

„Ügyelj a tavasz hónapjára. Ez a tavaszi ünnep adott a zsidónak a galutban erőt, hogy az egész évi szenvedést bírja. Gyakran azonban ellankadt. A tavaszi ünnep fagyba burkolódzott és várni kellett „vönászu hácoláim, amig elvonultak az árnyékok”, a vérvádak, a szent

ostyák meggyalázásának örült gyanúsítása.

„Vájhí báchaci hááljllá és történt éjfékor” — beszéli az Irás a szabadulás éjjeléről. Éjfékor történt, amidőn sötétség borította a zsidó népet. Így

CHAGALL: ÁTKELÉS A VÖRÖS TENGERTEN

ÚJ HÁGÁDÁ

Irta: SIMON MAGDA

Március hetedikén volt három éve, hogy Simon Magda nagyváradi írónő, „A nagy futószalagon” című léger-regény szerzője meghalt. Az alábbi verset, amely most lát először napvilágot, Nagyváradon élő nővére, Simon Klára küldte be szerkesztőségünknek. A két Simon-nővér együtt járta végig a kinok útját, a váradi gettóból kerültek Auschwitzba, majd onnan Zittaubá hurcolták őket. Ott született meg ez a vers.

Rabszolgák voltak őseink Egyiptomban és rabszolgák vagyunk mi német földön. A szabadság ünnepeit ünnepeljük a keserves szolgaságban. Kovásztalan kenyér helyett a jogság sanyarú kenyerét esszük és forró könnyeinkkel öntözjük azt. Keserű gyökereket ettek őseink a pusztában, nyers és ízetlen gyökerek a mi táplálékunk. És nincs aki kivesszen az új Egyiptomból.

A tiz csapás helyett száz csapás szakadt ránk és a száz csapásból már csak egy fáj: hogy szétszakították a mi családainkat, eltepték tőlünk a mi szereteteinket.

Lehullott a mi fejünk koronája és odavan minden büszkeségünk. Rabszójra fűzték a mi férfainkat, lenyírták a mi asszonyainkat, megcsúfolták a mi leányainkat és megalázták mindannyiunkat.

Kirabolták a mi házaikat, elszedték a mi javainkat, elhajították a barmainkat és koldustarisznyát adtak a mi nyakunkba.

És megölték a mi elsőszülötteinket, és elpusztították a mi anyáinkat s apáinkat és kirtották a mi csecsemőinket, és mindezek által megölték a mi lelkünket.

És hajcsárokat tiltettek a mi nyakunkba, hajcsárokat saját véreinkből akik rugdosnak bennünket akik éhezhetnek bennünket, akik hajszolnak bennünket.

Ezen az éjszakán mi a szabadságról álmodunk, és minden éjszakán a szabadságról álmodunk, a szabaddulásról és a bosszúról álmodunk.

Ezen az éjszakán nem a legkisebb kérdez, hanem a legkisebbtől a legöregebbig mindenki kérdez.

És nem négy kérdés kérdezőnk ezen az éjszakán, csupán két kérdés sikolt bennünk: **Miért? Miért? Miért?**

Meddig? Meddig? Meddig?

Zittau, 1945 pészachján

Ki meg fogja becsülni a könyv népet, amely világhírességet hozott a földre. (Perách Levanon). A Talmud egy nagyon érdekes és tanulságos párbeszédet őrzött meg számunkra:

Milyen az a bárány, amely hetven farkas között élni tud! — szól az egyik. — Milyen hatalmas Izrael, aki az öt gyűlölt népek között létezni tud! — Válaszol a másik: Milyen nagy az a Pasztor, aki a bárányt marcangoló fenevadak között védeni tudja! Milyen nagy az Isten, aki Izraelt a gyűlölettől fű-

A CSODA TÉNYE a pészáchi elbeszélésben

Irta: RÖSSEL MORDECHAJ

Evszázadok óta mondják évről-évre szeder estéjén a Hágádát. Három és fél évezreddel ezelőtt történt csodák felsorolásaival foglalkozik az ünnepi rituálé. Apróképpen tesz szót minden csodát, majd megjegyzi a Hágádát: „minél többet mesélünk az egyiptomi kivonulás csodájáról — dicsőreget érdemlünk.”

Elgondolkoztató, hogy a hagyomány — a világ első vértelen forradalmáról szólva — alig talál említésre méltó eseményt a csodákon kívül. Hiszen olyasminek volt szemtanúja az Egyiptomból kivonuló nemzedék, amely történelmet csinált.

Négy száz estendeig élt a zsidóság az egyiptomi galutban. Téglák helyett gyermekek építettek a falakba, a fiúgyermekket vízbefojtották, a korbács és elnyomás tűrhetetlenné tette életüket és ők ennek ellenére sokasodtak, szaporodtak, nem adták fel népi sajátosságaikat. A hagyomány szerint a következőknek köszönhető az egyiptomi zsidóság megváltását: nem változtatták meg nevüket, nem változtatták meg nyelvüket, nem paráználkodtak és nem szoltak egy másról rosszat.

Csodálatos dolgok ezek, hogy a legnyomorúságosabb idősorban is ügyelni tudtak emberi és nemzeti méltóságukra. Erről alig tesz említést a Hágádá, pedig szólni kellene a nem mindennapos magatartásról, amely évezredekre volt példamutató.

És a Hágádá szerzői mégis nagy bölcsék voltak, nem véletlen, hogy a hangsúlyt a csodákra helyezték, mert a nép a sorsdöntő pillanatokban hajlik arra, hogy megfeledkezzen a csodákról, az örökösen ismétlődő csodákról. Ez a feledékenység már sokszor vezetett tragédiákhoz.

Ameddig a nép a fáraó elnyomás alatt élt, egységes volt és sorait senki sem tudta megbontani. Hitt és bízott a közelgő megváltásban és ez tartotta benne a lelket. De amit maga mögött tudta rabszolgatartóit, megízlette a szabadságot, mintha kiserélték volna. Minden apró kényelmetlenség lázadásra és elégedetlenségre késztette. Ha a víz nem volt elég édes, megindult a bomlasztó tevékenység Mózes ellen „ez is neki köszönhető” — mondták. Amikor ráuntak a manárra, amely minden ételt ízét magában foglalta, Mózesnek támadtak és szemrehányással illették, hogy miatta hagyták ott a halak és a húskok országát.

Löwenkopf Kálmán

ké, a szabadságot nem tudták értékelni, nem tudták, mihez kezdjenek vele.

Az a nemzedék, amely a csodák szemtanúja volt, amely átélte a tiz csapást, amely száraz lábbal kelt át a tengeren, amely látta vízbe fullni a hatalmas impérium állig felfegyverzett hadseregét — az első nehézséggel szemben megtántorodott. Elfeledte a rabszolgaságot, a testetelket őröl elnyomatást, elfeledte Mózes imponáló fellépését, csodatevéseit és egyetlen dologra gondolt mindig vissza: a hússzafákra.

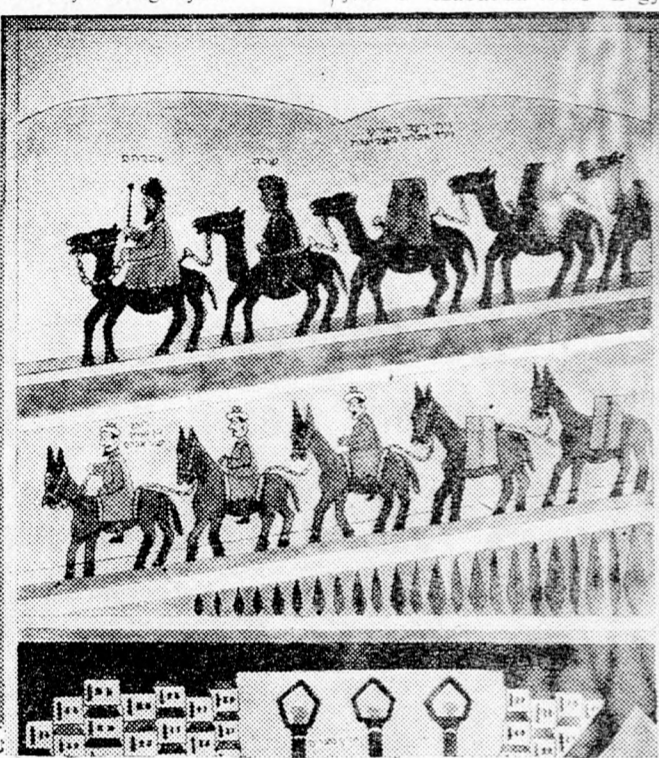
Nem kellett negyven estendő ahhoz, hogy Egyiptomból Erec Jiszráelba jussanak, de Mózes ismerte népet és attól tartott, hogy a kezdeti nehézségek látvány esetleg visszafordul Egyiptomba. Ezért tette a nagy kerületet. Nem akarta, hogy a „jerida” kezdetét vegye, mielőtt az Igéret Földjét elfoglalják.

ahhoz, hogy a nép elfelejtse a csodákat. Aranyborjút készített és körüláncsolva kivezette istenének.

Különös nép vagyunk. Nálunk nagyobb, hatalmasabb, idegen nemzetek csodáinak bennünket, irigyelnek és tanulni kívánnak tőlünk. Ha nincsenek is jó szívvel irántunk, mégis csodálatlalt szólnak rólunk: má tovu ohá-lechá, Jákov — mily szépek a te sátraid, Jákov...

De mi nem látjuk a nagy csodákat, vagy készkarva nem veszünk tudomást róluk és elmerülünk a hétköznapi jelenték telen csetepatéiban... Avádím hájínu... rabszolgák voltunk. Még akkor is, ha bilincseink néha aranyból készültek, mert a legkisebb szellő, rendszerváltás megpecsételhetet tetsorunkat.

Atá bné chorin, ma szabadok vagyunk és nem mindig értékeljük a szabaddá-válás nagy p

SÁLOM MOSKOVITZ: ABRAHÁM EGYIPTOMBA VONUL

Amikor a nép átkelt a Vörös tengeren és saját szemével látta az üldözők pusztulását, háladalt énekelt és hitt a Mindenhatóban, és szolgájában, Mózesben. A csodák betetőzése a színjái kinyilatkoztatás volt, amikor Izrael néppé vált. Szentöl-szembe álltak a Világ Urával, hallották a hangokat, látták a hegyről felcsapó tűzlángokat és a világ első isteni manifesztumát: **En vagyok Istened! Ne legyenek idegen Isteneid!**

Alig mult el néhány nap e történelmi pillanat után, Mózes felment a hegyre, hogy a nép számára elhozza az isteni törvényt és e néhány nap elegendő volt

lanatait. Sok fontos momentumra van a zsidó nép és állam feltámasztásának, de miként az Egyiptomból kivonuló nép számára, ugy számunkra is a csoda ténye az, amelytől nem szabad elvonatkoztatassuk magunkat.

Csoda, hogy életben maradtunk, csoda, hogy idejutottunk, csoda, hogy az ellenség nagy tengerben felszínen tudjuk tartani magunkat.

Ezért nem véletlen, hogy bölcséink a csoda tényét huzzák alá a pészáchi elbeszélésben és elsőbbséget adnak a csodának minden más eseménnyel és megvalósítással szemben.

JÓKAI PÉSZACHI SÓLETJE A LIBATEPERTŐVEL MEGHINTETT GÖLÖDÉN

Irta: SZENES ERZSI

Ignotus mesteri kézzel vázolja fel „Arcképek” című sorozatában Jókai portréját, a „halhatatlan mesemondót”, s tanulmányát egy számunkra rendkívül érdekes, személyes, anekdotának is beillő élménnyel fűszerezi.

„Egy szombatos tárgyú regénye jelent meg akkor folytatásokban a Pesti Hirlapban — írja Ignotus. — Egy este vendége voltam vacsorára, s az azon reggeli folytatásban arról volt szó, hogy a szombatos familia asztalára behozták a párolgó sólet-eledelt, s meg volt írva, mi a sólet; gölödén, vastagon meghintve libatepertővel. En ezt nem így tudtam a zsidók nemzeti eledeléről. Azt tudtam, mint a délfrancia cassoulet-eledel, melytől nyilván a neve is származik, szárazabb főzékék.

Am gondoltam, lehet hogy a szombatosok, gölödén esznek sóletnek. Mindenesetre megkérdeztem az öreg urat, mikor evett a szombatosoknál, s ilyen sóletet?

— Nem látam én, őcsém, világéletemben eleven szombatosot, nehogy ettem volna nála.

— Hát akkor honnan tetszik tudni az ételüket? — voltam most már kíváncsi.

— Megállj csak, meg tudom mondani — volt a felelet.

— Egyszer a Király utcában léptem fel követnek, s ott voltam hivatalos egy nagy zsidó vacsorán, az ünnepi fogás gölödén volt. No meg azt is tudtam, hogy a zsidók szeretik a libatepertőt, s ez nem lehet rossz a gölödénre, ha jó vastagon meghintik vele. Gondoltam, ez a sólet!...

Gondoltam, ha Jókai gondolta, akkor így is kellett lennie, Jókai szentül hitte, hogy amit ő gondol, az úgy is van, s ha a valóság másmilyen, annál rosszabb a valóságra nézve.

Mélyen belevág ez az álomkirály leglelkébe, több az anekdotánál, mert adalék. Jókai örök hatásának titkát érinti. Hit nélkül nincs hatás, mint ahogy meggyőzés sincs. Meggyőzés, megéjtés, megéjtés csak emberi melegtől emberi meleghez lehetséges, tehát csak a vágy s a hit legforróbbjából. Amily valótlanak a Jókai emberei s elképzelései, annyira nem zavaró a valótlanságuk. Mert ő maga hisz bennük, ő ilyennek látja őket. Ez az ő epikai hite!”

Noha Ignotus közben így elmélkedik Jókai Király utcai vacsorájáról: „nyilván hűsvéti (pészáchi) vacsora volt, ennek derékjogása a gölödényes leves”.

Engem elragadott, elbájtolt a leírás, s egyre joglalkoztatott Jókai különös sóletje, a libatepertős gölödén. Maga a szó, a gölödén, idegen volt, sose hallottam, azt képzeltem tájszó. De mert a szavak mindig is izgatnak, sőt olykor ingerelnek is, ha küzdök az anyaggal, a nyelvvel a kifejezés világhosszáért vagy szépségeért, írtam a hírneves nyelvész professzornak, Lőrincze Lajosnak, fejtené meg a gölödén jelentését.

A következő választ kaptam: „Tájszóiraink vallomása szerint ez a szó, amely több alakváltozatban is ismeretes, gombócot jelent.”

Oh, hát knélli! — kiáltottam fel csodálkozva, s bosszankodtam, hogy erre nem jöttem rá.

„Emlékeztetnem kell Petőfi versére — fűzi tovább levelét a tudós nyelvész. — A helység kalapácsára, melyben Harangláb mondja Fejenagnak: Mert én kendet utálom, Mint a kukorica gölödént. Ami úgy látszik, nem ínyenceknek való eledel.”

Tehát mégsem knélli, nem az álomjó mácsz-gombóc, állapított meg, mert az aztán inycenc csemege. S hogy Jókai libatepertővel képzelte el, az nem rossz, s hogy sóletnek, az sem utolsó.

SCHEFFER MOSE

BUTORÜZLET

Tel-Aviv, Ben Jehuda 174. Telefon: 226387

Allandó bútorkiállítás: Tel-Aviv, Ben Jehuda 182. • Tel. 238044

BUTORFÜLÖNLEGESSÉGEK

A komoly, megbízható, finom ízléssel tervezett bútorok beszerzési forrása. Tökéletes kivitelezés. A legjobb anyagokból. Legnagyobb választék, készen és rendelés szerint.

חשמונ

A német kártérítések frontjáról

A TORZSZÜLÖTT

Szélegyzetek egy miniszteri rendelethez

A düsseldorfi belügyminiszteri rendelethez, amely a német nyelv- és kultúrközösséghez tartozó 53-utániak egészségügyi, életbenesett kár és egyéb igényeinek újrafeldolgozására ad végrehajtási utasítást, nemcsak értelmében, hanem szándékában is torzszülött. Az erőltetett, nemes pátozmögött kibukkan az igazi akarat: megfosztani a jövőben jogaitól azokat, akiket a múltban is sikerült már kismizmizni.

A rendelet — amelyet az Új Kelet pontos, betű szerinti fordításban közölt — „Altalános részzel kezdődik. Ebből meg tudhatjuk, hogy a „Szövetségi Alkotmánybíróság a BEG 150. paragrafusa 2-ik bekezdésének határhátróját (1953 október) nem szüntette meg teljesen, csak annyiban nyilvánította semmissé, amennyiben az üldözöttek már megelégtettek az igényiö feltelevénekk“. Már maga ez a bevezetés is teljesen felesleges. Az igazság az, hogy a Végsőörvénybe becsempésztek az 1953 október 1-i határnapot és az Alkot-

mánybíróság ezt a minősítetelen manövert jelentette ki — semmissé. Világos tehát, hogy senki más nem követel jogokat, csak azok, akiket ez, az eredeti törvény szerint is megillet.

A végrehajtási utasítás 2. bekezdése „A kiüldözöttség jellegével foglalkozik. Ez nyilvánvalóan nem más, mint két kézzel elvenni azt, amit egy kézzel visszaadtak. „Megkövetelendő — írja az utasítás —, hogy az üldözött a kiüzetés területét olyan kényszer hatása alatt hagyta el, amely összefüggésben van német népközösségi tagságával“. Álljunk meg itt egy pillanatra. A német jövételi alapörvény „A nemzetiszocialista igazságtalanságok“ címét viseli. Az pedig tudott dolog, hogy ezeket a nemzeti-szocialista igazságtalanságokat, nem a német népközösség tagjai ellen követték el. Nem is kérdéses, alig fordult elő, hogy a közép- vagy kelet-európában élő zsidóság magát németnek vallotta, vagy vallhatta volna. Az akkori állami gé-

pezet mindenütt gondoskodott arról, hogy a népszámlálásokkor minél kevesebb német kerüljön ki az adatokból.

„Mint német nem érezte magát jól környezetében és újra németek között akart élni“ — követeli tovább a rendelet.

Ez már több, mint logikátlan. A „kiüldözöttesre“ a második világháború befejezése után került a sor. Melyik zsidótól kívánható meg józan észszel, hogy a hitlerizmus pusztításai után is németnek érezte magát? S mi az, hogy újra németek között akar élni? Kérte volna az urajavító letelepítését, Theresienstadtban, Dachauban, vagy Bergen-Belsenben?

Nehogy valaki szerényen ki-magyarozhassa magát, bevette a rendelet az utasítás is: „az sem fogadható el“, ha valaki német nyelvterületen kívül fekvő országban telepedett le „családegyesítés“ címén. Az sem elég, ha ennek az országnak „egy német nyelvű lakosa van“. Százszázalékos német la-

kosság kívántatik tehát meg-Deutschland, Deutschland über alles... „Elvileg“ — mondja az utasítás a BEG-Sg V. cikkelye az egész kártalanítási igényről döntött. Elvileg igen, de morálisan, vagy jogilag nem. A fentidézett cikkely éppen a kismizmizés teljességét célozta. „Beihilfe“-ről szólt, vagyis nem a teljes jövételéről. Eppen ezért döntö az Alkotmánybíróság ismeretes, nagyjelentőségű határozata.

Ugyancsak „elvileg“ mondja ki az eljárás-utasítás, hogy „azok, akik eddig nem adtak be semmiféle keresetet jövétel miatt, ez a jövőben se engedhető“.

Elvileg nem, de gyakorlatilag? Miért ez az újabb jogi kínai fal, hogy azok, akik lelki okokból, vagy nem-tudásból, vagy ami gyakoribb eset, bizonyos rajtuk kívülről hanyagságból, időben nem tudták érvényesíteni a törvényben biztosított jogait, ezt a jövőben se tudhas-sák érvényesíteni? Hol van itt a jövételi törvényben kimondott alapelv, ha kétség merül fel, akkor mindig az üldözött javára kell döntenit?

Cikkünk elején arról szölvoltunk, hogy ez a rendelkezés értelmében, sem szándékában nem fogadható el. Összegezve:

értelmében nem, hiszen az előfeltételek közé sorolja a „kiüldözöttség jellegét“.

Nem kell tüzetesebben megvizsgálnunk a düsseldorfi rendeletet, hogy megállapítsuk már ezeknél az alap-meghatározásoknál is furcsa, groteszk kijátszások igyekvés látható. Egy szó sem esik a faji üldözöttségről, hanem ellenkezőleg.

A szándékkal is éppen olyan baj van, mint az értelemmel. Düsseldorf egy szót sem ejt a náci üldözöttségről. A sorok között, de még érthetően, egész másról szól. Az üldözöttes területet, 1953 október 1-ig, vagy 1965-ig el kellett hagyni... Ekkor már nem voltak náciak... S így, tulajdonképpen, alig lehet tudni: kik is tulajdonképpen az üldözöttek? A csehek, a magyarok, a lengyelek, csak éppen a német nemzeti szocialisták nem!

Az egész zavaros, értelmetlen, ijesztő rendeletben mégis van egy megnyugtató pont. A végén ugyanis azt írja a szerző: „Ezen utasítás felvételük a BEG végrehajtásához létesített utasítások gyűjteményébe.“

El kell ismernünk: a rendelet valóban gyűjteménybe illő. Mégpedig a halvaszületett rendelkezések gyűjteményébe.

MA ESTE A TV-BEN

15:00: Tarka műsor gyerekeknek és szüleiknek. — Pészách.
18:00: Gyerekek a mi utcánkban. — (Héber felirat).
18:16: Ismerd meg Izraelt. — Sáj Agnon Nobel-díjas író. — (Héber felirat).
18:36: Arab nyelvű műsor. — (Versek, Fényszórá, hírek, hírmagyarázat).
19:30: Szünet.
20:30: Rövid hírek.
20:35: Énekek Éneke. — Zenében és prózában.
21:00: Unnep esti hangverseny. — Az Izraeli Filharmonikus Zenekar játszik. Vezényel Zubin Mehta. Szólista Pinchász Zuckermann (hegedű).
21:45: Dokumentum film: „Jerida löcörcéh állja“. — Oliver Goldschmidt filmje.
23:30: Hírek. Befejezésül egy mondat a Szentírásból. Hátikvá.

CSÜTÖRTÖK — Pészách
17:30: Amikor gyerekek voltak. — Dalok gyerekeknek és szüleiknek.
18:00: Rajzfilmek.
18:15: Az arab ifjúság problémái. — (Héber fordítás).
19:00: Hírek, hírhagyarázat arab nyelven.
19:30: Pészách fejtörő. Közreműködik Eliráz Kohén és Sálom Jakobson, levezeti Mordecháj Pri-man.
20:00: Rövid hírek.
20:05: Dokumentum-film ösi rajzos Hágádákról.
20:30: „Az idegen újságíró“. — Egy fiatal amerikai újságíró félvilágát hájszól veszedelmes nemzetközi kémeket.
22:00: Hírek. Befejezésül egy mondat a Szentírásból. Hátikvá.

RÁDIO

A Kol Jisráel adásának új hullámhosszai
A-MUSOR: az egész országban (Ejlat kivételével) 522 méter; Jertza-szemben 522 és 256 méter; Ejlat 221 méter.
B-MUSOR: Országszerte 457 méter; Jeruzsálemben 457 és 423 méter; Ejlat 256 méter; Haila és Nyugat-Gáll 249 méter; Cfat 355 méter és Kirját Smona 340 méter.
AZ FM MUSOROKÖZVETITES: A-MUSOR: Jeruzsálem 91,3; Haila 87,6; Ejlat 99,25.
B-MUSOR: Jeruzsálem 95,5; Haila 88,8.
A HADSEREG RÁDIOJA: 1286 Eri-loher (230 méter) az ország egész területén.
Az izraeli rádió külföldre sugározott magyar nyelvű adása minden este 20,45 órakor a 33,3 és 31,7 hullámhosszon hallható.
5732. niszán 14. 1972. március 29., szerda. EREV PESZACH.

19:05: Unnepi dalok. 20:05: Unnepi hangverseny. 21:05: Tavasz dalok. 22:05: Hanglemezek. — 0:05: Musorzarás.
5732. niszán 15. 1972. március 30., csütörtök. PESZACH.
ALLANDO HIRKOZLES (Szombaton és ünnepnap) A-MUSOR 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19 (és hírmagazin) 20, 22, 23, és 24 órakor. B-MUSOR 1, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 (könyvnyelvi), 20, 30 (jiddis), 20, 30 (román), 20, 45 (magyar), 21, 22, 23, 24 és 6:1 órakor. A HADSEREG RÁDIOJA 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 23 és 24 órakor.

ALLANDO HIRKOZLES (Csak heteknapokon) A-MUSOR 14 (és lapszemle), 15, 16, 17, 18, 19 (és hangos híradó), 20, 22, 23, 24 órakor. B-MUSOR 6, 05, 1, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 (könyvnyelvi), 20, 30 (román), 20, 45 (orosz), 21, 22, 23, 24, 01 órakor. A HADSEREG RÁDIOJA 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 és 24 órakor.

B-MUSOR 7:00: Adon olám. 7:16: Hanglemezek. 7:55: Musorismertetés. 8:07: Hanglemezek. 8:55: Unnepi kirándulás. 9:04: Hanglemezek. — 10:05: Pészách Jeruzsálemben. Az Övör-zsidó negyedének szülött emlékeztetnek. 11:03: Héber dalok. 12:05: Nátán Altermann verseiből. — Közreműködik Trecá Atar, a költő lánya. 13:05: Jose Feliciano énekei. 13:40: Chazánut. 14:10: Ismert és kedves. 16:05: Tarka unnepi műsor. 17:04: „Sak tegnap történt“. — Beszélgetés egy fiatal új órával. 18:07: Ismert részletek musicalokból. 21:05: Beszélgetés új olékkal. 21:30: Héber dalok. 22:04: Zenés fejtörő. 22:54: Hanglemezek. — 23:15: Aktuális hangjáték folytatásokban. 1:05: Hátikvá.

A-MUSOR 6:00: Mátóvó. 6:10: Torna. 6:20: Hanglemezek. 6:55: Musorismertetés. 6:58: Egy perc héber nyelven. — 7:15: Hanglemezek. 7:55: Söforóknak. 8:10: Reggeli zene. 8:55: Nagy emberek a kultúrtörténelemben. — 9:05: Hanglemezek. 10:05: Háziasszonyoknak. 12:07: A munkásoknak és a munkásoknak. 12:30: Zenés híradó. 14:35: Itt Rivka Micháeli. 15:53: Rádás. 15:05: Manistána. — Unnepi dalok. Jisráel Lau rabbi közreműködésével. 17:04: Részletek az „Igaz chásid volt“ című műsorból. 18:07: Tavasz és szerelem dalban. 21:05: Az Énekek Éneke daliból. 22:04: Pészách Jeruzsálemben. Jicchák Navon, Jákob Jehosua, Jehoram Gáon és Joszi Banaj közreműködésével. 23:05: Tarka, zenés pészách műsor. 0:05: Az Ofárim dúó énekei. 1:05: Hátikvá.

A-MUSOR 8:04: Közlemények. 8:15: Hangverseny. — Vivaldi, Haydn és Dvorák művek, vezényel Kertész István. 9:05: Az egyiptomi kivonulás a Sínájban talált részletek leletek tükrében. 9:05: Prina Szizmann és Arje Vardi negykeztet játszik. — Schubert: Magyar divertimento. — 10:05: A felnőtt gyerekeknek. — Pészách zsákamacska. — Vidám műsor. 11:03: Hangverseny. — Men deissohn és Schubert művek. A tenger dala. — Oceanográfiai műsor. 13:05: Mark Lávi: Énekek Éneke. Közreműködik Nuri II. Gáon (szoprán), Smájá Askenazi (tenor), Mordecháj Ben-Sáchár (bariton), a rádió zenekara és kórusa. 17:05: Az Izraeli Kamaraegyüttes játszik. — Szólista és karmester George Malcolm (csembaló). A műsoron Sergiu Natra és Johann Sebastian Bach művek. 17:55: Közlemények. 18:07: Pészách történet. — Heine. Abachrach rabbi. — Felolvasás Sragá Friedmann. 18:30: Zeneügyi magazin. 19:07: Interjú Zerach Wahrhaftig vallásügyi miniszterrel. 19:50: Tírház-részletek. 20:10: Az unnepi kimentele alkalmából. — 20:45: Zeneműsor. 21:15: A rádió szimfonikus zenekara játszik. Helyszíni követítés az éjn-gevi zene-fesztivál megnyitó hangversenyéről. Vezényel Mendi Rodán. — 21:45: Eva Barnatova (csehszlovák zongoraművész). A műsoron Ben-Cion Orág: Egy füvöl története — ösbemutató Beethoven II. szimfonia. 23:10: Hírek. 23:15: Hanglemezek. 0:05: Hátikvá.

A-MUSOR 14:10: Anyáknak és gyerekeknek. 15:05: Pészách dalok. — 16:04: Pár perc filológia. 16:30: Kórusok. 17:05: Klasszikus kivánsághangverseny Beethoven műveiből. (A VI. szimfonia és a Coriolanus nyitány. 17:55: Közlemények. 18:07: Schubert: Mirjám dala. Közreműködik Netanjá Dávrat (szoprán), Ajá Lipszker (zongora), a rádió kórusát Gari Bertini vezényli. 18:30: Héber műalkotások a Szovjetunióban. 19:07: Széder. 20:10: Nigunim. — 20:30: Hangverseny — Kamarazene: Mozart és Csajkovszkij művek. Szólisták: Alfred Daller (contratenor), Chercibá Menuchin, Jehudi Menuchin (hegedű) és Morris Gendron (cselló). 22:05: „Kivonulás az arab országokból“. — Részletek az Illegális álljából. 23:05: Unnepi hangverseny. — Slomo Ruszi, Boszkovits Alexander Sándor és Jean-Noel Amal műveiből. 0:05: Hátikvá.

A HADSEREG RÁDIOJA 11:00: Musorismertetés. 11:15: Különleges dalparádé. 12:05: Mezené-sített költemények. 13:05: Egy nap Simon Perez közlekedésügyi és távköziési miniszter társaságában. 15:05: Udvozet dallal. 16:05: Réci dalok parádéja. 17:05: Tarka műsor. 18:05: Az én különleges pészáchom. 19:05: Újévi ünnepségek és kabarezzámok. 20:05: Héber dalok. 21:05: Második széder-est. — 21:30: Héber dalok. 22:05: Rádiószinpad. — Shakespear: Szentírás éji álom. Musorzarás.

A hadsereg rádiója 11:00: Hanglemezek. 11:15: Amerikai dalparádé. 11:30: Hanglemezek. 13:30: Sport. 13:35: Hanglemezek. 13:55: Közlemények katonáknak. 14:05: Személyi hírek. 15:05: Beszélgetés katonákkal, akik nem otthon töltik a széder-estét és szüleikkel. 16:50: Tejfogak. 17:05: Héber dalok. 17:40: Hangos híradó. 18:05: Hagyo-

"ATA" BEER-SEVA!

"ATA" üzlet, amely a város legszebb, legnagyobb és legmodernebb üzlete megnyílt Beer-Séván

Keren-Kajjemet uton 139 sz. a., Hechaluc-u sarok.

A MEGNYITÓ ALKALMÁBÓL 10% KÜLÖNLEGES ENGEDMÉNY MINDEN ÁRURA

1972 ÁPR. 7-IG MINDÖSSZE!

dahaf - studio or

MAMÁK FIGYELMÉRE!

Felöltöztetjük gyermekeit 18 éves korig a legújabb divat szerint.

MINDEN EXKLUZIV!

MARTA TEL-AVIV • BEN JEMINA

Telefon: 288492 חג שמחה

Dr. MARTON GIZELLA:

IMÁ, MOST KÉT ZSIDÓVAL TÖBB VAN IZRÁELBEN

éppen zsidó férjűk.

Hogy történt, hogy csak mostanában került rá a sor az áttérésre? — kérdezzük. — Valóban nem is tudom, olyan komplikált az egész. — mondja szelíden, de kissé zavartan, a fiatalasszony. — Én megvettem volna szívesen már nyolc évvel ezelőtt, amikor Izraelbe kerültem, de férjem rokonai, akik kedvesen és ösztönözten befogadtak, nem vallásosak, így hát nem is erőltették a dolgot, nem buzdítottak ennek a lépésnek a megtételére. Egyre halogattuk tehát az ügyet. Ezenkívül arra is gondoltunk, hogy egyelőre, ha mint ideiglenes izraeli polgár (resident) tartózkodom az országban, gyakori külföldi meghívásainknak könnyebben tehetek eleget. De a Joszi iskolázásával felmerült probléma most már végleg eldöntötte ezt a felemás helyzetet. Aminek, mondanom sem kell, ösztönözten örülök.

A PÁRIZSI DIÁKNEGYEDBEN

Yvette, a „néger énekesnő” nevét már többször hallottam fellépéseivel kapcsolatban, a fényképét is láttam, de személyesen baráti körben ismertem meg, s azonnal összebarátkoztunk. Nem volt nehéz dolog, Yvette kellemes, hajlékony teremtés, szerény és igaz ember benyomását kelti. Kérdésemre elmondotta, hogy házassága nem jelenti azt, hogy végleg és visszavonhatatlanul egyszerűen tel-avivi háziasszony lett. Bár kitűnően főz, szereti a házimunkát, s élvezi, ha családja értékeli erősen fűszeres főttjét, életideálja mégis a művészet. A párizsi zeneakadémia végzettje, s diákévei alatt ismerkedett meg Doval, leendő férjével.

Az izraeli fiatalember a szimpátián kívül exotikumot is jelentett számomra — valjha be Yvette — ugyanis ő volt az első izraeli ember, akivel találkoztam. Aztán meg ő is a párizsi zenei körökben mozgott, gitáros volt és énekes, tehát a csaknem azonos szakma is összehozott bennünket. Ez a barátság közelebb vitt ahhoz a célomhoz is, hogy mint barátimmal már régebben elhatároztuk, Izraelbe jöjünk, legalább néhány hónapra. Különösen a sokat emlegetett kibucsi életformát szeretnénk volna megismerni.

Hallottam, hogy nemréce szép sikerrel lépett fel a Hilton szállodában, dícsérték kellemes csengésű, nagy terjedelmű alt hang-

ját. Gyakran lép fel? És hogyan egyeztetni össze családi kötelezettségeit a művészetével? — Oh, az csupán beosztás kérdése. Különben ilyen vonatkozásban az impresszáriómtól. Éjtán Gáfnitól függök, s mint varieté-énekesnő, aki főleg exotikus dalokat, néger és Martinique-i népdalokat nyújt az izraeli közönségnek, elég gyakran van meghívásom. Nemrégiben Haifán és Tel-Avivban, a Moádon Hátéatronban léptem fel az „Áváze Bár” (Vad-ludak) nevű háromtagú csoporttal, amelynek tagjai rajtam kívül Dov volt, a férjem (mint gitáros), és Juda Badichi jemenita származású zeneszerző és énekes. A pop-dalok, amelyeket előadtunk, az ő szerzeménye.

Az Omer Khájában is felléptünk, s többek között a Bár Ilán-egyetem moádonjában, Ejlátban meg a különféle lakókörökben, mint a Szof Háolám, a Szela Háadom, a Chácot Váchéci. Számos kibucban is szerepeltünk. Külföldi turnéim is voltak több országban. Nemrégiben Párizsban töltöttem hosszabb időt, ahol fel is léptem és egyben több képeztim magam.

Yvette különben ambiciózus művésznő. Zenei tanulmányain kívül színiakadémiát is végzett, a párizsi René Simon „Centre d'Art Dramatique” akadémiát, s még arra is jutott ideje, hogy mint színésznő is fellépjék, főleg fesztiválokra rendezett darabokban.

Mit énekel a legszívesebben a repertoárjából, ami különösen a szívéhez nő?

Oh, a legjobban kétségtelenül a néger dalokat szeretem — mondja Yvette lelkesen. — Nincs szebb a néger dalnál. Legyen az a mély érzéssel előadott ima, a gospel, vagy a világhírű spirituálék, amelyek mélyzengésű népies lírával telített valóságos dalok. De hangulatosak és tetszetősek a blues-nak nevezett lírikus improvizációk is. Az énekes ezeket a néger dalokat újra és újra átéli a lelke mélyéig, soha nem énekel azokat sablonosan, bármennyire is ismertek számára. Minden alkalommal élményt jelent számára egy-egy néger dal előadása.

Nagyon szeretem az amerikai pop-dalokat is, — folytatja Yvette —, különösen Carol King, Jimmy Hendrix és Paul McCarthy fiatal zeneszerzők dalait. De azért az igazat megvallva, ma már a legszíveseb-

ben énekelem azokat, amelyeket nekem írnak a zeneszerzők. Egy énekes számára ez már jelent valamit. Juda Badichi és Rut Tobi izraeli pop-zeneszerzők dalait énekelem gyakran és szívesen, és valóban nemcsak azért, mert számomra írták, hanem, mert tele vannak ritmussal, élettellel.

NAGY AMBÍCIÓM A HANGLEMEZ

Utóbbi időben legtöbb időmet nem a fellépések, hanem a hanglemezek előkészítése veszi el. Eddig 2 hanglemezem jött ki, egyet Párizsban, egyet Izraelben, a Héd Arcinál adtam ki. Most dolgozom a harmadik lemezen. Hetenkint háromszor 3-4 órát ennek szentelek, egy három-tage zenekarral. Talán egy hónap múlva készen leszünk vele. Ez a lemez pop- és jazz-dalokat tartalmaz. A két előző lemezem ellenben lírikus és folklor-zenét nyújt, héber és más nyelveken. Rájöttem, hogy mai életkörülményeimnek a legjobban a hanglemez előállítására felel meg, inkább, mint a fellépések. S ez talán jövődolgozómba is.

ZENE-STUDIO A BELVÁROSBAN

Alkalmam volt Yvette néhány kedvenc dalát hallani. A barátságos tel-avivi lakásban a szalon egyfajta zenei „műterem”, tele „zenei szerszámokkal”. Elsősorban nagy helyet foglalnak el a kis zenekar hangszerai, amelyek a hanglemezek előkészítésére szolgálnak a szemközti falon a rádió- és televízió-szekrények, magnetofon és ugyancsak mindenütt, díványon, székeken egy-egy gitár...

Yvette, miután egyik lemezéről leléptett néhány pop-dalt, kedvenc néger dalából énekel. Mélyregésű kellemes alt hangja megtöltötte a szalont, boldog, intim melegséggel.

A JÖVŐ NAGY MUZSIKUSA?

A kis Joszit is megismertem, éppen ott-hon volt, néhány nap óta szobafogszában, lábadozóban egy kisebb hűlésből, amint hallottam.

Joszi meglepetés volt számomra. Nyílt, szíves, barátságos és beszédes gyermek, másodikos, s elmondja már az első találkozásakor, hogy az iskolában a legjobban az iv-

ritet szereti és az olvasást. A számtant kevésbé, mert azon sokat kell gondolkodni. De olvasni az jó, — meséli — vannak könyvei, amelyeket tízszer is elolvas, de már a második olvasásnál kívülről tudja őket. Sovány, ovális arccsókája, de fűlge a szeme az anyjára hasonlít, színe, mint egy napbarnított áskénási gyermeké, s csak sötétbarna, szokatlanul tüskés-kemény, rövid-renyirt haja utal a néger eredetre.

Anyja mesélte, hogy a gyermek nagyon muzikális — mint mindkét szülője —, s valóban, amikor Yvette énekelni kezdett, Joszi minden felkérés nélkül, félbehagyta meséskönyvének olvasását, s a világ legerősebb módján, vette az egyik gitárt és kísérte az anyja énekét. Mindegyik dalt, amit anyja énekel, le tudott pengetni. Látni kellett, komoly arccsókája hogy felderült, amint játszani kezdett, szeme csillogott, átszellemült mosoly játszadozott vonásain, amint enyhe hajlongással átengedte magát a zene ritmusának.

Már négyéves korában kezdte pengetni a hurokat, s ma már az egyszerű pop-dalokat valóban hibátlanul játsza — meséli Yvette némi büszkeséggel a hangjában. — Gondoltunk már arra, hogy rendszeresen taníttatjuk zenére, de Joszi azt mondta — egyelőre még —, hogy ő jobban szeret „egyedül tanulni”. Amúgy cigányosan. Pengeti a hurokat a gitáron, amely sokkal nagyobb, mint ő maga, s néha még apróbb saját ütöttek is kihoz belőle. „Ezt én szeretem”, mondja boldogan ilyenkor.

A kolozsvári Körösi Dudas és a többi cigány-prímás családja merült fel emlékezetemben, ahol minden purdú már zenge gyermekkorától tudott hegedülni. Mert Joszi is, mint azok a kis csillogó, feketezemű purdúk, beleszületett a zenébe.

Ebből a gyermekből nagy muzikus lesz — jósoltam a mamának egy laikus elragadtatásával.

Yvette mosolyán éreztem, hogy ebben egyetértünk...

ÚJ KÖNYVEK :

VEGYESFELVÁGOTT

— Efrájim Kishon új kötete, „Hákol-Bo sel Kishon”, — megjelent a Mááriv kiadásában, Dos karikatúráival —

Talán két év telt el legutóbbi héber kötet megjelenése óta. A humorista valamilyen könnyebb helyzetben van iróárságban, mert ha szorgalmas, s hetenként megír két-három humoreszket, akkor akár minden évben kiadhatja a javát, írásai köteté terebélyesednek.

Nos, ami a szorgalmat illeti, Kishon utólréteget, mert a heti humoreszk-penzumján kívül még darabokat és filmeket is ír, sőt ezeket a munkáit maga rendezi, s bár nem szívesen találkozik szemtől-szembe a közönséggel, most is hetek óta Európában utazgat, előadókoruttra vállalkozott, mert az ottani szokások szerint az olvasó szinte megköveteli, hogy kedvenc írója személyes ismerősevé váljon.

Hollandiába, Angliába és Németországba utazott tehát Efrájim Kishon, s közben itthon piacra került „Vegyesfelvágott” című gyűjteménye, amelynek részletes ismertetése helyett a recenzius csak arra utal, hogy e mulatságos írók színe-java magyarul is megjelent az Új Kelet hasábjain.

Persze, kötetbe gyűjtve másként hatnak ezek az írások. Egy-egy humoreszk színelváltás csupán a napilapnak, de így, a kötetben sokkal erőteljesebb az összhatás. Arra mutat a kötet, hogy Kishon jóval több egyszerű mulattatónál. Felelős íróval állunk szemközt, aki házigazdaként viselkedik ebben az országban, a figyelmre mindenre kiterjedő és életeleme a társadalom-javító szatíra.

Arra gondoltam a kötetet lapozgatva, hogy milyen összetett Efrájim Kishon műfaja. A klasszikus humorista-módszereket alkalmazza, de írásait a publicisztika és az új izraeli folklór elemeivel is gazdagítja. Utóbbi tevékenysége főleg nyelvi vonatkozású. Finomkodások nélkül beszélt nyelvünket adja vissza, de elkerüli a nyelvségeket, a durvaságokat, amelyek annyira divatosak manapság a héber humor berkeiben.

Kishon igényes.

Azért tudja tartani a rangját, amelyet két évtized munkájával szerzett meg. Ő az el-

ső számú héber humorista.

Olvastam egy kritikát új könyvéről az egyik héber hetilapban. Azt veti Kishon szemére a kritikus, hogy műfaji szempontból megújíthatná önmagát. Erre véleményem szerint nincs szükség. Az izraeli valóság olyan gyorsan változik, hogy egyes jelenségek éppen csak elshuhannak a szemünk előtt, de Kishon észreveszi, kiszűri belőlük a fonák-ságokat és másnap már olvassuk is új humoreszkjét.

Aki vele azonos kultúrkörből való, az helyesli, hogy Kishon ellenáll minden kétes irodalmi divatnak, a maga útját járja és olyan módszerekkel adja elő a mondanivalóját, amelyeket az olvasó is fenntartás nélkül magának érez. A mesterkélt bonyolult humort Kishon csaláskan tartja — nem egyszer kifejtette már —, s viszolyogva utasítja el annak a lehetőségét, hogy körmondfont, intelligensnek ható erőszakolt módszerrel félrevezethető a publikum. Ő névben nevezi a gyereket és úgy ír, hogy ne csak a vajúfűlűek, a finomkodók, de mindenki megértse és vele kacagjon.

Most megjelent új könyvének címlapján egyébként szimbólikus fotó látható, de ezt a szimbólumot is megérti mindenki.

Kishon van a képen, amint billiárdozik. A kép szélén egy fekete golyó, közepén egy fehér — azt érinti dákójával a szerző —, s az előtérben a harmadik fehér golyó, amelyre rápingálták a kötet címét.

Nos, Kishonról tudni kell, hogy személy szerint nagy híve a billiárdnak, amely bizonyos mértékig a sakkhoz is hasonlítható,

ugyanis logika és kombináló-képesség nélkül akár kezünkbe se vegyük a dákót —, de nagyszerű sport is egyszerre mind.

A kép megjelenése a színlapon vallomást tesz Kishon részéről, a kedvenc időtöltését propagálja. Másrészt viszont — és itt a szimbólum —, arra mutat a billiárdgolyóra koncentrált Kishon képe, hogy milyen fontos a precíz szemlést — akkor is, ha az izraeli társadalom jelenségeit taglaljuk humoros módon —, milyen kis mellébillentés elegendő, hogy a golyó — és a humoros utalás — rossz helyre guruljon, s mennyire fontos a dákó állandó krétázása, mert csak tökéletes sportszerekkel — és tolla — lehet az ember első.

Kishon elmondotta egyszer e sorok írójának, hogy van egy különleges oka is, amiért annyira szereti a billiárdot. Mert nem okvetlen szükséges hozzá partner, egyedül is lehet játszani. Ebben is van egy kis jelkép, mert írástudó ember elsősorban mindig önmagával mérkőzik, másrészt azonban humoristák számára különösen ajánlható a billiárd, lévén, hogy aki más mulattat, az rendszerint — akár ilyen a látszat, akár olyan — magányos ember.

Efrájim Kishon is az. Sokszor meg is

vádolják azzal, hogy keveset törődik barátai, ismerősei dolgával. Ez kicsit igaz. De csak látszólag. Mert a nagy magányosság mögött Kishon az izraeli valóság ellentmondásaira koncentrált folyton-folyvást és írásainak legfőbb célja, hogy rendben menjenek a dolgok ebben az országban. Hogy ne legyen korrupció, hogy igazságos legyen az adórendszer, hogy az ügyeskedő tehetségtelenség ne egyék el a kenyeret — illetve pészákhok a pászkát — a rátermettek előtt — és így tovább.

Kishon szerzőtársa ezúttal is Dos — Gárdos Károly karikatúraművész —, aki pompás rajzaival segít láttatni a kötetben felvetett problémákat.

Befejezésül megjegyezzük, hogy hosszú évek teltek el Efrájim Kishon legutóbbi magyar nyelvű köteté, a „Humoreszk” megjelenése óta. Csodálom, ha egy élelmes, minden áron meggazdagodásra vágyó kiadóknak nem jutna eszébe, hogy a „Vegyesfelvágott” írást az izraeli és a szétszórta országokban élő magyar-zsidó olvasók is erősen érdeklődne.

Benedek Pál

ÁRNAKÉJ FEINER
Tel-Aviv, Dizengoff 167. Tel. 231-607.
NAGY VÁLASZTÉKBAN
KEZITÁSKAK hullóbőrből és skayból.
Csak exkluzív modellek.
UTAZÁSI CIKKEKET, KESZTYÜKET, AJÁNDEK TÁRGYAKAT
csak régi, megbízható üzletében talál.

ATENCIÓN! ATENCIÓN!
TELEVISION
RADIOETC
ÚJ OLÉ — használja ki a lehetőséget!
3 EVIG BEHOZHAI VAMMENTES ARON (katonáknak, diákoknak 3 év után is). Ujjonan érkezőknek 6 hónapig nagyobb kedvezmények • Világmárkás TELEVIZIÓI, rádió-patetont, mixert, MUSOGEPEKEI, DIÓLEN FÜGGÖNYI eredeti perzuszonyvet, gázályhát. • GYORS SZALLITAS •
R. M. Aser • Tel. 62-49-45
SHARON T. A. ALLENBY 93

ZENÉLET

A «MUSICA VIVA»-DIADALA

— Zubin Mehta a Filharmonikus Zenekarral az „Uj bécsi iskola” három reprezentánsát mutatja be —
— Szólisták: Stella Richmond (szoprán) és Jane Manning (szoprán) — Műsoron: Anton von Webern: „Verseny kilenc hangszerre” Op. 24, (1934), Alban Berg: három részlet „Wozzeck” c. operából (1925), Arnold Schönberg: „Pierrot Lunaire” melodramák (1912) —

A Filharmonikusok 36 éves zenei vezetőjének, Zubin Mehtának merész vállalkozása, megtörve az évtizedes konzervatív műsorpolitikát, az izraeli közönséget óvatossá és fokozatosan az évszázad modern zenei irányzatának vezetői szemléivel megismertetni, teljes sikerrel járt: az általa vezényelt 3-ik „Musica Viva”-koncertnek a Héjchál Hátárban közel 3000 hallgatója volt, akik feszült érdeklődéssel követték Arnold Schönberg és két neves tanítványa műveinek előadását.

STELLA RICHMOND

Nem volt könnyű feladat, hiszen a zenekar a nagy kassza-sikertartva a multiban legfőbb ideáljának, gondosan kerülte az Európában már régészreghen begyűjtöködött és meghonosodott uttorók műsorát, s így nem állt rendelkezésre előkészítő munka az újdonságok befogadásához és megértéséhez. Mehta, a maga rendkívül közvetlen, megnyerően kedves modorában, nagyon okos bevezető magyarázatokkal látta el a műveket, ezáltal meggitt atmoszférát teremtve a hallgatóság, a munkaruhába öltözött muzsikusok — és az általuk elődött művek között. Ő maga kiváló érzékeléssel és ráteremtéssel látta el a zenei közvetítő szerepét is a karmesteri emelvényről, sokban járulva hozzá a kényes problémák megértéséhez.

A koncertet a közönség részéről fellett kérdések megválaszolása követte, melyet Zubin Mehta szellemesen, egy teniszbajnok (—valóban, kitting ping-pong-játékosnak mondják —) könnyedséggel „szervált”... S hogy mintegy ezer ember maradt ülve a teremben az éjféli végződő koncert után, hogy ezt a kis vita-pótlékot is meghallgassa, a vállalkozás fényes sikerét bizonyítja.

„Ime kijelentem: Webern előttem az igaz ember (cádik) a zene színe előtt, mint ahogyan egy igaz ember állhat Isten színe

JANE MANNING

előtt. És nem vonakodom bevallani, hogy én az ő még szentté-nem avatott művészetében keresek menedéket”. — jelentette ki Igor Stravinski. Ugyancsak ő mondotta egyszer zeneszerző-udjóról: „Szeretném tudni, hogy vajon Webern életében tudta-e, ki is volt Webern?”

Anton von Webern (Bécs 1883-1945) a leggyénebb és legradikálisabb módon folytatta Schönberg útját, a harmóniak és hangrendszerek átcsoportosítása terén. Ezt a rendkívül szubtilis-lelkű, zárkózott, szenzibilis muzsikust, az amerikai megszállás alatt egy katonai golyója terítette le, amint a kijárási tilalom ellenére villája kapuján kilépett, hogy egy cigarettát szivjon el. — A legtömegebb, aforizmatikus rövidségben összefogott, lényegében pontillisztikus jellegű műveiben, mint a most hallott „Koncert-ben kilenc hangszerre”, a tizenkétfoku hangsorot követve, variálja, kombinálja, nagy fantáziával csoportosítja a három, vagy négy hangból álló témákat. Joggal tartják Webernt az expresszionista-zene (amennyire már az ilyen címeké mondának valamit!) — apostolának.

aki sokkal radikálisabb és kéréhetetlenebb elméleti elgondolásaiban, mint a még romantika felé hajló mestere, Schönberg. Valójában sokkal nagyobb hatást is gyakorolt követőire, mint ő, aszkétikus elvonatkozottsága ellenére is.

Alban Berg (Bécs, 1885-1935) a Schönberg-iskola legnépszerűbb tagja. „A Bécsi iskola” írja a 20. század zenéjéről szóló kitting könyvében Josef Hausler, a hagyományhoz kötöttség és a zene új birodalma utáni törekvés közötti feszültség jegyében áll. Alban Berg a két sikot egységbe foglalta össze, egy oly szintézisbe, mely nagy megértésre és számos követőre talált. Berg átvette Schönberg harmonikus rendszerét, de sokkal kevésbé dogmatikusan, felszabadultabban és közvetlenebbül alkalmazta.

Két operája közül a Georg Büchner „Wozzeck” című drámája alapján írott, 1925-ben Berlinben bemutatott háromfelvonásos „Wozzeck”-je világsikert aratott, amit nemcsak rendkívül izgalmas drámai cselekményének, de nem kevésbé izgalmas, tuffított szenedélyes zenéjének is köszönhet. Egy „katona története”. Wozzeck, az egyszerű katonaborbély drámája, kinek szeretőjét, Mariet, a nyalka tamburmajort csábítja el, s a megalázott, megszégyenített ember végős kétségbeesésében megöli hűtlen kedvesét.

Mehta három részletét mutatta be, — sajnos, nem a legkarakterisztikusabbakat. — Marie két áriája, egy bölcsődala az 1. felvonásból és bűnbánó biblia-olvasása a 3-ból, s végül, az árvánmaradt kisgyermek dala, keveset árul el a zene-drámából, amelynek cselekményéből kiragadták. Sokkal többet mutatnak volna Marie kettőséi Wozzeckkel és a tamburmajorral, áriáin kívül. De Mehta a néhány zenekari részlettel körülvett áriát nagyszerűen kísérte, s az Operaházból nemrégiben kivált Stella Richmond (szoprán) rendkívül szép magasságával, üdén és telten csendő hangjának nemes kulturájával, s előadásának pátosmentes egyszerűségével nem kisebb sikert aratott. A Bukarestből néhány évvel ezelőtt alijázott művésznőt a Filharmonikusok következő szériájában is hallhatjuk, Commissiona vezényletével. Így művészetét sokkal kiterjedtebb közönség élvezheti majd, mint a megelőző műfintézetben. Ezt a műsort a „Musica Viva”-sorozat megnyitására szánta Mehta, de Stella Richmondot örvendetes családi esemény, első gyermekének születése, gátolta akkor a fellépésben.

Arnold Schönberg „Pierrot lunaire”-jét (Pierrot a holdfényben) című, 21 szakaszából álló melodrama-sorozatát Albert Giraudnak O.E. Hartleben által átdolgozott háromszor hét versére írta 1912-ben, még nem térve át a szigorú szeriális-zenére, de saját kijelentése szerint, már atonális, hangnemen kívüli jelleggel. „A versek” — írja Schönberg kiváló esztétája, H.H. Stuckenschmidt, — „pszichiaterek és pszichonanalitikusok számára bizonyára vonzó anyagot szolgáltathatnak: szado-mazochista, beteges, perverz hangulatokban Giraud sok vért hagy folyani...” Schönberg szigorúan előírja, hogy a verseket nem szabad énekelve, hanem felváltva „arioso” (dalszerűen), részben recitativ (beszélve) előadni. A recitator-előadót egy kis hangszercsoport: zongora, fuvala, klarinét, hegedű, vagy brácsa és cselló kíséri, éspedig rendkívüli változatossággal i-gyekezve jellemezni az egyes versek hangulatát, cselekményét. Nem a szerző terhére róható, ha ez a törekvése a jelenlegi, Mehta által minden bizonnyal nagyon autentikusan kivitelezett előadásban nem jutott kellőképpen érvényre.

Elsősorban, a kiváló színészi készséggel, nagy mimikai fantáziával és nagyszerű muzikalitással előadó, recitáló és éneklő angliai Jane Manning, aki Pierrot-bohóc-öltözékben jelent meg az előtétet szpadon, annyira lekötötte a néző-hallgatók figyelmét, hogy a zenére csak akkor futotta belőle, ha a pantomim ezt megengedte. Azonkívül, a kísérő együttes oldalt volt egy csoportban felállítva, holott a színpad közepén, kis-szétszórván jobban érvényesült volna.

De Mehtát, a két kitting szólistát s a nem kevésbé kittingen játszó zenekart a közönség lelkesen ünnepelte.

PERGOLES „STABAT MATER”-JE

— Az Izraeli Kamara-Együttes hangversenye

Vezényel: Joáv Talmi, — szólisták: Anne Pashley (szoprán) és Rosanne Creffield (mezzo), s a Rinat-női-kar.

Huszonöt és fél éve elegendő volt Giovanni-Battista Pergolesi-nek (1710-36), hogy „Sera padrona”-jával az olasz vígopera e- (Folytatás a 18-ik oldalon)

KILENCKOR INDUL A NEW YORKI GÉP

REGÉNY

Írta:

Theodor Wilden

17.

— Mi lesz? — A fickó vulgáris hangon szólalt meg. Provokációnak látszott, de Henri nem foghatta fel az okát. Louis a partnertől fordult: — Veszünk ennek az úrnak két szép gömbölyű ölkét, jó, aranyom? Hé, főúr!... — Pattintott az ujjával és nevetett.

Henri ököllel erőlyesen rávágott az asztalra.
— Hagyja abba a hülyéskedést. Beszélni akarok magával. De másutt.

Louis elfintorodott:
— S mi hasznom lesz: belőle? Nem látja, hogy társaságban vagyok? Amennyiben a rendőrségtől van, előbb mutassa meg a jelvényét... — és ismét elnevette magát.

Most már Henri tudta, hányadán áll: Xenophont egyébként felettébb sajátos bemutatása ellenére Louis nyilván azt gondolta, hogy rendőrségről van szó. Alighanem komplexusai vannak.

— Nem, nem a rendőrségtől vagyok, de beszélnem kell magával. Üzleti ügy. Jöjjön, leülünk ide a szomszédos asztalhoz, a kisasszony megbocsát egy pillanatra.

Gyengéden megfogta a hóna alatt, s szüntelenül beszélt hozzá. Louis kelletlenül követte, de amikor már leültek, abahagyta a grimaszokat, és azt sziszegte: — Nekem mind-egy, még ha a rendőrségről volna is szó. Az én lelkiismeretem tiszta. Fűtülök mindenre.

— Folytathatja, amennyiben kihagy belőle engem — mondta Henri élesen. — Végül is Xenophontot ismeri, nem?

— Hogyne. Valami halvány dunsztom van róla. Vele nincsen semmi baj.

— Hát akkor ez megvolna — állapította meg Henri.

Nyíltan rá kell térnie a dolgra, a fickó nem annyira részeg, mint inkább hisztérikus. Vagy... Csak egy lehetőség maradt.

— Ha nem a rendőrségtől jött, talán az asztalnál is beszélgethetünk volna, nem? Nagyszerű lány, bukik rám... — Louis czecknél a szavaknál megint csettintett az ujjával, és még hozzátette: — Mit hozott nekem?

— Ismeri Christopert? — vágta ki találomra Henri.

— Még említeni sem hallottam ezt a nevet. Nincsenek kapcsolataim a szentekkel.

— Ez egy ur, aki valamelyest gondoskodott a fehér áru-ról — mondta Henri, a lehető legirodalmibb kifejezéssel élve, már amennyire a helyzet megengedte. Éberen figyelte szavai hatását.

Louis nyomban felfigyelt. — Melyik oldalról gondoskodott róla? A helyes oldalról, vagy arról a másiktól?

— Nem tudom, melyik melyik, de az ő érdeklődése nem hivatalos.

— Ehhez nekem semmi közöm — mondta gyorsan Louis, de az érdeklődés nem hunyt ki a szemében.

— Lehetőségről beszélnek — biztosította őt Henri, s hogy a fickó jól megértse, hozzátette: — Nem kell biztosra venni, De azt mondátok nekem, hogy magát talán érdekelné a dolog.

— Ki mondta ezt magának?

— Nézze, eddig még semmiről sincs szó. Tegyük fel, hogy olyasvalaki volt az, akit maga biztosan nem ismer. Lehetséges, hogy nemsokára ajánlatot tesznek magának. Azzal, nem kockáztat semmit, ugye?

— Talán nem. Magának van valamije?

— Azt nem mondtam. Előfordulhat, hogy szerzethetek, de akkor tudnom kell, komolyan érdeklődik-e. Különben nem tartom fel magát.

Mennyi? — csuszott ki Louis száján. Majd nyomban hozzátette: — És mennyiért?

— Attól függ, van-e rá pénye. Ugyanis még ma kellene fizetni és készpénzben.

— Lehetséges. Egy másik dolog: rajtam kívül nincs érdeklődő?

— Nem olyan, aki nekem megfelelné.

— Micsoda véletlen. Honnan tudhatta, hogy itt leszek, amikor egy héttel ezelőtt még dunsztom sem volt róla. Maga nem amerikai, ugye? Micsoda maga?

— A maga jó édesanyjának a fia. Ez aztán a véletlen, mi? Valamiféle nyugalom állt be. Figyelték egymást, és Henri már teljes biztonsággal tudta, miért óvta őt Xenophont. Az eset napnál világosabb.

Régen használhatta már, Ismeri a dörgést. Ennek volt egy előnye: Henri nem fenyegette veszély a rendőrség részéről, mert az ilyen emberek csak a legkritikább esetekben dolgoznak a rendőrségnek, és sosem mennek olyan messzire, hogy elárulják azt, aki megszerzi nekik a drogot, ami nélkül képtelenek élni, és amit a rendőrség elkövet.

Persze, itt is akad veszély. Egy narkomániással egyezkedni az emberekkel való érintkezés legkevésbé ajánlatos fajtái közé tartozik. Henri tudta, hogy a narkomániások mindenre képesek. Bizonyos körülmények között a gyilkosság jelentéktelen kicsiségnek számít náluk, hamarosan elfelejtik.

Louis félbeszakította a hallgatást.

— Bökje hát ki! Mennyi van? — Látszott rajta, hogy már döntött.

— Mondjuk... három kiló.

A fickó nyelt egyet.

— Mennyiért? — kérdezte halkan.

— Se nem olcsóért, se nem drágáért. Természetesen kézből kézbe, és bele kell egyeznie abba, hogy bebizonyítom magam...

— Árat!

Henri magában villámgyorsan hozzászámította az árhoz a szállítási költségeket, és megszorozta hárommal.

— Összesen tizenkétezer.

— Akkor egy kilóért négy jár...
— Örvendek, hogy tud számolni — mondta Henri, és örömmel vette észre, hogy Louis gyorsan cigarettára gyujtott. Csalhatatlan jele annak, hogy ragaszkodik az áruhoz. Látott már egy hasonló alakot Saint-Quenban a Bar des Boulistes-ban, ahová eljárogatott néha Guy-Charles-lal Lanvier után.

Ha az illető az ár hallatán rágyujtott, ez azt jelentette, hogy tulajdonképpen beleegyeztek, és a további tárgyalás csak formáság lesz. Ezeknek az embereknek csak két fajtája létezik, mondta neki akkor Lanvier magyarázatoképpen, és szórakozottan figyelmeztette a férfi gesztusaira. Az egyik nyomban azt mondja, hogy sok, de ezt nem gondolja komolyan, végül is természetesen az idegei felmondják a szolgálatot. A másik fajta nem nyilatkozik, s valamilyen elfoglaltságba menekül: cigarettára gyujt, az orrát fujja, italt rendel, vagy egyszerűen kell végre megy. Ezzel a fajtával udvariasan, de keményen kell tárgyalni.

Udvariasan, de keményen, ez volt Lanvier jelszava.

Louis kifújta a füstöt.

— Lehet róla szó... de nem ma.

Henri kijelentette:

— Ha nem ma, akkor egyáltalán nem lesz.

Louis szétnézett, de nem volt a közelben senki. Kissé előrehajolt. — Nem számítottam hasonló ajánlatra, itt a bökkenő. Kapkodva jöttem el, ha érti, mit akarok ezzel mondani.

— Nincs pénye? Hát akkor nagyon sajnálom...

— Van — vágta rá gyorsan Louis. — Elég pénye van, talán még egyszer annyi, de... nincs nálam.

— Ekkora összeget senki sem hord a zsebében, különösen nem hozza magával a bárba — hagyta rá Henri. — Hát akkor?

— Tiszta az áru? — kérdezte Louis felelet helyett.

— Akár az isteni ige. Beállíthatja a vitrinbe, és meghívhatja a Rockefeller Intézet végzésű kóktépartira.

Louis felállt, és tanácstalanul megkerülte az asztalt. Henri látta, hogy pattingtat az ujjával, de most ezt a műveletet hangtalanul végezte.

Kezdte biztosra venni, hogy Louis hajlandó fizetni. Ezért hát ő is felállt, és szándékosan lassan így szólt:

— Nincs időm, hogy másról fecsegek. Örülök, hogy látam magát. Amott ülök, kis ideig még maradok. Ha meg-gondolja, tudassa velem. Jó éjszakát.

— Uljön le, rendben? Az ügy egy cseppecskét kényes, nem? Honnan tudjam, hogy az egész nem csalétek?

Henri megvonta a vállát, tudtára adva Louis-nak, hogy ezt már találja ki maga.

De Louis nem értette meg:

— Miben van?

— Két tevében — vetette oda Henri a kérdésre nem méltón. — Pillantnyilag mind a kettő Nasszer palotája előtt áll, és a pupját riszálja.

— Nem vehetek többet, mint egy kilót — sutogta Louis.

— Holnap reggel vehetek egy kilót.

Henri mérlegelte a dolgot: Tegyük fel, hogy hétkor így vagy úgy véges Christoperral. Sikertelen kimenteli tárgyalása esetén egy kiló kábítószert eladásra nem sokat segítene rajta, nem beszélve a tranzakcióval kapcsolatos komplikációkról.

— Ez engem nem érdekel. Vagy mindent, vagy semmit!

— Várjon! — Louis hangja majdnem síró volt. Izzadt, és piszkos mandzsettáival törölgette a homlokát. Henri rosszullet kerülgette a láttán.

— Várjon... talán lehetne valamit csinálni... de azt csak holnap reggel tudom meg... Tizenkét darab ezrest fel-hajtani nem kicsiség...

(Folytatjuk)

UTAZZON

- JOBBAN
- KELLEMESEBBEN
- OLCSÓBBAN

EUROPÁBA
AMERIKÁBA
KANADÁBA
AUSZTRÁLIÁBA
AFRIKÁBA

Társasutazások Izráélból, csatlakozási lehetőséggel.

Angol, francia nyelvkurzusok, ifjúsági társasutazások, fürdőhelyek

Külföldi rokonainak szobafoglalás.
Kirándulások az országban.

Romániai — magyarországi — csehszlovákiai rokonok részére jegyek küldése

Argobantours
FEL-AVIV, BOGRASHOV STR. 5 • TEL. 23 52 34

TIBÉRIÁSI RAPSZÓDIA

Helyszíni riport az új életre kelt fürdővárosról, ahol utóbb már 12 hónapig tart a szezon

Irta: SCHÖN DEZSÓ

Tibériás, a temetőkön épült város új fel-támadásra vár" — ez volt a címe Tibériás-ról szóló első riportomnak, amelyet jó 22 évvel ezelőtt írtam az Új Keletnek. Ime a bevezető sorok

"Tibériás légvonalban alig 20 kilométer-re van Csától. Mégis, ez a két város két külön világ. Csát a hegyeken van, 845 méterrel a Földközi tenger színe fölött, míg Tibériás a Kineret tó partján épült — 200 méterrel a tenger színe alatt. Csát az ország nyaralója. Tibériást pedig télen keresik fel a reumás és fáradt emberek. Mégis állítjuk, hogy a csátiai és a tibériásiak ugyanazt a mesterséget űzik: nyúzzák az ember hőreit és sírnak. A különbség csak az, hogy a csátiak nyáron nyúznak és télen sírnak, míg a tibériásiak télen nyúznak és nyáron sírnak."

Eddig a 22 év előtti idézet. Ma vitakozni lehet azon, vajon Tibériáson nyúzzák-e az embert, vagy megkapja pénze ellenértékét. Egy bizonyos: Tibériáson nem sírnak. Sok évi tesztelés és számtalan kudarc után a város rálépett végre a fejlődés útjára. A fejlődés olyan dinamikus, hogy — az egyik városatva szavaival élve — „ennek ütemét egyetlen városvezetés sem képes csökkenteni".

*

Több oka van annak, hogy ez a 26 ezer lelkes számláló sziniszidó város (5000 főnyi arab lakosa a felszabadító háború idején elemekül) hosszú évekig stagnált. Kezdem ott, hogy a hatnapos háborúig a tó tulsó partján voltak a szíriai hadállások. Az ördögök incidensek, csaták, még élénken emlékeztetnek bennünk. A határvaros nem vonzotta a tökélet. A kormány is úgy találta jónak, hogy a évárvallalatok a Jordán-völgyi kibucokban épüljenek fel, úgyhogy ebből a szempontból Tibériás nem volt egyéb, mint egy nagyobbabásu munkás-szállás. (Ezt a szerepet jórészt a mai napig betölti: munkások százai naponta utaznak a kibucokban lévő munkahelyeikre, az Áfikim kibucban lévő falemezgyárba, az Ásdot-Jákov kibucban lévő konzervgyárba és szeszonban a mezőgazdasági munkálatokhoz.)

A hatnapos háborúig Tibériáson minimális volt az idegenforgalom. Májusban véget ért a fürdőszezon, a szállodák becsuktak. A nyári hónapok nehezek voltak, nemcsak a forró klíma (júliusban-augusztusban nem ritka a 37-38 fokos hőség) és a szunyogok, hanem a munkanélküliség miatt is.

Ma mindez a múlté. A határ eltávolodott, és a szíriai hadállásokból idegenforgalmi attrakció lett. Tibériásnak saját gyáripára van (Gibor, ATA, Saár, Leeco, Ofítal, stb.) és a turista-invázió lépten-nyomon éreztetni hatását. Téli-nyáron van munka. Sok helyen — így az építkezésnél — már arab munkásokat is igénybe vesznek. A gyógyfürdők egész éven át nyitva vannak és 1970-ben, hivatalos kimutatás szerint, 300 ezer gyógykezelést nyújtottak. Ha fejenként 10 gyógykezelést veszünk alapul, a 300 ezres szám azt jelenti, hogy Tibériásnak tavaly 30 ezer fürdővendége volt, ami nemzetközi viszonylatokban is imponáló szám.

Informátorom szerint a nagy fellendülés tika, hogy a vérszomszok rokkantjai az utóbbi években Tibériásba kapnak bentelést a német kártérítési hatóságoktól, fontos tényező továbbá, hogy a nyugati partvidék arabjai is felfedezték Tibériást. Ugyazintén felkeresik Tibériást azok a külföldi arabok, akik rokonlátogatás céljából lépik át a határt az Allenby-hídon és főleg a nyári szezonban növelik a forgalmat.

Tibériásról nem lehet írni — történelmi visszatérítés nélkül. Tibériás — mondja a Talmud — egy temető helyén épült. Heródes Antipás, a nagy Heródes fia 42 esztendővel a Templom pusztulása előtt alapította és Tibérius császárról nevezte el. Vallásos, jámbor zsidók messze elkerülték Tibériást, mert óvakodtak a sírokra épült város tisztátalanságától. Rabbí Jochánán Ben Zákájra hárult a nagy feladat, hogy Tibériást „kigyógyítsa", és a temető tisztátalanságától megtisztítsa.

A talmudi leírás nem közli az összes okokat. Tény, hogy Heródes Antipás görög mintára építette a várost: szentélyekkel, amfiteátrumokkal, valamint isten-és állatszobrokkal teletűzdelt palotákkal. A zsidók gyűlölték a királyi dinasztiát és az általa képviselt stílust, ezért nem akartak az új városban letelepedni. De úgy látszik, hogy már a régi időkben is gondoltak a különböző kedvezményekre, amelyek révén vonzani lehet a telepesekeket a fejlesztési területre. Heródes munkaalkalmat és olesó sikunt ígért. A zsidók lassan-lassan betelepítették a fejlődésnek indult várost. A hokított meg kellett szüntetni. A gyógyfürdőkről sem akartak lemondani, ezért a bölcses — Rabbí Jochánán ben Zákájjal az élen — feloldották a ghémemet és hivatalosan is engedélyezték a zsidók letelepedését. A zsidók rövidesen a lakosság többségét képezték.

A Templom pusztulása után Tibériás központi szerepet játszott a zsidó nép szellemi és kulturális életében. Itt voltak a nagy tanházak, itt szerkesztették meg a Misnát és a jeruzsálemi Talmudot, ugyancsak Tibériás volt a Színhedron utolsó székhelye. Több mint 300 évig töltötte be Tibériás ezt a szerepet. Megbízható értesülések vannak arról, hogy a lakosság száma abban az időben elérte a 35 ezer lelket. Várakozott a kézműipar és a kereskedelem. Rómának hatalmas helyőrsége volt. A közben kifejlesztett gyógyfürdők is vonzották a pácienseket a birodalom minden részéből.

*

Tibériás sűrűn szerepel a Talmudban, mind a háláchikus, mind az ágádikus részben. Így például kimonadták hogy a tibériási hőforrások vízében szombaton is szabad fürdőzni. Sőt, ebben a termálvizben főzni is szabad szombaton. Az egyik vélemény szerint ezek a források a vízőlön idejéből maradtak meg, egy másik helyen arról van szó, hogy „ezek a források a géhinom bejárata előtt" folynak.

A Midrás is foglalkozik a tibériási forrásokkal és ez a Midrás utóbb bekerült a turisztikaiügyi minisztérium csinos prospektusába, amelyeket több nyugati nyelven terjesztenek. Eszerint miután Salamon király felszentelte a Templomot, bének, nyomorékok és leprások deputációja járult eléje. Felség — mondotta a küldöttség vezetője — pompás hajlékot emeltél az Uristennek, kiépítetted Jeruzsálemet, hogy az a világ legnagyobb városa legyen. De mi hasznunk van ebből, ha nekünk, béneknek, nyomorékoknak és mindenféle beteg, tisztátalan embernek nem szabad megközelíteni a csodálatos helyeket?

Salamon király megszívlelte a panaszt és utasítást adott egy ördög-brigádnak, hogy a Kineret tó melletti forrásokat állandóan fűtse és minden beteg, nyomorék és béna, aki ezekben a forrásokban fürdik, gyógyuljon meg. Ugyanakkor arról is intézkedett Salamon király, hogy a brigád tagjainak tömjék be a fülét, és ne szeressenek tudomást a király haláláról.

A Midrás szerint is több mint háromezer esztendő telt el azóta, de az ördög-brigád még mindig nem értesült Salamon király haláláról. Azóta is rendületlenül fűti a tibériási termál-forrásokat. Most is, hogy Tibériásban jártam, azt tapasztaltam, hogy a 17 forrás kitűnően működik, és a tibériási szállodák és panziók minden kis zuga megtelt, — ha nem is leprásokkal — de csúzos, reumás, fáradt és beteg emberekkel.

Tibériás négy részből áll. Az egyik a 16 partján fekete bazaltkőből épült óváros, amely 1948 óta jórészt romokban hever, a második az óváros közelében lévő úthálózat, amely az első világháború előtt épült. Itt vannak az üzletek, a hivatalok és a régi típusú, olesó szállodák. Harmadik helyen kell megemlítenem Kirját Smuel negyedet, amely mintegy 100 méterrel az óváros fölött a huszas években épült, s az első fő-kormányzóról, Sir Herbert Sámuelről nyercsített.

te el nevé. Itt koncentrálódott a modern új szállodák, kávéházak, éjszakai lokálok zöme. Itt van a városháza új épülete is. Utolsó helyen kell pedig megemlítenem az álef, bét, gimel-lel megjelölt síkukat, amelyeknek közös elnevezése „Plusz-200". Itt laknak az állam kikiáltása óta érkezett olé. Nem vitás, hogy a póriai magaslattól káprázatosan szép kép tárul az ember szeme elé, viszont az is tény, hogy a több mint 400 méteres szint-különbség az üzleti központ és a lakótelep között megnehezíti a város arculatának a kikristályosodását.

A természet bőségesen gondoskodott Tibériásról. Itt a Kineret-tó, amelyet költők ezerszer megénekelték és amely néhány év óta az ország ivóvíz-rezervoárját képezi. Az egyik oldalon a Golán-fennsík és a 2000 méteres magas hoféde Chermón, míg a másik oldalon a Jordán-völgyi kibucok és mosávok, a híres pálmajetekkel és banánültetvényekkel. Itt vannak a zsidó szent sírok (Rabbí Meír Báál Hánész, Rámbám, Rabbí Akiba, Rabbí Jochánán ben Zákái stb.), ugyanakkor Kanernaum és környéke vonzza az egész világból a keresztényi zarándokokat. Itt vannak a gyógyforrások, a körültkült felépült fürdő-kolóniával, amely már több mint 1000 (3.-4. és 5 csillagos) hotelszobával rendelkezik.

S mégis... Nincs kiáltóbb ellentét, mint az isteni táj és a tibériási piac között, amely visszatartóan piszkos. Az óváros lerombolása óta 24 év telt el, de közben egy követ sem mozgattak meg. Csak a gaz és a dudava verte fel.

Tibériás rohamos fejlődése mellett az árnyoldalak eltörpülnek. Alig néhány évvel ezelőtt nem volt itt egyetlen valamirevaló strandfürdő sem, ma pedig nyolc (!) van. Szakértők véleménye szerint néhány közülük

Tibériás látképe — a század derekán (Egykori rézmetszet)

felveheti a versenyt a legjobb európai strandokkal. Van vízi-sí és sétahajózás, vannak képtárak és éjszakai lokálok vannak romantikus kávéházak és van három mozi is.

Az egyik történetét feltétlenül el kell mondanani.

*

A mozi neve Kolnóá Eliseva. — Tán nem Eliseváról, a zsidóvá lett orosz költőnőről neveztek el ezt a mozi? — kérdelem kísérőmet.

— Nem — válaszolja. — Egy másik Eliseváról van szó. Nem orosz, hanem keresztény angol nőről. Igazi, regénybe illő szerelmi história. Az első világháború után Palesztinába került egy fiatal misszionáriusnő, egy dugzagdag angol főúri család lánya. A nő megismerkedett egy Feingold nevű jeruzsálemi, régi jisivbeli zsidóval, aki kiváló talmudtudós hírében állott. A nő — Elizabeth Howard-Davis — beleszeretett az érdekes és misztikumra hajlamos férfibe. Feingoldot érdekelte a „binján hárec" (országépítés) és Elizabeth óriási vagyona. Feingold kitért és elvette az angol nőt. A pénzzel nagyszabású építkezésekbe kezdett. Így felépítette az első modern tibériási nagyszálló, (amely Málon Ginoszár néven ma is üzemben van) és ezzel megvetette Kirját Smuel-negyed alapját. Jeruzsálemben, Tel-Avivban, Afulán és az ország több más helyén, a híres Feingold-féle házak hirdetik ennek a furcsa szerelmi regénynek az emlékét. Ezt a szállót eredetileg is Elisevának hívták, ami az angol Elizabethnek felel

meg, később azonban a szálló gazdát cserélt és ma csak a mozi hirdeti az angol misszionáriusnő emlékét.

— Érdekel, mi lett Feingoldék sorsa?

— A jeruzsálemi talmudtudósok vajmi kevés érzéke volt az üzleti ügyekhez — kapom a választ. — Feingold úgy szórta a pénzt, olyan magas napszámokat fizetett a zsidó építőmunkásoknak, hogy néhány év alatt eluszott a hatalmas angol vagyon és a házaspár csödbe ment. A tibériási nagyszálló, melynek építése annakidején 46 ezer fontsterlinget emésztett fel, az árverésen 17 ezer fontért cserélt gazdát.

— Éveken át — folytatja informátorom — ez volt a jisiv legbizarrabb házaspára. Az Elizabeth szálló minden szobájában a vendég ágya mellé az angol missziós társaság egy bibliát helyeztek el, ugyanakkor Feingold, a „mesümed" szállótulajdonos, minden reggel tált-tiflennel imádkozott. Ismerősei előtt gyakran hangzott: véleménye szerint az országépítés olyan szent feladat, hogy ezért — még kitérni is érdemes... A házaspárnak nem volt gyermeke. Az asszony halála után Feingold visszatért a zsidó hitre és most már hivatalos forma szerint is bünbánd, jámbor, hithő zsidóvá lett. A furcsa Feingold, Tibériás modern negyedének első uttörője, a harmincas évek vége felé halt meg, szűkösi anyagi körülmények között.

(Folytatom)

PÁRATLAN OLAJ A C.D.

KÁSÉR L'PESZÁCH

IDEN IS —
ELSŐ HELYEN A KÖZVÉLEMÉNY-KUTATÁSON

ETZ HAZAITH

KÜLFÖLDI ELŐFIZETŐINK FIGYELMÉBE!

AZ ÚJ KELET ELŐFIZETÉSI ÁRAI:

naponta		péntek és ünnepnap	
Európa	3 hónap \$ 17.50	6 hónap	..... \$ 13.—
USA, Kanada	3 hónap \$ 23.—	6 hónap	..... \$ 17.50
Mexico	3 hónap \$ 28.—	6 hónap	..... \$ 20.50
Délamerika	3 hónap \$ 35.—	6 hónap	..... \$ 26.—
Ausztrália	3 hónap \$ 36.50	6 hónap	..... \$ 28.50

ÚJ KELET
kiadóhivatala

IN FLAGRANTI

— Ne magyarozzon annyit, kérem. Adja ide a maga lakása kulcsát és végeztünk...

FILMGYARI VICC

A rendező egy jókélsejű fiatal színész beszél. Szerepéről van szó, új film forgatása előtt állnak. Megkérdi tőle:

— El tudna játszani egy gazdag külföldi turistát, aki imádja a nőket, a kártyát, meg az italt?

— Hogy el tudná-e játszani? Ezért ültem két évet...

NEM KELL A LÓ!

A kupec élénken tárgyal a vevővel a lóvásáron:

— Ezt a lovat vegye meg, ez 10 kilométert fut megállás nélkül!

— Sajnos, akkor nem használhatom.

— Miért?

— Mert én csak négy kilométerre lakom a lóvásártól...

BÍRÓSÁGON

— Asszonyom, az a vád maga ellen, hogy rálőtt a férjére. — Igaz, rálőttem.

— A beismerés azt jelenti, hogy ez előre megfontolt szándékkal történt?

— Nem, ez nem azt jelenti.

— Hanem?

— Én nem akartam eredetileg rálőni a férjemre. De mit csináljak, a mérge nem használ...

MIRE JÓ A HÁZASSÁG?

Az orvos megvizsgálja páciensét és dühösen rámondul:

— Megmondtam a múlt héten, mikor először járt nálam, hogy a felesége adjon magának beöntést. Miért nem adott?

— Nagyon sajnálom doktor ur, de nincs feleségem...

KONFEKCIÓALT BÖLCSÉSSÉGEK

Egy régi mondás modern változata: Meglátni és megutálni egy pillanat műve volt.

A házasság egy olyan folyamat, amelynek során a férj abbahagyja a virágvásárlást és megkezdja a zöldségvásárlást.

Legtöbbször nem arra haragszanak, aki elkövette a baklövést, hanem aki szövegette.

Egy pesszimista ember naplójából: „Eredetileg szép voltam és fiatal, de elcsérletem a szülészetem...”

Egy író naplójából: „Megfigyeltem, hogy csak az analfabéták dicsérik egymás írását”.

Ha valakinek hazudsz, már nem érzel bizalmat iránta.

Ertekezlet előtt gondoljunk arra, hogy mindig a főnök órája pontos.

A magány olyan állapot, amelyet csak társaságban tudunk elviselni.

LONDONI LEVÉL:

NEM ADTAM FEL A REMÉNYT

Hányatott életem során gyakran kerültem olyan helyzetbe, hogy arra gondoltam: feladom a reményt. De aztán barátaim körülvettem és azt mondták, ne adjam fel, mert a reményt sohasem szabad feladni.

Többször hallgattam rájuk, egy alkalommal azonban megdühödtem és elhatároztam: azért is feladom! Akkor már Angliában éltem, azt mondtam: ez szabad ország, azt csináljak, amit akarok.

Elkészítettem tehát egy izléses csomagot, nem volt nagy, akkora lehetett, mint egy közepes könyv. Ezzel is azt akartam jelezni: olyan korszak gyermeke vagyok, amelyben senki nem hordoz nagyobb reményeket magával. A csomag fehér papírra volt takarva, gondosan átkötve, még piros pecsétviaszt is cseppen tettem rá, ahogyan az régen volt szokás.

A csomagra nagy betűkkel ráírtam: „Tartalma — remény”. Elmentem a lakásomhoz legközelebbes postahivatalba és a pult mögött álló tisztviselőnek átnyújtottam a csomagot. Megnézte, szemöldöke felszaladt homloka közepeig. Rámutatott a „Tartalma:

remény” felírára és megkérdezte:

— Hogy érti ezt? Nyugodtan válaszoltam: — Ugy, ahogy írtam... Tartalma: Remény.

A postatisztviselő megcsóválta fejét.

— Ilyen fételünk nincs, — mondta. — Sziveskedjék elfáradni a főpostára, ott talán felveszik.

Elfáradtam a főpostára. Rövid látó férfi vaskos könyveket hozott elő és azok alapján próbált rábeszélni arra, hogy változtassak a tartalom, írjak valami mást, hiszen lehetetlen, hogy küldeményem „Reményt” tartalmazzon.

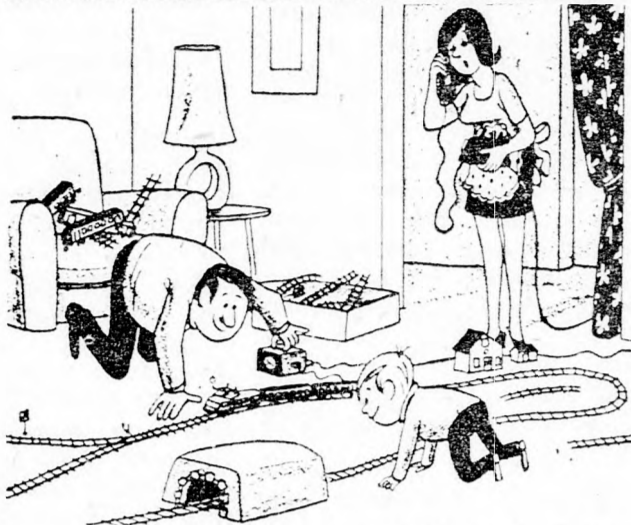
— Ön úgy érti ezt, — mondta a tisztviselő és közelebb hajolt hozzám —, hogy a csomagban van egy könyv, amelynek címe: „Remény”, nemde? — Nem kérem, — feleltem, — nem könyv van a csomagban, hanem maga a remény, amit fel akarok adni.

Enekelni kezdtem, egy régies régi otthoni sláger: „Nincs egyebem, csak a remény... csak a remény... csak a remény...” — Szóval hanglemez van a csomagban? — csillant fel a szeme.

RÉMES RIMEK

Ezúttal persze elmarad az időszéri mérgeződés, ma este innep van, tehát örülünk. Nincs ma közlekedési kérdés, és Vietnám sincs szerencsére, felejtünk el ma minden gondot, még az se döntő énszerintem, ha igen fogytán van a fontod. Kívánjunk egymásnak boldogságot, s ha nem kedveljük Ixet, akkor se akarjuk, hogy csavarja ki az orkán, elégedjünk meg ennyivel: akadjon ma este gombóc a torkán.

(meredek)

— A szomszédok telefonon érdeklődnek, hogy hány óra-kor indul ma az utolsó járat?

AMERIKAI HIRDETÉS

Egy amerikai cég a következő hirdetést tett közé a New York Times hasábjain:

● Ha többen vásárolnának nálam nagyobb hirdetésre is lenne pénzem. — Smith, női konfekciókereskedő.

FOGORVOSNAL

A páciens ül fogorvosi székben. A vizsgálat percekig tart, majd az orvos így szól a még nyitott-szájú beteghez:

— Ez a fog nagyon lyukas. Ez a fog nagyon lyukas.

Dühösen szól meg a páciens: — Bocsanatot kérek, doktor ur, nem vagyok én süket, miért mondja nekem kétszer?

— En csak egyszer mondtam, a második az már bizonyára a visszhang volt...

FEJLŐDŐKEPES NAGYMAMA

A nagymama reggel imával kezdi a napot. Tudja ezt a szókását a család és tisztelik is érte a nagymamát.

Egyszer csak észreveszik, hogy módosult a szokása. Már nem kezdi imával a napot, hanem kimegy az újságot és abba merül el.

— Nagymama, miért nem imádkozik? — kérdi tőle az egyik unokája.

— Előbb átnézem az újságot — feleli —, hogy pontosan tudjam, ma miért kell imádkoznom...

HÁZASSÁG-KÖZVETITŐNÉL

— Egy rendkívül gazdag leányt ajánlanék uraságodnak.

— Köszönöm...

— Ha a szépséget előnybe helyezi, felhívom a figyelmét erre a hölgyre...

— Köszönöm, én elhatároztam, hogy csak szerelemből nősülök.

— Hát miért nem szól uram? Olyanmal is szolgálhatok!

A színház igazgatója felkéri a híres fogorvost. Társaságból jól ismerik egymást, percekig elbeszélgetnek, míg végre a fogorvos megkérdezi:

— Mi a panasz?

— Súlyos baj van, doktor ur. Foghíjas a nézőtér...

BOLOND-VICC

Két bolond felment a fára a bolondokháza kertjében és nem akartak lejönni onnan. Jött a főorvos, megpróbálta szépszóval rábeszélni őket, hogy jöjjenek le. Végül az egyik bolond leszólt:

— Ne legyen olyan türelmetlen, főorvos ur. Majd pár hét múlva lehullunk magunktól, ha érettek leszünk. Egyelőre zöldek vagyunk...

HA, A TANÍTÓ RÓVIDLÁTÓ

Verset mondanak fel az iskolában a diákok. Szépen, sorjában. A rövidlátó tanító egyszer csak így szól:

— Most te folytasd fiacskám. Te ott, hátul, aki ágaskodsz.

Felegyenesedik, de a tanító nagy bosszúságára nem tudja a verset.

Rá is szól dühösen a tanító: — Ágaskodni tudsz, de a verset nem fujod. Mondd meg nekem, mit csináltál tegnap este?

— A barátaimmal söröztünk, meg utítottunk! — hanzgik a felelet.

A tanító csak hápop, képtelen szöhoz jutni. Végül ezt mondja: — Ha így áll a dolog, miért jársz tulajdonképpen iskolába, fi am?

— Én nem járok iskolába, tanító ur. Én vagyok a szerelő, a fűtőberendezést javítom...

KÖZLEKELTI TÖRTÉNET

— Ezt hozd vissza megtöltve...

HÁZASSÁG ELŐTT

Két jóbarát találkozik. Az egyik örömmel közli: — Öregem, megnősülök! — Komolyan? — A legkomolyabban. A szülei beleegyeztek, ő imád engem, s a férjének sincs a dolog ellen semmi kifogása...

GYEREKSZÁJ

Az ötéves kislány így szól az apjához: — Apuka, te meg tudsz jelezni az emlékezetemben arcképet? — Hogyne, kislfiám. — Nagyszerű! — Miért nagyszerű? — Mert előttem a tükröt a fürdőszobában...

METEOROLÓGUSOK

Két meteorológus találkozik. Az egyik ugratni akarja a másikat: — Öregem, olvastam a tegnapi időjósolatodat. Hát kérek... — Nagyon sajnálom, kedves barátom — gombolkozik be a másik —, az időjárás ismét téves volt.

VALAMI FELREERTÉS?

I. Alბérleti hirdetésre jelentkezik egy férfi. Az anyagiakban gyorsan megállapodnak és már ugy látszik, minden rendben van, amikor a házini megjegyzi: — Figyelmeztetem, hogy női látogatókat nem fogadhat, a lakásban szeszes italt nem lehet, barátait nem fogadhatja, a lakást este 10-kor bezárom, kulcsot nem adok, addigra itthon kell lennie, s végül kikötöm, hogy ahogy belép a szobájába, le kell vennie a cipőjét és papucsot kell huznia.

A férfi elképedve hallgatja a szöveget, majd megszólal: — Kérem, itt valami tévedés van. Én alბérleti és nem háziasági apróhirdetésre jelentkeztem...

HA A FÉRJ TALPRAESETT

Délután fél 6-kor sétál egy házaspár a belvárosban. Az asszony megszólal:

— Még elég korán van, megnézhetnénk néhány szórmet.

— Nem bánom — mondja a férj —, de siessünk, mert az állatkert hamar bezár...

NEMETORSZÁGI IMPORT-VICC

A német sajtó azzal viccel, hogy lassan haladnak az olimpiai előkészületek. Az egyik történet így szól:

Találkozik két illetékes, akik az olimpiai előkészületeket szervezik.

— Gondolja kedves kollégám, hogy készen leszünk?

— Minden bizonnyal — feleli a másik. — Ne felejtse el, kedves kollégám, hogy két nagy szerencsénk is volt, illetve, van.

— Éspedig?

— Először is ugyebár 1972 szökőévi, tehát február 29-ike által egy egész plusz-napot kaptunk.

— És a másik szerencse?

— Nézze, kedves barátom, az olimpia megnyitására augusztus 26-án, délután 3-kor kerül szünnepélyes keretek között.

— No és?

— Ez azt jelenti, hogy az előkészületekre még aznap is van egy egész délelőttünk...

MAJDNEM STIMMEL

— Gratulálók! Hallom, a feleséged 10.000 fontot nyert sorsjegyen!

— Majdnem. Csak annyi a különbség, hogy nem tizezerrel van szó, hanem ezerral. Nem sorsjegy, hanem kártya. Nem a feleségem, hanem én. És nem nyertem, hanem vesztettem. A többi stimmel...

FŐ AZ ERKÖLCS

Kora délelőtti fiatal pár szobát kér egy jó szállodában. A portás megkérdezi a férfitől: — Önök házasok?

A férfi nem jön zavarba, így válaszol: — Hogyne! Mind a ketten...

BARÁTNÓK

— De szép nercbundád van!

— Tetszik? De képzeld, azt álmodtam, hogy minden állat, ami a nercbundához kellett, rántámadt.

— Te csacsi! A nyulaktól nem kell félni...

HAJÓTORÍTÉK

— Szegény feleségem is velünk jöhetett volna, de kicsit sok helyet foglalnak el a golfütők...

Nem a palack az egyetlen esz köz, amellyel üzenetet juttathatunk el egy ismeretlennek. Nadine Peitaven fiatal francia lány sokkal ötletesebb módot talált ki. Az egyik kis Földközi-tengeri francia városkában sikerült neki egy nagyobb hallal lenyeletni egy nylonba csavart cetlit.

Ezt a halat később megvette egy Henry Lassalle nevezetű Limoges-i lakos, s igen meglepődött, amikor előlvasa a benne talált üzenetet.

„Jó étvágyat kívánok a halhoz, s kérem, küldjön városából egy képeslapot”.

Henry Lassalle azonnal tíz képeslapot küldött Nadine-nak.

Az Egyesült Államok-beli Alabamában van minden bizonnyal a világ egyetlen olyan iskolája, amely Jézuskákat, illetve Téliapókat képez ki.

Az iskola igazgatója nemrég az oklevél átadásakor az alábbi tanácsal bucsuztatta a végzett hallgatókat: „Mindig nyugodt és kedvesek legyenek, még akkor is, ha valamelyik kölyök a kabátjukat rángatja, vagy a szakállukat akarja letépni...”

Susanne Ioch, husz éves New York-i lány, beiratkozott a Men-tóhadserég nevű jétkönyv szervezésbe, de már másnap ki is irratkozott. Az ok: egy tolvaj ellopja a táskáját, amelyben a hívek adományát tartotta, egy ismeretlen személy pedig megtámadta, és be akarta vonzolni gépkocsijába.

Mindez amiatt történt, hogy Susanne a Mentóhadserég egyenruháját viselte, s ezzel magára vonta a figyelmet.

Egy 77 éves amerikai pék egymillió dollárt nyert a New York-i sorsjegyhúzáson. Mindenki nagy megrökönyödésre közömbösen kijelentette:

— Ugyan mi az ördögöt csinállok ennyi pénzzel?! Unalomból vásárolok a sorsjegyeket, nem azért, hogy nyerjek. Egyébként is az életemben én már csak két dolgot csinállok: eszem és alszom, mint a csecsemő. A pénz majd odaajándékozik annak, aki jól fel tudja használni.

Egy tolvajbánya Nápolyban ellopott egy jól megrakott tehergépkocsit. Kihajtottak a városból, és egy elhagyott helyen kiváncsian megnézték, mit is szák mányoltak?

Mondani sem kell, mekkora volt a megrökönyödésük, amikor meglátták, hogy zsákmányuk nem más, mint száz koporsó, egy nápolyi temetkezési cég tulajdona.

Egy nyugatnémet turista Brazília fővárosában, egy nyolc emeletes ház előtt, hagyta személgépkocsiját. Amikor visszatért, elhívta láta, hogy az autó a ház tetéjén van.

A munkások megmagyarázták neki, hogy emelődaruval rakták fel kocsiját a nyolcemeletes ház tetéjére, s ezt azért tették, hogy ne kelljen fizetni büntetést a szabálytalan parkolás miatt.

Amikor a monter-i (USA) Téliapó megkérdezett egy szép szöke leányzót, mit szeretne kapni ajándékkul, az váratlanul megkérdezte:

— Van-e egy kis füve (marhuánája)?

A Téliapó nem jött zavarba, hanem bizalmasan odasugta, hogy táskájában bizony ez is van, mire a szöke szépség belenyúlt és talált is marhuánát.

A Téliapó, a 26 éves Richard Salazar, most börtönben ül kábítószert terjesztése miatt.

A szöke ugyanis civilruhás rendőr volt.

AZ ÚJ NAGYKÖVET

Írta: BÁRDOS B. ARTHUR

D élelőtt 10 órára tűzte ki találkozásunk időpontját. Pontosan érkeztem, a szolgálatos rendőr visszafogva pompás farkaskutyáját, a villa bejárata felé tessékelt, de a mosolygó házigazda már a nyíló ajtóban állt. Háziköztömben fogadott, ezzel rögtön megteremtette azt a bizonyos kórtelen légkört, mely kirekeszti a merev, protokolláris külöségeket. A csupán három hónapja Bécsben időző férfi magyarul beszélt, hiszen londoni származása és annak idején magyarul érettségizett. A hét nyelven társalgó Jicchák Patis a Zsidó Államot képviseli Auszriában, ő Izrael új nagykövete, aki azonban nem hivatalos diplomata, bécsi kinevezése első diplomáciai állomása.

Patis elsősorban politikus, az Új Kelet olvasói számára nem ismeretlen név, mint a Mapam országos titkára részvevő az alakuló Egyesült Munkaspártnak a legmagasabb szinten folyó tárgyalásán. (Golda Meir is jelen volt), ezen kívül tapasztalt izraeli politikusként számtalan hivatalos és „nem hivatalos” külföldi uton ismertette Izrael álláspontját.

A hatnapos háború kitörésének napján, 1967 június 5-én éppen Rómában tartózkodtam — emlékezik a nagykövet — feladatomban természetesen még a harcok megkezdése előtt világos volt: megérteni Izrael akkori álláspontját az olaszországi baloldali pártokkal. A háború kitörése még sürgetőbbé tette misszióm végrehajtását, többek között találkoztam Pietro Nenni-vel a más szocialista vezetőikkel is, az erős kommunista párt vezetőit sem hagytam figyelmen kívül. Azt hiszem, „felvilágosítási hadjáratom” a háború napjai alatt hozzájárult ama tévhitek felszámolásához, melyek a háboszájú nasszeri propaganda hatásaként el-elharapozott egyes nyugati országokban.

Gondolom, a megnyert háború és Izrael ideiglenesen megnövekedett területe s a békes megkezdését makacsul visszautasító arab front, a biztonságot nyújtó, új határok elismerésének kérdése még inkább fokozta a „csendes diplomácia” jelentőségét?

A nagykövet határozottan bólintott és lát-szott, egyik kedvelt témáját érintettem.

Feltétlenül a „csendes diplomácia” híve vagyok ebben az esetben. Egyes politikusaik hangoskodó, egymásnak ellentmondó, gyakran felelőtlen véleménynyilvánításai az új határok megvonásának vitájában csak árthatnak Izraelnek a nemzetközi politika sírű és szövevényes erdejében. Ilyen értelemben utasítsam igen hasznosnak bizonyultak s mondhatom, távoli országokban tartottam előadásokat, az ugynevezett „új baloldali” híveivel tárgyaltam a különböző színezetű értelmiségi körök tagjai ugyancsak „pácienseim közé tartoztak...”

Merre járt?

A hatnapos háború után, többek között, Japánban, Kambodzsa-ban, Indiában, tehát a váltokelet számunkra is fontos államai-meken előadásokat tartottam Izrael politikai célkitűzéseiről és személyes kapcsolatokról teremttem az amerikai ifjúság legszélesebb rétegeivel. Mondhatom, annyi esztendő alatt kellően kitapasztaltam a hatnapos háború utáni évek, Izrael számára lényeges szempontjait a földgömbön. Nyugodt lélekkel kijelent-hetem. Bécs ma egyike a legfontosabb fővárosoknak — Izrael számára. Miért? Több oka is van: köztudomású, hogy az oroszországi zsidóság egyre izmosodó alijája az osztrák fővárosra keresztül bonyolódik le s ezen a téren a legmesszebbmenő támoga-

— Azt látom, hogy az UNO-ban számos ál-

lam tartózkodik az Izraeli érintő határozatok szavazásánál, de ennek világpolitikai okai vannak és nem irányulnak Izrael ellen. Például India az UNO-ban határozatlan barátságtalanul helyezkedik velünk szemben, személyes kapcsolataim során azonban azt tapasztaltam, hogy élenjáró hindu politikusok rokonszenven beszélnek a Zsidó Állam létéről és harciáról. Véleményem szerint ez a tény számos nemzet politikusaival észlelhető és nekünk, izraelieknek, az a feladatunk, hogy ez a „negyszemközti” szimpátiát politikai hatóerővé serkentsük a nemzetközi fórumokon. Továbbá, Izrael tudatos, mindannyiunk jövőjét kitépítő politikája távol áll a konok, értelmetlenül „korlátolt” merevségtől. Mi hajlandók vagyunk minden kérdést egyenesen vagy közvetetten uton megbeszélni az arabokkal, de nem fogadunk el előzetes kikötéseket (pld. a teljes visszavonulást) ahhoz, hogy leülhessünk a tárgyalóasztalhoz.

Miként egyeztetethető össze a Szinaj-félszigeten levő kövületlepek technikai fejlesztése, a fokozott anyagi beruházások, az új kutak fúrása az izraeli kormány politikájával, mely szerint nem ragaszkodik elfoglalt területekhez, amennyiben ezek nem szolgálják az állam biztonságát?

A válasz nagyon egyszerű, kézenfekvő. Az izraeli kormány politikájának alappillére a biztonságot nyújtó határok elismerése az arabok által, amit egy békeszerződés rögzítene le. Mindenek előtt ez számít, ennél semmi sincs előbbrevalóbb. A Szinaj-félsziget kövületlepeket ösztökél már busánan megteríttek, tehát anyagi kár nem adódna e területek visszazármaratása esetén. A kövület fontos számunkra, de a béke, Izrael növekvő zsidó lakosságának jövője, a világ minden kövületlét értékesebb. Azt hiszem, ez világos, — fordult hozzám kissé ironikus mosollyal a szája szögletén, a bécsi nagykövet.

Milyen feladatokat lát bécsi állomás-helyén, az európai kapcsolatában megnövekedett-e Izrael számára az utóbbi időben Ausztria jelentősége?

Mielőtt Zeév Shek bécsi utódjaként ki-neveztek volna, nyolc hónapon át beutaztam Kanadát és az USA-t, ahol főleg az egyete-meken előadásokat tartottam Izrael politikai célkitűzéseiről és személyes kapcsolatokról teremttem az amerikai ifjúság legszélesebb rétegeivel. Mondhatom, annyi esztendő alatt kellően kitapasztaltam a hatnapos háború utáni évek, Izrael számára lényeges szempontjait a földgömbön. Nyugodt lélekkel kijelent-hetem. Bécs ma egyike a legfontosabb fővárosoknak — Izrael számára. Miért? Több oka is van: köztudomású, hogy az oroszországi zsidóság egyre izmosodó alijája az osztrák fővárosra keresztül bonyolódik le s ezen a téren a legmesszebbmenő támoga-

tást élvezük a helybeli hatóságok részéről. Ausztria szigorúan semleges politikát folytat, nemzetközi kötelezettségeinek megfelelően, de talán sehol sem tapasztaltam (az amerikaiakat kivéve) mélyebb rokonszenvet Izrael ügye számára, mint a „kék Duna” országában, amely valaha, neft is olyan régen, még a hitleriz-mus lelkes uszályában sodródott... Ez a rokonszenv vonatkozik politikuskaira, legyenek azok a „vörös” szociáldemokraták, vagy a „fekete” keresztény- demokráta. Még Norbert Burger teljesen jelentéktelen, mini- szel-ősboldali pártja is eliteli programjában az antiszemitizmust. A mai kancellár, dr. Bruno Kreisky zsidó, Ausztria első zsidó kancellárja (miniszterelnöke) hosszú és nagy törté-nelme folyamán, akit a mai osztrákok vá-lasztottak vezetőjükké... Bécsben székelt az UNIDO, itt folyik a szovjet- amerikai SALT konferencia, itt működik az International Atomic Energy Organization (IAEO), és a közeljövőben valószínűleg az UNO más nem-zetközi fórumai is Bécsben ülnek fel a sá-trukat. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy Ausztria a politikai földrajz európai térképén a nyugati világ végző bástyája a szovjet blokk határainak mentén... Semlegességét mindenki tiszteletben tartja s ma ez a kis ország egyre jobban átvési Svájc hajdai-ni szerepét a nemzetközi diplomácia terén. Jelenleg Európában itt fejlődik a legegészsé-gesebben a humanista demokrácia és szabad-ság léggömbje, a sztrájkok s a különböző ul-trabal- és jobboldali csoportok zavargásai is-méretlen fogalmak ezeken a tájakon, és Ausztria gazdaságilag is kiegyensúlyozott ál-lamként harcol a világszerte növekvő inflá-ciósi tendenciák ellen. S ne feledjük el, az UNO új főtájkára osztrák, ezzel is nőtt a semleges Ausztria nemzetközi súlya.

Csupán három hónapja működöm iz-raéli nagykövetként Bécsben, ennek ellenére, a legkitűnőbb kapcsolatokat alakítottam ki az osztrák politikusokkal, a közelet és a sajtó élvonalbeli képviselőivel, akik közül jó-néhányan megismerkedtek házamat. En, — szin-te gyermeki derű csillogott szemében — a-mint már hangsúlyoztam, a „csendes diplo-mácia”, a személyes kontaktus hiva vagyok és az ebben a szobában folytatott beszélge-tések, információk kicserélése, szabad és kö-tetlen viták, nem utolsó sorban azt eredmé-nyeztek, hogy Izrael egyre több s újabb, őszin-te barátai lesz szerit. Idővel ez a folyamat meghozza gyümölcsét... Ausztria az UNO-ban gyakran tartózkodik a szavazástól Iz-raéli ügyében, mert helyzeténél fogva nem tehet egyebet, de politikusaik és népének zöme Izraeli támogatja ebben az élet-halál küzdelemben.

Beszélgésük során fontos és döntő kérdésekről kértem felvilágosítást, csak az ön személyéről...

A nagykövet készségesen válaszolt:

— Harmadnapban alijáztam, egy Aakko melletti kibucban dolgoztam, ma is tagja vagyok ennek a kibucnak, kitűnő pincérként ismernek ottani barátaim, — ha otthon vagyok és rám kerül a sor ma is lelkesen felmosom az étterem padlóját... Lányaim is kibucban élnek, történetem az izraeliek kö-zött a legköznapibb egyike... Ez is izraeli jelenség, mindenkinél ajánlom, a helyszínen tapasztalja ki...

ABEL OLGA

FÉRJHEZ MENJEK EGY NÉMETHÉZ?

— MAI TÖRTÉNET, TEGNAPI HÁTTÉRREL —

A történet, amelyet elbeszéltek — valóság. Egyike az élet furcsa firtorainak. Szinte nem hiszed, de — itt van.

A Balaton partján kezdődött, nyáron. A lány a meleg fövényen hevert, fűrdőtri-kóján vizezve, homokszem csillogott, s bár tekintete egy regény lapjaiba merült, vala-hogy felső szemhéjával érezte: — nézik...

Pillantása arra fordult és magas, szöke fia-talembere akadt meg, aki viszont egész fe-jét feléje igazította, talán a szó szoros érte-lmében is, hiszen fekvő helyzetben, hason, ez-meglehetősen megerőltet. Német lepedőűjság borította, védte a napot, a lányt is ez alól figyelte, szorgosan, kutatóan.

És, ahogy ez már szokásos, megismerked-tek. „Ah, jaja!”, „jajohi!”, „aber nein!”, a bajuszka alól hegyesen, a lány ajkáról kissé csikorgóban, de ugyancsak érthetően. A né-met nyelvet háború után megint bevezették a magyarországi iskolákban, ha nem is kö-teltesben, s ő, szorgalmi tantárgyként, ezt vette fel.

Majd esti séták következtek a fűredi öreg fasorban, Nemsokára körölte. Szerelmük így szépen kivirágzott.

Mégsem...
Fiatal életünkbe beleszólt a Történelem. Nem is napjaink, hanem a Tegnap történel-me, a közelmúlt szörnyűséges, véres történel-me.

A német fiatalember ugyanis megkérte a lány kezét szüleitől.

— Oh, oh... — mosolyodtak el a szülők, de örömlükben mintha megbujt volna valami tartózkodás.

A csokrot azért otthagya, szabályosan bic-centett: — „néfrau!..Fraulein!... mein Herr!” — és elment, hogy néhány nap múlva jöj-jön a válaszért.

A lány kikísérte, jövőbeni biztos boldogsá-gu reményében utánanézett, becsukta az aj-tót s már indult saját szobáskájába.

Margitkám, pillanat! — hallotta any-ját, nagyszobájuk küszöbéről — jer csak, valamit mondanom kell.

Apa szorongva állt a háttérben, mintha súlyos kalapáccsal egy épp kinyit virágot akarna leütni.

A lány belibbent hozzájuk, fotelbe hup-pant, formás lábát keresztbebeapta, rágyuj-tott, a várt, hamaros beteljesülés apró jelzé-seiként.

Csak amikor szülei percekig nem szóla-ltak meg, torkukat köszörülték, feszengve moz-golódtak, állt fel lassan útból.

— Valami baj van?
— Kislányom — kezdte anyja — meg kell nekem mondanunk valamit. A mi viszonyun-kon nem változtat ez semmit. Csak hogy tudd. Te a mi fogadott gyermekünk vagy.

— „Foga-dott...?” — Így nyersen nem is értette az első pillanatban. Fogadnak „cselé-det”, napszámot... és ő — ilyen volna?

— Új vissza, Margitkám — szólott most az apa. Ki kell mondania, úgy érezte, ebben a helyzetben nem késelekedhet. Meg kell rán-tania egy fiatal, roborogó élet vészfékét, a fe-nyegző kiskislák elkerülésére. — Nagylány vagy, önálló dolgozó. Tanultál. Olvastál a második világháborúról, s ami vele járt, a borzalmakról.

— Igen, igen, de hát ez rég volt, s engem

most mennyiben...
— A te szüleidet deportálták, Margit-kám. Csecsemőként vettünk magunkhoz.

— Uristen! — A lány dermedve hátrált és csak most omlott vissza a fotelbe.

— Németek deportálták őket. És most te épp egy némethé...
A lány a tenyerébe temette arcát.

— Értem, érttem... mormolta újrain át — persze... Köszönöm, hogy szóltatok — lassan ismét felemelkedett — Uristen! — és betá-molygott szobáskájába.

— Bocssás meg, bocssás meg, Margitkám — most az anyja szolt utána — csak hogy gondolkozz... gondolkozz ezen...

— Köszönöm... — megegy fájdalmas mo-soly és szobáskájának ajtaja becsukódott.

Mily kínosan lepedött meg a fiatalember, amikor legközelebbi véletlen összefutásuknál a lány ki akarta kerülni, majd, magyaráza-tára várva, csak ennyit mondott: — Semmi, semmi... dolgom van — és már is más ut-cába fordult. „Semmi?... O, miket beszéltek! Igazi apából, anyából ennyi lett? Semmi?”

De nem felté el egy hét és a fiatalember — precízén végére járni akarván a dolog-nak — ismét becsengetett Margitkához.

Az ismerős hang hallatára a lány a so-báskájába húzódott, a szülők azonban be-tessékelték az ifjút, aki oly ártatlanul, értet-lenül nézett rájuk, hogy köntörfalazás nélkül, nyílt beszédet érdemelt.

Lehajtott fején hallgatta elbeszélésüket. Hi-szen tudott ezekről a szörnyűségekről. Hal-lott, olvasott róluk.

— Megérti hát, fiatalember? Meg kell, hogy értsen, — magyarázza hóf az anya, hol az apa. — Lehet, egyideig nem zavarán együtt-élésüket. De addóhat olyan helyzet, olyan pil-lanat, amikor Margitka magában nem a fér-jét, hanem annak a népek egyik tagját lát-ná, amely e borzalmas bűnökét elkövette, a-mely, mondjuk ki nyíltan, megfosztotta őt édes szüleitől.

Lassan emelte fel fejét a fiatalember, de tekintete oly őszinte érzésektől, gondolatok-tól csillogott, hogy nyugodtan meg kellett hallgassák.

— Mindenről tudok — mondta. — Auschwitz-ról, Buchenwaldról, mindenről. De hát, te-hetek én erről? Nem is élttem még akkor. Hiszen Margitka akkor egy magyarhoz se-mehetne férjhez, ha úgy vesszük, nem? Ugyanazt művelték, és egy szlovákhoz sem, egy horváthoz sem, sőt Quisling miatt egy norvéghez sem. Hogyan biztosítom önöket, hogy nem vagyok azonos, hogy sokszázze-ren, sokmillióan nem vagyok a gyilkosok-kal azonosak.

Az Istenért, borzasztó volna, ha egész é-letemben mi is bűnhődünk. Nem, nem, ez nem lehetséges. Margitka is meg kell, hogy értsen engem.

Behívák. A fiatalember ugyanazt elmondta neki is.

...Hullni kezdtek a fák levelei, beállt az ősz... és az avar eltemette a nyár sok egyéb emléké-vel ezt a szív- és érzésragató kalandot is. Mert — jól tette-e, nem jól tette-e? — Margitka végérvényesen csak ennyit mondott: — NEM!

ASSZONYOK

— Mit adnál azért, ha olyan hajad volna, mint nekem?
— Te mit adnál érte?

EGY FILOZOFUS NAPLOJÁBÓL

— A ma emberének két keze, két lába, két füle, két szeme, négy kereke és egy pótkereke van...

— Az igazságnak egy nagy előnye van. Nem kell megerőltető módon gondolkozni, mit hazudtál legutóbb...

— A szerelmi élet nem a lényegi a házasságnak, amint a só nem a lényege az ebédnek. Egyébként: minden házasság előbb-utóbb sótalanná válik.

ÁLLATKERTI TÖRTÉNET

Az állatkert sétányár az aszfaltbetyár megszólít egy csinos asszonyt:

— Elnézést asszonyom, hogy ismeretlenül megszólított, de már az imént, a majomkretrec előtt is állhatatosan bámultam a szép ségét. Nem vette észre?

— De észrevettem. Csak azt nem értem, hogy szabadult ki ilyen hirtelen?

Az ÚJ KELET-nek és OLVASÓINK

kellemes ünnepeket kíván

» G Á D «

lapterjesztő ügynökség,
TEL-AVIV, Gslenov utca 13.
Telefon: 823701

MAGYAR ZSIDOK AMERIKÁBAN HAZASTÁRSAT KERESNEK

USA-beli és kanadai partnert kereső férfiak és nők, minden korosztályban megtalálhatják nálunk élettársukat.

A. I. G. A. P. O. BOX 377 - STATION „E”, Toronto, 4. CANADA

● OSSZEHOZZUK ONI A MEGFELELO PARINERRAL, ELHETNEK IZRAELBEN, VAGY AMERIKÁBAN.

BÉKÉS, BOLDOG PÉSZÁCHI ÜNNEPET

és

JOM HAÁCMAUTOT

KIVANUNK IZRAEL HÓS VEDŐINEK

ÉS SZÉTSZORÍTÁSBAN ÉLŐ

ÖNTUDATOS ZSIDÓSÁGNAK

Róth József és Carolo

(NEW-YORK)

Figyelem New York!

Nehézségei vannak gépkocsivezetői vizsgájával?

Bármely nyelven segítségére lehetünk!

LUNGER „KEDEM”

Autodriving School Driving School

Williamsburg BROOKLYN N.Y. Boro Park
183 Wilson St. 1272 48 St.
Tel. 387-0100 Tel. 438-4625

Este: (914) 356-7201

Tanítunk magyarul, ivritül, jiddisül, románul, szlovákul és más nyelveken is. Forduljon hozzánk bizalommal!

BOLDOG PÉSZÁCHOT

és IZRAEL 24-İK FÜGGETLENSÉGI NAPJÁNAK

A BÉKE MEGKÖTÉSÉVEL VALÓ

MEGÜNNEPLÉSÉT

kívánjuk

A ZSIDÓ ÁLLAM HÓS NÉPENEK

ÉS A VILÁG ÖNTUDATOS ZSIDÓSÁGÁNAK

Waldman Tibor és Mancsi

(NEW-YORK)

A Magyar Zsidók Világszövetsége

AMERIKAI TAGOZATA

ELNÖKE ÉS NEJE

ÖRÖMTÉLJENES PÉSZÁCHOT

és

JOM HAACMAUT BÉKÉS ÜNNEPLÉSÉT

kívánjuk

IZRAELNEK ÉS A VILÁG ZSIDÓSÁGÁNAK

Joe és Mancsi Fettman

(NEW-YORK)

A Magyar Zsidók Világszövetsége

amerikai tagozata

Board elnöke és neje.

Izraeli tudósok kutatják az égbolt titkait

Látogatás a micpe rimoni csillagvizsgáló intézetben —
Irta FUCHS AVRÁM

A szürkés-fehér fémkupolájú építmény valóságos beleolvadt az acélkegélbe. Sűrű drótkerítéssel körülvett vastagfalú, megerősített vázhoz hasonló épület, amelynek kupolája behasított narancshoz hasonlít és az ablakai helyett négyzetű, meg kerek nyílásokon átjut a napfény az épület belsejébe.

A Negev közepén, a végeláthatatlan kősvetág szívében, párszáz méterre a Rámon-katlanól, a világ legnagyobb katlanától, s mintegy négy kilométer távolságra Micpe Rimon városkától, a dombok gyűrűjének központjában emelkedő magaslat tetején áll ez a furcsa építmény, amely az első pillantásra sivatagi erődre hasonlít. Csak különös külseje árulja el, hogy egészen más a rendeltetése.

Csillagvizsgáló ez, még pedig Izrael első ilyen tudományos intézete, amelynek már eddigi munkája révén, a jelentéktelen Micpe Rimon neve felkerült a haladó tudományok előkelő tételébe.

A csillagászok, az asztrofizikusok és a világtudományok között világszerte sok a zsidó. Csak nálunk, Izraelben, ahol számos téren élenjárók vagyunk a fejlett tudományokban, éppen nálunk topogott egy helyben, majd gyermekcipőben ez a tudományág, aztán — mint sok más téren, a csillagvizsgálás tudományában is rövid idő alatt az élvonalba kerültünk. A függetlenségi háború előtt a jerszalmi Scopus-hegyi Héber Egyetem mellett működött egy parányi csillagvizsgáló és földrengésvizsgáló intézet, amelynek teljesítménye ma mosolyt csal még a hozzáemertő arcra.

Az izraeli csillagvizsgáló intézet az első ilyen intézet, amelynek teljesítménye ma mosolyt csal még a hozzáemertő arcra.

CSILLAGVIZSGÁLÓ INTÉZET SZÜLETÉSE

A tel-avivi egyetem fizikai és asztromi (asztrofizikai) tanszékének tudósai, élükön a világhírű Juvál Neeman professzorral, hosszú időn át harcolt azért, hogy megfelelő eszközök álljanak a rendelkezésükre bonyolult, magasztos kutatások végrehajtásához. Neeman professzor néhány teóriája révén már világhírű volt, amikor végre sikerült neki 1967-ben az egyetemi fakultás épületében megnyitni az első kis napmegfigyelő állomást.

Az ambiciózus fiatal tudósok ennél sokkal többre vágytak: egy nemzetközi szintű működő csillagvizsgáló intézetre.

Juvál Neeman professzor és dr. George Wisen, a tel-avivi egyetem akkori elnöke hosszú fáradalmas utat végül is elérte, hogy hazai és külföldi segítséggel 1969-ben megkezdte a csillagvizsgáló intézet tervezését és építést. Többek között félmillió dollárt kapott az amerikai Smithson asztrofizikai megfigyelő központtól. Ebből az összegből megvásárolták az ultramodern, többrétegű kutató- és a magasztos haladó tudományos kutatások céljainak megfelelő felszerelést és berendezést. Az amerikaiak nem tették szíveséget az izraeli tudósoknak, mert rászorultak a tudásra és az együttműködésre, amely semmilyen nem marad el az élvonalbeli nemzetközi asztromosok és asztrofizikusok képességeitől.

A FELHOTLEN ÉGBOLT HAZAJÁ

Az sem véletlen, hogy az Isten háttérbe szorította a Micpe Rimonban állították fel a csillagvizsgáló intézetet. Ezen a helyen ugyanis az év

230 napján teljesen felhőtlen az ég és tökéletesen belátják a kosmosz, a világűr és a térség mintegy 70 százalékát. Ne felejtjük el, a hasonló európai tudományos intézetek munkáját elsősorban a gyakori felhős ég nehezíti meg, amely zavarja a rendszeres megfigyeléseket.

Hazai és külföldi tudósok kutatómunkájának végrehajtására épült a micpe-rimoni csillagvizsgáló, amelyből talán egyszer — ha az érdekeltek erre felfigyelnek, turisztikai vonzóerővel rendelkező látványosság is lesz.

MIT „TUD” AZ ÓRIÁS TELESZKOP

Ilyenkor nappal kellemes félhomály uralkodik a csillagvizsgáló falai között. A nagyterem központjában, mint az égnek szegezett hatalmas ágyúcső, ott áll a „sokoldalú” hatalmas optikai teleszkop, amelynek 100 centiméter átmérőjű tükrre lehetővé teszi a bepillantást távoli világűrben. A teleszkop tulajdonképpen negyvenezzerszeres nagyítóúveg — ahogy ezt köznyelven mondják. Mászóval: az egy milliméter nagyságú testet 40 méter nagyságúnak látjuk ezen a „nagyítóúveg”-en, amelynek természetesen egészen más a rendeltetése.

Köröskörül munkaszatlok, tükrök és számunkra titokzatos rendeltetű kis- és nagy műszerek, amelyek valamennyien az itt dolgozó tudósokat szolgálják.

A csillagvizsgálóban kétirányú kutatómunka folyik. Igyekeznek olyan csillagászati tudományokat bevezetni, amelyek ismeretlen hazánkban, továbbá olyan gyakorlati fejlesztő és kutatómunkát folytatnak, amelyek közvetve, vagy közvetlenül fokozzák Izrael technológiai potenciálját. A két áttérő fogalom mögött sokrétű tevékenység folyik.

GALAXIAK, X-SUGARAK ÉS A „NAPSZEL”

A galaxiák asztromiájának ismerete mellett azt vizsgálják, hogy miként „születnek” a népiesen tejutnak nevezett csillagzatok van-e kapcsolat „együttműködés” a szomszédos csillagzatok csoportjai között vizsgálják a világhírű X-sugarak (Röntgen-sugarak) alkotását, a bolygók reakcióit és a planeták felszínén végbemenő fizikai és más változásokat; a mi kis Naprendszerünk titkai; a napszél (a napról érkező parányi testecskék) befolyását. Ezen kívül „egyszerű” és szokványos” megfigyelés alatt tartják a Földünk és Naprendszerünk galaxiáján kívül fekvő és csak több száz millió fényév távolságban lévő égitesteket és csillag csoportokat.

MESE ÉS VALÓSÁG

Csillagos éjszakákon a Tejutra mutatva azt mesélték nekünk, hogy ezen járnak a tündérek és a hosszszakallú jószágos törpék, majd arra tanítottak bennünket, hogy a Tejut nem más mint a „Hadak-utja”, ahol a diszes honfoglaló magyar hadsereg vágat Csaba királyfi nyomában. A porokorszerűen behintett égboltot figyelve, a titokzatos sötét éjszaka varázsa alatt valahogy még a későbbi évek folyamán is hinni akartunk ezekben a mesékben.

Itt, Micpe Rimonban, a csillagvizsgáló óriás távcsővént át kémlelve az éjszakát, eltűnik a mesevilág, megfakul a csillagos égbolt himnora és csak kisebb-nagyobb erősebben világít, vagy halványan pislákoló égitestek és ködszerű gázképződmények végeláthatatlan sorát látjuk. Itt galaxiának nevezik a Tejutat.

Kísérőnk elmagyarázza, hogy a „mi galaxiánk” 10 milliárd csillagból áll és egy ilyen „csillag” a mi Napunk a körülötte keringő égitestekkel együtt.

A „MI” GALAXIÁNK

A galaxiát egészen más méretekkel mérik a tudósok, mint mi gyerekek és mesélőink mértük a Tejutat. A csillagrendszer, amelyhez tartozunk 80 ezer fényév átmérőjű gyűrűt képez, amelynek központjától 30 ezer fényév távolságra található a napunk. Földi kilométerekkel mérjük a galaxiát, amelynek méretei a miénkkel mértek a Tejutat. A csillagrendszer, amelyhez tartozunk 80 ezer fényév átmérőjű gyűrűt képez, amelynek központjától 30 ezer fényév távolságra található a napunk. Földi kilométerekkel mérjük a galaxiát, amelynek méretei a miénkkel mértek a Tejutat.

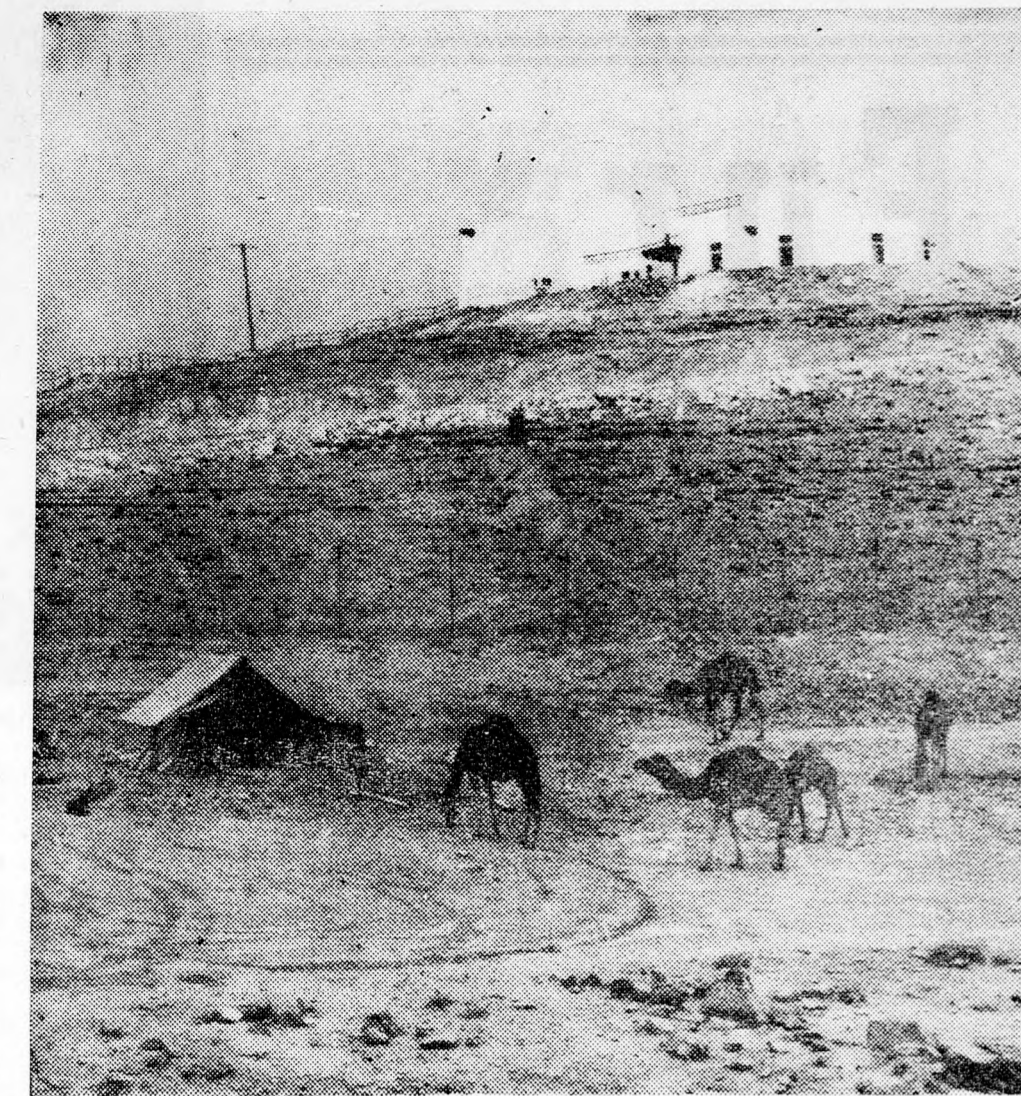
Világszerte a csillagvizsgáló felfedezés neve fűződik a riporternek elnevezett Dror Száde professzor, a tel-avivi egyetem fizikai és asztromi osztálya tudósának nevéhez. A fiatal tudósok sikerült igazolni Einstein relativitás elméletének a gravitációra vonatkozó tételét. Einstein elmélete szerint a nehézségi erő (a gravitáció) hullámokban terjed, de eddig ezt a teóriát nem sikerült gyakorlatilag is bizonyítani. Száde professzor a riporternek elnevezett pulsarok kisugárzásának mérésével, az Ejlát-környéki barlangok egyikében végrehajtott kísérletek során igazolta Einstein tételét.

Az is elmondják a tudósok, hogy galaxiánk anyag mennyisége (masszája) 200 milliárdszor nagyobb a Napot alkotó féműanyag és légeműanyagok lemérhető mennyiségénél.

Talán a tudós asztromosokat aggasztja, hogy esetleg néhány százezer csillaggal, vagy Naprendszerrel „elszámolták” magukat és ezért most igekeznek még jobban bepillantani, még jobban megismerni a mi világunkat, amely parányi részét képezi a nagy világmindenségnek, a kozmosznak, ahol ismeretlen számú, de több tízezerre becsült galaxia van. Kiindulási pontul annyit tudnak, hogy a Tejut mozog és 200 millió év alatt fordul meg a képzeltbeli tengelye körül.

QUASAROK ÉS PULSAROK KÖZÖTT

Micpe Rimonban külön figyelmet szentelnek a nyolc évvel ezelőtt felfedezett quasaraknak és a négy évvel ezelőtt „megtalált” pulsaroknak. A furcsa elnevezésű csillagrend-

A MULT ÉS A JÖVŐ
Beduin és tevői a micpe-rimoni csillagvizsgáló árnyékában. Hazai és külföldi tudósok és a pusztai fiai — a Negev szívében

szerek a kozmosz szabad szemmel látható legtávolibb égitestei közé tartoznak. A quasarakról egyelőre annyit tudunk, hogy nagymennyiségű energiát sugároznak ki és anyagmennyiségük, anyagűrűségük és az energia tartalmuk felbecsülhetetlen méretű. Sorozatos megfigyelések és bizonyítékok évekig tartó vizsgálat után döntik majd el, vajon helyes-e a teória, miszerint a quasarak tulajdonképpen kialakulóban lévő galaxiák.

A pulsarok a hájszámponosságu időközökben kilóvet, ütemesen érkező sugarként kapják a nevüket. Vagyis a csillagok fénykibővítése pulzálóvá válik, hasonlóan történik. A szakítással érkező fényugarakról először azt hitték, lehetséges, hogy a távoli planetákon élő szuperintelligens, vagy civilizált tremtények műve. Az emberi fantázia, amely mindenre „tudni szeretné”, hogy a világmindenségben rajtuk kívül is vannak élőlények — képelet szüleménye volt ez az elképzelés. Ma már tudják a kutatók, hogy a precíz időközökben történő sugárkibővölés nem emberi kéz, hanem a természet műve, amely a fellobbant csillag utolsó halmaz állapotát jelenti, vagyis amikor a fellobbant égitest anyag-sűrűsége eléri az atommag sűrűségét.

ÉLET A VILÁGMINDENSÉGBEN

A vitathatatlan természettudományi adatok teljesen függetlenül a tudósok és az asztromosok valószínűleg tartják, hogy Földünkön kívül van még élet az egyik közeli, vagy távoli bolygón. Ezt a teóriájukat egyszerű és igen elfogadható elmélettel támasztják alá: valószínű, hogy valahol a kozmoszban kialakultak ugyanolyan feltételek, amelyek lehetővé teszik az élőlények keletkezését, fejlődését és talán civilizációját. Ez csak teória, de nincs kizárva, hogy talán éppen a

micpe-rimoni csillagvizsgáló tudósainak sikerül majd bebizonyítani, hogy a természet, a világegyetem gyakran tultesz minden emberi fantáziát.

A bonyolult tudományokhoz nem értő egyszerű földi halandó felteszi a kérdést, mi szükség van az emberiségnek az ilyen megfigyelésekre és vizsgálatokra. A praktikusabb megkérdezi: Milyen gyakorlati hasznunk származik belőle?

MICPE RIMON ÉS AZ APOLLO-15

A micpe-rimoni csillagvizsgáló egyik nyilvánosságra hozott tevékenysége érdekelte a választ ad erre a kérdésre. Amikor tavaly augusztusban az Apollo-15 űrhajó a világűrben tartózkodott, néhány bonyolult tudományos munka végrehajtásában együttműködött a micpe-rimoni csillagvizsgálóval. A bonyolult tudományokhoz nem értő egyszerű földi halandó felteszi a kérdést, mi szükség van az emberiségnek az ilyen megfigyelésekre és vizsgálatokra. A praktikusabb megkérdezi: Milyen gyakorlati hasznunk származik belőle?

Az izraeli részről két fiatal tudós, Dror Száde professzor és dr. Uri Feldmann, a csillagvizsgáló intézet igazgatója, Juvál Neeman professzorral együttműködve hajtották végre a bonyolult megfigyelést. Ez volt az első eset, hogy amerikai űrhajó és asztromi tudósok közötti vizsgálatokat és megfigyeléseket hajtottak végre izraeli tudósokkal. Ez volt az első, de talán nem az utolsó alkalom.

A Nobel-díjas, Izrael-barát

LAXNESS 70-IK SZÜLETÉSNAPOJÁRA

Irta: NASCHITZ FRIGYES

Az izlandi Nobel-díj-nyertes, sok zavart kavart epikus ez év április másodikán lép hetvenedik életébe. Késztelen, hogy a személye körül bonyodalmasok önmaga okozta. Nem mátlól, nem szándékosan, vagy oportunistá hírvetésből. A konfuzió saját nyugtalan lényéből fakadt, amely annyira eredeti és különös, robbanékony és kiszámíthatatlan, hogy megértéséhez a gyakran és világszerte tollre vet vadzenék, akiké évtizedes barátság köt, fontosabb életállomásainak ismerete szükséges.

Az alábbiakban igyekszem összegezni őket: Halldor Gudjonsson, — születésekor így hívták — mint földhözragadt szegény napszámó fia látta meg 1902 április 2-án, Laxness faluban a napvilágot. 17 éves korában első. „A gyermek és a természet” című novellájának közzétételével felcsereítte családnevét gyéren lakott falusi fanyájá nevével, nem is sejtve, hogy ezt a csupasz jelképet néhány évtized múlva világhír fogja övezni.

A pergamentre írt, szigorú bírálata hallgatóság előtt előadott Ságák a XIII. században olyan magas színvonalat értek el, hogy élénk drámai erejűnek fogva egyedülálló történelmi és nyelvészeti értékkel bírnak. A Hamlet-legenda nagy krónikásának, Saxo-nak az izlandiakra ácsolt jellegzetes jellemződata: „inopia ingenio pensant” — vagyis szegénységüket ötletességgel kárpótlják, rávilágít a természet mostohaására és az elnyomottság okozta kietlen sorsra, amely javak híján fel-fokozza a képzeletet és megtermékenyíti a szépjézéket. A szegénység és a függőség, valamint a művészetek és tudományok iránti áhitat végigvonul Izland ezer éves történelmében.

Laxness, a nép fia, örökölte ugy a szégyenséget, mint a tehetséget. Eleinte nem tu-

dott mit kezdeni velük, de a belőlük fakadó benyomások — Goethe egyik örökérvényű epigrammája értelmében — nyomon követték minden lépését.

Gyermekkorában iskolakerülő hírében állott. Keserű gunnyal síheder renyhességét élte legondatlanabb szakának nevézi, amikor is alkalmi tejkihordás közben a szállítólovól margójára regényvázlatokat firkált.

A háború alatt kisemmizett és lerongyolódott kontinensen irányt, tartalmat keresett, de végül is szárnyazogton és családton Luxembourgban kötött ki, erkölcsi támaszt, egyensúlyt és malasztot szomjuhozva. Mi sem természetesebb, minthogy a meghasonlott földönfutó a benedekrendi szerzetesk karjába futott. Hontalan lelke nyugodtságra, tisztultságra vágyott. Rómába tendált, pap akart lenni.

1924-ben jelent meg rövidebb lélegzetű „A szent hegy alatt” című, a francia szürrealizmus hatása alatt írt műve. Első nagy regénye: „A kasmiri takács” áttérésének igazolására íródott. Hite, miszticizmus, elbeszélő készségének és nyelvezetének népe lelki talajból kicsirázott ize olyan nemzet fiának irodalmi aratását bizonyítja, amelyel hatalmasabb, földi javakban dúsuló országok muzsakégyeltjei sem igen kérkedhetnek.

Laxness fiatalos kiforratlanságára és élet-öszönjére jellemző, hogy sikerekben gazdag írói szárnypróbálgatásai után megelégelte az üdvözülést és az Ujjazába hajózott, ahol Upton Sinclair a radikálisizmus tanait hintette el a kolostorhíttében megingott ifjában.

Ez az ideál döntő hatással volt további életére és munkájára. Három év teltelével a

nemrég még bigott kispap mint fanatikus szocialista tért vissza Izlandba és ezt a meggyőződését azóta is vallja.

Laxness műveinek javarészen társadalmi el-lentéteket és történelmi igazságtalanságokat alkotó szemlélet ömlik el. De ezeket olyan husból-vérből gyurt regényhősök személyesítik meg, akik a vasfüggöny mindkét partján ágnak.

Ez lehet a magyarázata annak is, hogy „Szabad emberek” című regénye Amerikában 600 ezer és Oroszországban 300 ezer példányban kelt el. Az író meggyőződés, de nem minden tudatos művészi raffinaltság nélkül érzékelteti ebben — és több más művében — a föld és víz őstermelő fiának egyszerű-vonzó ártatlanságát. Mintázó képességével a nagy skandináv irodalom drámai feszültségeiben bővelkedő műveinek hagyományait követi.

Az izlandi paraszt és halász, — mondja Laxness — a világ minden más parasztjával és halászával azonos és azonos a kegyvérért, a becsületért és a kizsákmánvolással felszámoló szabadságáért folytatott harcuk is.

„Salka Valka” című legsikeresebb, másfél tucat nyelvre lefordított, közel 30 kiadást megért, Svédországban és Izlandban megfilmesített regényében mesteri módon nyilvánul meg ragyogó dialógusok és természet-ábrázolások tarkította elbeszélőképessége, amely korunk egyik legkiemelkedőbb epikusává avatja.

Politikai hitvallását „Izlandharang” című trilógiájában, majd „Világfény” és „Atom-állomás” című regényeiben fejezi ki. Az utóbbi erősen baloldali, rágalmazó irányzatú novella, amely egy neheztelen zavaros cselekmény keretében egy gazdag családnál alkalmazott együgyű falusi szolgáltató vallomását

tartalmazza. Az író, mialatt szembeállítja a romlott, felületlen, polgári társadalom dekadenciáját a szüznai parasztosztály érintetlen ősiségével, rámutat azokra a veszélyekre, amelyek a szupercivilizált világot atomháború esetén fenyegetik.

Egészen más tárgykört ölel fel a „Bolgod harcos” című kiséregény, amely a XIII. század Ságáinak stílusában íródott, felelevenítve ismert Viking-figurák viselt dolgait. Laxnessből itt is kibújnak a fegyverek, aki nem ismeri el a történelmi orthodoxia nemzedékről nemzedékre örökbéhergott tündérmeséit, hanem Wells kijózanító tárgyilagosságát beárnyékoló kíméletlenséggel leszámol a félelemteljes hízlat kényurak és szenté avatott legendas királyok önkényes uralmával. Laxness nem zavarta a hagyományhi körök felhőrdülése, de még legellenzékibb bírálói is el kellett ismerjék az éber fantáziával megáldott stílus-zsonglőr zsenialitását. A Nobel-Bizottság is nyilván van a véleményen volt, amikor több esélyes jelölt közül 1955-ben Laxnessnek ítélte oda a díjat, ezzel vállalva a népszerűtlenséggel járó kockázatot, mert nem divatos sztráknak erte a fejére a báberkoszorút, hanem egy egyszerű, harcos kontinensek keresztútján fekvő maroknyi nép fiának.

További másfél tucat regényének, szindarabjának és esszéjének ismertetése szétrepesztenne ennek az értekezésnek a keretét. De azért még két dolgot kell szemlélyvel és életfelfogásával kapcsolatban megemlítenem. Először azt, hogy megcsömörített a politikától és bevallása szerint életétől kizárólag az írásban látja. Valaha a katolicizmus képezte eszmei irányítóját, — nem dogmát, hanem történelmi, esztétikája és kulturális iránt. Később a szocializmusnak hódolt, de ma már minden aktivizmusról távol áll. Ez, hogy a békenozgalomban résztvett, (sőt a békedíjjal is kitüntették) ellenben a jelszavakból hamar kiábrándult. Kétszer járt Oroszországban. 1933-ban, a szörnyű nélkülözések ellenére az emberekben még remény pislákol. Aztán 1938-ban jelent volt Sztalin tisztigatási akciójánál,

és a Bucharin-per tárgyalásán. Akkor még nem tudta mindazt, ami csak későbbi pártkongresszusokon és íróperekben derült ki, és keserű csalódást okozott neki.

A másik élmény-állomás, amelyről szólnom kell, a Laxness-házaspár kilenc év előtti izraeli látogatása. A kormány vendégeiként három hetet töltöttek a körünkben és miután mindenhova elkísértem őket, alkalmam kínálkozott lelkesedésük napjában sütkéreznem. Laxness úgy készült az utra, mint egy iskolás. Tudott a multáról és a jelenről, héber kultúráról és a föld munkás birtokbavételéről.

Amikor az államelnöknél voltunk, Zalman Sázár, — aki viszont Izlandban készült, — egy csevegést vele, mint aki északi mitológiát ad elő egy skandináv egyetemen. Laxness meg humanizmusból „vizsgázott” — előbb az elnöki kurián, aztán meg a Bét Hasoferben, ahol a Héber Írószövetség díszülésén hitet tett az írónak a békés világrénddel szemben fennálló felelősségére.

Izland legelterjedtebb napilapja, a „Morgunblaðið” — Laxness szentföldi látogatását követően, 16 oldalas hétvégi irodalmi mellékletben nyolchasasos cikket jelentett meg a modern héber irodalomról. Ez a több-mint-gesztes nem szorul bővebb magyarázatra. Arra ösztökél, hogy kis nemzeteknek is törekedniük kell arra, hogy megismerjék egymás nyelvét kincseit, ami a népek közötti megértés megingathatatlan hidfőjét kell hogy képezze.

Maga Laxness sok ezer példányból álló könyv tárában szerénykedő héber könyvek láttán helyeslőleg nyugtázta ezt a megállapítást. Okos ember. Egy kicsit Hemingway, egy kicsit Shaw. De leginkább Laxness akitől 70 éves születésnapja alkalmából még sokat vár a korszakromboló felfedezősek réméről megfélemlített, de jobb sorsra érdemes emberiség.

Fura história

Irta: IZRAIL METTER

Gajda egy Pahomov nevű kiváló művész családjánál élte le életét. Pahomov vette egy vásárlás, tizenöt évvel ezelőtt, negyvenötben, amikor Rigában járt vendégszereplésén.

Azon a reggelen Pahomov részeg volt. Előző éjszaka az ő tiszteletére vedeltek a vodkát, tán reggel öt óráig is. Felesége, aki eleinte mellette ült, aztán meg egész idő alatt ide-oda vándorolt, minthogy Pahomov is állandóan változtatta helyét az asztalnál, rettenetes pillantásokat vetett rá, sőt többször rá is szólt: Borisz Petrovics, Borisz, Borja, de ő már hála a Magaságosnak, eljutott addig a bizonyos állapothoz, amikor már mindez egy cseppet sem ijesztette meg.

Borisz Petrovics híres színész volt. Az utcán felismerték a gyerekek, a rendőrök szalutáltak neki, az üzletekben abbahagyták a vásárlást, ha a pulthoz lépett. Népszerűségét a mozink köszönhetik. A törénelmi filmekben haladó cárokat és minisztereket játszott, a modern történetekben pedig erélyes, de jó lelki főnököket.

A hétköznapi életben Pahomov jámbor, közepes ember volt. A szerepek, amelyeket eljátszott, furcsán összekeveredtek szegényes fantáziájában, és néha már nem is tudta, kicsoda ő voltaképpen: Pahomov vagy Borisz Petrovics uralkodó-e, vagy egyszerű brigádvezető.

Saját szavai és gondolatai egyre ritkábban voltak. Valahol a lelke mélyén lassan kihalt az eleven lehetőség, agyonnyomták a koszorúk, a címek, a tisztégek és a szemérmes gazdagság.

Néha az éjszaka kellős közepén felébredt, és nagyra vágó felesége forró testének szomszédságában titkon elszomorodott, fájdalom gyötörte — a pusztuló tehetség hanykódott benne — de Pahomov azt hitte: a beteg mája nem hagyja nyugodni, ivott egy pohár ásványvizet, és most már megbékélten szendergett tovább.

Felesége ugyanabban a színházban játszott, ahol Boris Petrovics, Pahomovot mélyen megvetette, ahogy csak egy okos tehetségtelen színész nézheti meg ostoba, híres férjét.

Pahomov félt tőle, és csak akkor mert neki ellentmondani, ha előbb egy pohár vodkával elaludt a féltékenység. Már rég nem szerették egymást, házasságuk olyan volt, mint egy jömenő hivatal. Ebben a családban a vendégek ügyfeleknek látszottak, a művészet sürögő üzletnek.

Náluk élt, éldegelt hát Gajda, az öreg tehén.

Tizenöt évvel ezelőtt Rigában azon a napfényes reggelen Pahomov kilépett szállodája kapuján. Szörnyen másnapos volt, majd széthasadt a feje. Betért egy büfébe, a pulnál felhajtott egy deci konyakot orvosság gyanánt, és azonnal úgy érezte, mint-ha feszes aroncsok hullának le az agyról. Lábai könnyűek lettek mintha nem is tartozának hozzá.

Pahomov beszédbe elegedett a büféssel, de az álmos komorsággal nézett rá, úgy látszik, meg sem ismerte. Pahomov arra gondolt, hogy ezekkel a lettekkel még sok bajunk lesz, és ószintén megsajnálta a büfést tájékoztatatlanságáért.

Az idegen, ismeretlen város igazalomba hozta Borisz Petrovicsot. Ahogy a büféből ismét kilépett a szálloda előtti tágas, tiszta térre, és meglátta az embereket, akik előtte titokzatosan tetsző élet éltek, arra vágyott, hogy lelki közelségbe kerüljön velük jóleső nyugtalanság vett erőt rajta, és úgy érezte, hogy ez a kívánsága hihetetlenül egyszerűen megvalósítható és hogy azonnal ki fogja találni, hogyan is kezdje el a dolgot. Megkérdezte egy fiatal lánytól, de az nem értett oroszul, és tovább ment. Pahomov úgy döntött magában, hogy ennek, első próbálkozására, nyilván így is kellett történnie.

Csak ment céltalanul, nyájában mosolygott a járókelőkre, nagyon szerette volna, ha észrevessék, hogy milyen kedves, jólélő ember is ő.

„Könnnyű lábai!” a rigai piacra vitték. Végigballagott a tejtermékek kínáló pulk között forgácsdarabakkal megkóstolgotta a túró, tejfölt, elsétált a vízesen csillagzó zöldségfélék során, a hosszú villákkal megböködöste a borjú- és disznóhús darabokat. Ez a bőség még jobban meggyőzte arról, hogy az élet szép, és hogy ennek a egyszerű életnek ő, Pahomov, áll a középpontjában.

Mivel mindig valamiféle szinpadai érzékenység uralkodott rajta, könnyedén, sőt örömmel képzelte maga elé édesanyját, aki sok évvel ezelőtt halt meg a novgorodi járás egy eldugott falucskájában. Lehet, hogy az emléket az idézte fel, hogy váratlanul elnyújtott téhénbögés titotte meg a fülét, pontosan olyan, amilyet gyermekkorában hallott. És erről a bögésről jutott eszébe, hogy az anyja nem érte meg az ő sikereit — akkoriban még érdemes művész sem volt.

A téhén tovább bögött, és Pahomov elindult a hang irányában.

A piac már a végéhez közeledett, hétköznap volt. A poros állat-vásár-téren alig lézengett néhány ember. A tér szélén négyen-ötven malacot árultak, egy alacsony, összehajtható széken egy asszony gubbasztott, a lábánál legyezőformán kiterítve két fudokló tyúk, mellettük öntelt kakas, maradék férfiasággal összeszedve vigyázta a tyukanyókat. És az egész napperzselte teret betöltötte a téhén panaszos bögése.

A téhén tulajdonképpen rendesen bögött, de Pahomov, akit felzaklattak a megható emlékek, úgy hallotta, mintha hívna valakit, és tudat alatt még azt is megérezte, hogy hozzá szól ez a panasz neki kell megmentenie szegény állatot.

Fiatál, tarka borjú volt, egy karóhoz kötve. Mellette, hátát a karónak vetve, meleg kabátkában testes öreg lett szunyókált. Pahomov megfogta a vállát, és kissé megrázta. — Barátom — szólította meg, mikor a lett kinyitotta álomittas szemét. — Barátom, miért bög ez ilyen borzasztóan?

A lett nem értette a kérdést, válaszol megmondta az árat. Most látta csak, hogy át aludta az időt, amikor a téren még tejelő tehének is legelésztek.

És ekkor Pahomovban megszületett az elhatározás, hogy most, tüsszent meg kell vonie ezt a szerencsétlen kisborjút. Villámgyors elhatározás volt. Egy pillanatra felváltott előtte felesége dühös arca, még a hangját is hallotta de most mindez nem izgatta.

Kitapogatta zsebében az összegyűrt bankjegyeket, elővette, ügyetlenül megnyálazta az ujjait, átszámolta a pénzt, aztán megint megrázta a lett vállát.

A zavaros szempár fáradt hitlenséggel nézett rá.

Pahomov a lett orra alá dugta a pénzt. — Itt a foglalom, ne higgye, hogy csak... Most azonnal elmegyünk a legközelebbi takarékpénztárba, itt a hitellevelem... — És Pahomov ujjával megmutogatót mindent, amiről beszélt az előleget, a takarékpénztárt, a hitellevelet.

Körülöttük összegyűlt vagy tíz ember. Egy asszony lefordította a letnek, hogy mit akarnak tőle. — Rendben van — mondta az asszony. A lett pedig még mindig egyetlen szó nélkül, lassan eloldotta a borjút a karótól, feltekerte a kötelet a hóna alá vette, és hátra sem pillantva elindult.

Pahomov a járdá szélén ment, a lett a borjuval mellette, a kocsiút szélén. A takarékpénztárnál elszámoltak, a gazda odanyújtotta Pahomovnak a kötel feltekert végét. — Gajda — mondta a lett, és ujjával a borju oldalára bökött. — Gajda — ismételte, vevője után nézve.

A mámor és az okatlan lelkesedés még nem szállott ki Borisz Petrovics fejéből. Letért a kocsiútra, maga mögött vezetve a városi forgatagból kissé megkeveredett, engedelmessé üszött. Színész szokás szerint azonnal beleléte magát, hogy ő most tehenet vásárol embert játszik. Tetszett neki ez a figura, aki ilyen ostoba vásárt mert kötni. Mintegy oldalról látta magát, amint megy a macskaköves uton, pár lépéssel utána a téhén, puhán klaffogó léptekkel követte új gazdáját.

Ámbátor minél közelebb került a szállodához, annál elevebben látta maga előtt az asszonnyal való találkozását is. Hogy némi bátorságra tegyen szert meg kellett innia legalább egy korsó sört — erre közvetlenül a szálloda közelében kerített sort. Az üszőt a szálloda udvarán hagyta, egy arrajó kislányt megkért, hogy vigyázzon rá, ő maga pedig gyorsan felment a szobájába.

Galina Szergejevna éppen reggelizett a barátnőjével, Pahomov még a küszöbről bejelentette: — Képzeld, vettem egy tehenet. Galina Szergejevna futó pillantást vetett rá, és ezt mondta: — Na, reggelre elég volt. Úlj le, idd meg a kávédat.

Remek állat — mondta Pahomov. — Az ablakból megnézheted. És mikor az asszony meg a barátnője fel-

álltak, és odamentek az ablakhoz, még gyorsan hozzátette: — A tejének négy egész öttized százaléka a zsírtartalma. Majdnem annyi, mint abban a darabban, amelyikben a járási titkárt jászottam. — Oriási! — kiáltott fel a barátnő. — Borenyka, maga egyszerűen oriási!... — Hol vette a pénzt? — kérdezte Galina Szergejevna azzal a közömbös hangszal, amelytől Pahomov jobban félt, mint bármitől a világon. — Azt kérde, hol? A takarékpénztárban. — És mennyit adtál érte? — Pahomov mondott egy összeget, az eredetinek a harmadát. — Na, jól van — mondta Galina Szergejevna. — Egy téhén mindig érték. Menj ki az állomásra, és intézd el neki a vagont. — És Gajdát elszállították Leningrádba.

Gajdát a dácsára költöztették egy erős gerendákiból épített csúribé. Kedves kis borjú

szabadsga tartott, az egész családdal megbárátkozott. Reggelente, amikor kinyitották a csúrt, mint az örült vágatotot a verandához. Gazdájá a tornácra állt, kezében sárgarépával. Barátságosan megbábilta a borju fülét, becézve mondogatta a hiszékeny állatnak: — Nem is vagy te téhén. Elvárásztol cárkissasszony vagy.

Gajda a kerítésen túra járt legelni. Nagy rét terült el itt, egészen a távoli tóig szép kövér fű nőtt rajta. Eldugott helyen volt a nyaraló, távol a lakott területektől.

Szabadsga vége felé Pahomovnak többször be kellett mennie a városba. Abban az évben sűrűn tartottak városi gyűléseket, amelyeknek okvetlenül fel kellett szólnania. Borisz Petrovics nem volt éppen talpraesett felszólaló, főképp ha nem értette, miről van szó. A beszédet valamelyik ügyes kollégája vagy újságíró ismerőse készítette el. Eleinte Pahomov kissé szégyellte ezt, és igyekezett kívülről megtanulni a leirottakat.

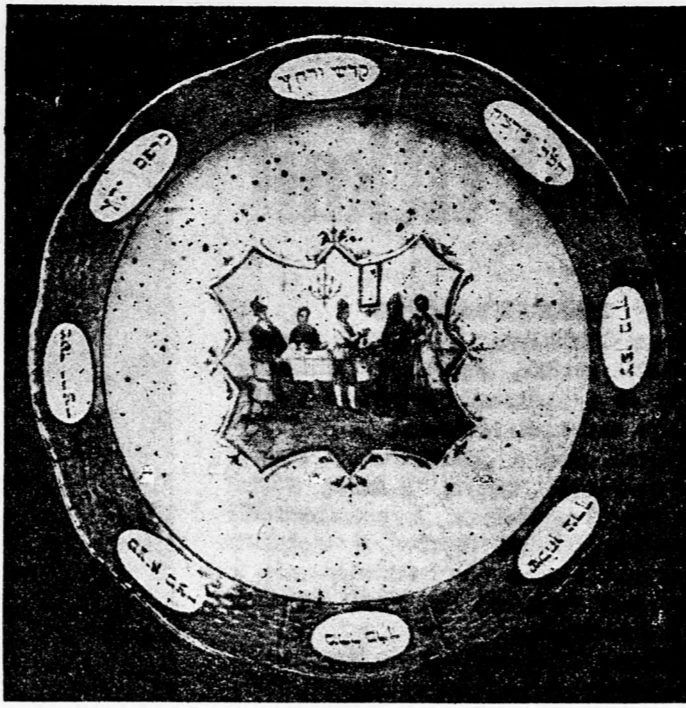
Néha kint tanult a dácsán. Reggel Gajdával együtt kiment a rétre, és a fűben le s föl járkálva hangosan olvasta a szöveget. Gajda azt hihette, hogy gazdájá vele együtt kérdőzik.

Később Borisz Petrovics józanabban, gyakorlatiasabban fogta fel a szerepet. Nem izgatta már magát, mint korábban, a kelő pillanatokban felállt, határozott és jelentőségletes léptekkel fölment az emelvényre, és zengő kemény hangon kiütönte a felolvasót, amit közvetlenül a gyűlés előtt odaadtak neki.

Függetlenül attól, hogy az előadásait nem maga készítette el, a szünetekben helyeslést vársá fiúrkézte elvtársai tekintetét. Sőt, ehhez a társadalmi tevékenységéhez valahogy szívósbabban ragaszkodott, mint a színházi munkájához. Ritkán játszott, mindössze egy-két darabban, és ezeket is rendkívül unta.

A nézők is fokozatosan hozzászoktak, hogy Pahomov színművészi igazi hangját a rádióban hallják, hogy cikkeivel, beszédeivel, sűrűn találkoznak az újságokban, és ha maszkban, jelmezben meg is jelent a szinpadon, akkor is a fontos közéleti személyiséget tisztelték benne a figurát pedig, akiktől alakított, nemigen hitték el neki.

Egyébként maga Pahomov is egyre kevesebbet törődött a nézőközönség reagálásával, pedig ezt korábban roppant fontosnak tartotta. Már máshogy itellte meg a publikumot. Ha bőséges tapost kapott, megállapította, hogy ma a nép ül a nézőtérén, ha nem volt különösebb sikere, akkor nyilván szedett-vetett közönség jött össze, amelyet még nevelni kell. Emiatt a felfogása miatt Borisz Petrovics időnként kényelmetlenül érezte magát, valahogy nem volt egészen a szíve szeriat való,

Herendi porcelán a XIX-ik századból

de hogy pontosabban miért, nem tudta megmagyarázni, ehhez sem ideje, sem tehetsége nem volt.

Igyekezett kéréségeit megosztani Galina Szergejevnaival, de ő csak hallgatott, és gunyosan mosolygott.

— Mondd meg az igazat nem mint a feleségem, hanem mint a barátom — kérte Pahomov. — Rosszabbul jászom?

— Oriási vagy! — felelte Galina Szergejevna. — Egy Moissi, Mocsalov, Scepskin... Meg vagy elégedve?

— Komolyan kérdezel.

— A, komolyan? Hát komolyan, Borenyka, te mindig közepes színész és nagyon szürke ember voltál. De ma éppen ezek a tulajdonságok a legmegfelelebbek.

— Ne, ne beszélj így — kérte Pahomov. — Miért élsz akkor velem?

— Arra kérélt, hogy úgy válaszoljak, mint a barátod. De mint a feleséged élek veled. És nekem, a feleségednek, egészen más a helyzetem. A férjem — kiváló művész, a diszelnökségnek állandó tagja. En meg — kis epizódista vagyok, akit kegyelemből tartanak a színháznál. Meg vagy elégedve? — kérdezte Galina Szergejevna, és veszélyes sárga fények villantak meg a szemében.

Pahomov akkoriban nagyon egyedül érezte magát. Ott volt ugyan a fia, Kirill. Kedves kisfiú volt futkosott a nyaralóban, itta Gajda frissen fejt zenét tanult és angolul hol az apja, hol az anyja vitte be a színházba a kulisszák mögött kedveskedtek vele a túzóltók és a színészek udvarias volt, szerény és esendes. Lényegében ilyen maradt akkor is, amikor felnőtt. De egy napon Pahomovék hirtelen rádőbentek; hogy egy számukra teljesen idegen, szakállas fiatalemberrel ülnek egy asztalnál, élnek egy fedél alatt. Egy idegennel, aki nem tiszteli őket.

Ennek a tisztelatlenségnek nem voltak külső jelei. Kirill sohasem szemtelenkedett a szülei, kérésüket udvariasan teljesítette. Neki viszont nem volt semmi olyan személyes kérése, amelyhez az apai kéz támogatására lett volna szükség.

Te uristen, a könyökömdön jönnek már ki ezek a beszélgetések — mondta Galina Szergejevna. — Most egyszerre mindenki milyen bátor lett...

— Nem, hagyjad csak, majd ő megmagyarázza — indulatokodott Pahomov. — Ha egyszer mindezt hittem, érted ezt te, hittem! Együtt hibáztunk a nép legjobb képviselőivel...

— Már bocsáss meg, apa, de a hibáért egész szépen megfizettek.

— Megállj! — szólt rá Galina Szergejevna. — Nem beszélhetsz így azzal, aki eltart téged. Kirill felállt.

— Mamának igaz van — mondta. — Következetesnek kell énni. Holnap reggel elköltözöm.

Gajda meg csak éldegelt tovább a dácsán. Elte az ő igénytelen, nyugodt életét, semmit sem sejtett a családöt felkavaró szenvedélyekből. A pajkos borjuból zöld, teljesen alkalmazkodó tehéné okosodott. Semmi különösebb gondozást nem kívánt a jövőjéről senki nem töprengt, fedél volt a feje felett, fű, széna volt elég — tejet adott, amennyit illik.

A kisborját hamar elvették — Galina Szergejevna eladta husarát. Az anyai bánat nem sokáig gyötörte Gajda szívét, győzött a feledékenység könnyelműsége. Eleinte még minden nyáron ott futkosott körülötte Kirill, mint apró Gajda édes tejéről illatozó emberke, de ahogy lassan felnőtt, mind ritkábban és ritkábban lehetett látni a réten.

Gajda megszokta, hogy késő este valamelyik gazdájá meglátogatta. Pahomov gyakrabban ment ki hozzá, mint a többiek. És valószínűleg Gajda éppen őt szerette a legjobban. Tágas, tetőablakos istállója volt. A deszkával elválasztott padláson kötegekben állt a széna, kurtá kis letrán lehetett feljutni ide. Pahomov felmászott a letrán zörgött a szénnal, úgy rakta, hogy Gajda láthassa a fejét a fémhályban. Ha valami nem volt rendjén a házban, Pahomov gyakran el is szenderedett idefenn, ezt Gajda jól megérezte, mivel hogy mielőtt elaludt volna, Pahomov sokáig sértődötten morgogott, néha még kérdéseket is tett fel neki, amelyekre sem ő, sem Pahomov nem tudta a választ.

Megecsent, hogy egyszer csak a küszöbön termelt a gazdaasszony.

— Na mi van? Megtaláltad a beszélgető partneredet? — kérdezte, a padlásnyílás felé emelve fejét.

A gazda nem szólt, csak a széna zizegett alatta.

Téged már egyáltalán nem tisztelnék — mondta a gazdaasszony, olyan dühös hangon hogy még Gajda is bübősen érezte magát. — A hátad mögött már kinevetnek. Abszolúte nem tudsz helyelkedni. A feleségedet már kutyaiba sem veszik a színházban.

Istenem, Galjsza, dehát mit tehetek én? — nyöszörgött a padlásról a gazda.

— Allj a sarkadra. Te magasabb kategóriába tartozó művész vagy. Téged ismer a nép.

— Engem ismer a nép — ismételte a gazda, mint a visszhang.

— Neked nem adnak szerepet. Emlékmű lettél. A férjem egy unalmas, tehetségtelen — emlékmű.

A gazdaasszony kiszaladt, bevágta maga után az iszállaját.

Gajda megrázkódott, idegesen dobantott a lábával. Benne volt már a korban, szerette a nyugalmat. A kiabálások, viták nyugtalanították, valahogy megromlott az élet körülötte: a réten a fű már nem volt olyan kövér, az elfelejtettek idejében megfejti, és saigott a tögye, bár a teje egyre apadt. A memóriája is romlott telepofával kérődzött aztán elefelejtette lenyelni, csak állt, fejtét leejtette, és időnként behunyta vakki szemét. Már enni sem tudott tisztességesen — lógó alsó ajkáról lecsordult a mocskos nyál. Nyakizmai meggyöngültek, a hajdan szép szarvak sulya alatt feje lehajlott. Mindig aludhatnéka volt, és álomában gyakran látta a régi kövér legelőt, fiatal, vidám gazdáit, a didergő oldalát égető meleg napot.

És lassan kezdett terhére lenni Pahomovéknak.

A gyerek felnőtt, a családi viszályok megszüntek, félen ritkán utaztak ki a dácsára, külön fel kellett fogadni egy asszonyt, a váltóór anyját, hogy gondolzza Gajdát. Tejet már alig adott, naponta vagy másfél liter az öregasszony haragudott rá, és hanyagult ettette.

Néha télen kijött maga Pahomov is egy-két napra horgászni. Gajdának ilyenkor hozott ajándékba egy vekni kenyeret. Mindig volt ideje, hogy elbilibelődjön, körülötte, megvakargassa a kefével, beszéljen hozzá, a fülébe sugdosson.

Pahomovnak most azonban gyakran volt vodka szága. Gajda megszokta az új illatot, és örömmel szívtá be mély orlyukáiba. Ettől a szagtól kellemes kavargást érzett öreg fejében.

— Kedves Gajda — mondta neki Pahomov. — Becsülettel élted le az életedet. Nem számít, hogy csak téhén vagy. A világon minden viszonylagos.

Egy koratavaszi éjszakán megjelent Kirill. Nem volt egyedül, de az ő hangját Gajda féllalomban is megismerte. Mikor bejött az istállóba, Gajda halkán, becézően elbögte magát, mintha a borjúhoz szólna.

Kirill is halkán mondta: — Csöndesen Gajda, csöndesen, kérlek. És rögtön megölelte a nyakát, hogy el hallgasson. Kissé arrébb egy lány topogott esetlenül, (Folytatás a 15-ik oldalon)

Az egyiptomi kiráyleány gondjaiba veszi a kis Mózeszt

Két hónap alatt, amíg Pahomov szabadsága tartott, az egész családdal megbárátkozott. Reggelente, amikor kinyitották a csúrt, mint az örült vágatotot a verandához. Gazdájá a tornácra állt, kezében sárgarépával. Barátságosan megbábilta a borju fülét, becézve mondogatta a hiszékeny állatnak: — Nem is vagy te téhén. Elvárásztol cárkissasszony vagy.

Gajda a kerítésen túra járt legelni. Nagy rét terült el itt, egészen a távoli tóig szép kövér fű nőtt rajta. Eldugott helyen volt a nyaraló, távol a lakott területektől.

Szabadsga vége felé Pahomovnak többször be kellett mennie a városba. Abban az évben sűrűn tartottak városi gyűléseket, amelyeknek okvetlenül fel kellett szólnania. Borisz Petrovics nem volt éppen talpraesett felszólaló, főképp ha nem értette, miről van szó. A beszédet valamelyik ügyes kollégája vagy újságíró ismerőse készítette el. Eleinte Pahomov kissé szégyellte ezt, és igyekezett kívülről megtanulni a leirottakat.

Néha kint tanult a dácsán. Reggel Gajdával együtt kiment a rétre, és a fűben le s föl járkálva hangosan olvasta a szöveget. Gajda azt hihette, hogy gazdájá vele együtt kérdőzik.

Később Borisz Petrovics józanabban, gyakorlatiasabban fogta fel a szerepet. Nem izgatta már magát, mint korábban, a kelő pillanatokban felállt, határozott és jelentőségletes léptekkel fölment az emelvényre, és zengő kemény hangon kiütönte a felolvasót, amit közvetlenül a gyűlés előtt odaadtak neki.

Függetlenül attól, hogy az előadásait nem maga készítette el, a szünetekben helyeslést vársá fiúrkézte elvtársai tekintetét. Sőt, ehhez a társadalmi tevékenységéhez valahogy szívósbabban ragaszkodott, mint a színházi munkájához. Ritkán játszott, mindössze egy-két darabban, és ezeket is rendkívül unta.

A nézők is fokozatosan hozzászoktak, hogy Pahomov színművészi igazi hangját a rádióban hallják, hogy cikkeivel, beszédeivel, sűrűn találkoznak az újságokban, és ha maszkban, jelmezben meg is jelent a szinpadon, akkor is a fontos közéleti személyiséget tisztelték benne a figurát pedig, akiktől alakított, nemigen hitték el neki.

Egyébként maga Pahomov is egyre kevesebbet törődött a nézőközönség reagálásával, pedig ezt korábban roppant fontosnak tartotta. Már máshogy itellte meg a publikumot. Ha bőséges tapost kapott, megállapította, hogy ma a nép ül a nézőtérén, ha nem volt különösebb sikere, akkor nyilván szedett-vetett közönség jött össze, amelyet még nevelni kell. Emiatt a felfogása miatt Borisz Petrovics időnként kényelmetlenül érezte magát, valahogy nem volt egészen a szíve szeriat való,

Visszhangok a multból

Irtá: KERTÉSZ TRUDE

Jeruzsálemben óriási sikerrel zajlott le a napokban a kétnapos régészeti kongresszus. Negyven előadó színes beszámolója és vetített képei ismertették több, mint 500 régész előtt a legújabb ásatások eredményeit országunk területén.

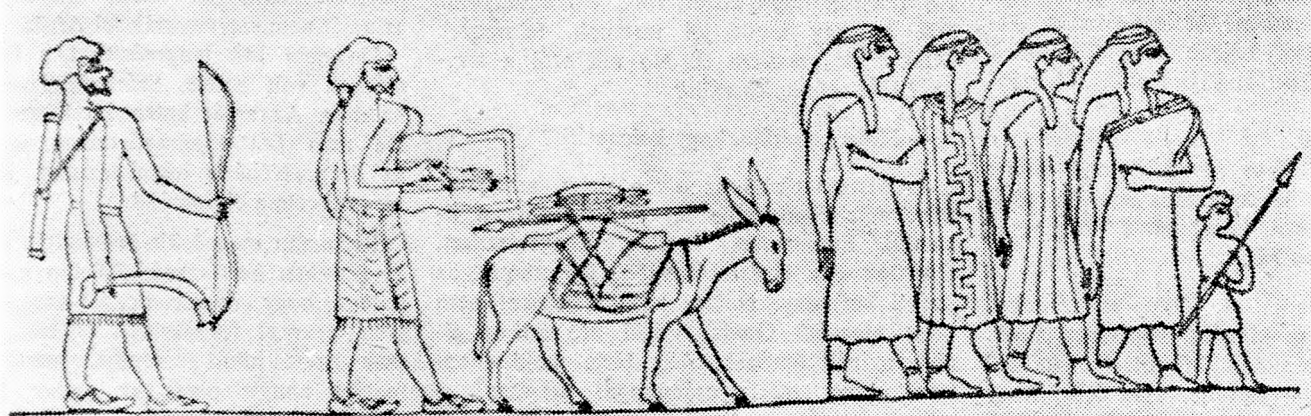
Nap mint nap lelkes kutatók, diákok és önkéntesek hatolnak a földalatti rétegekbe,

valószínűleg nem istállóknak szánt épületek voltak, hanem tároló házak, melyekhez Salamon király lerombolt palotájának köveit használták fel.

A kongresszus folyamán éles vita fejlődött ki Jádini professzor és Aharoni professzor, a tel-avivi egyetem régészeti fakultásának vezetői között, a megidoi Salamon korszakbe-

rű színes kerámiákra és bronz faragványokra. (Mózes apósa midianita volt és jó kapcsolatot tartottak fenn Izrael törzsei Midiannal.)

Aharoni professzor megállapítása szerint, az egyiptomi kivonulás i. e. a 14-ik században zajlott le és a zsidó törzsek két cso-

Semita karaván Ábrahám idejéből, utban Egyiptom felé — Egyiptomi freskó, Beni Hassánból

hogy felszínre hozták országunk multjáról szóló leleteket. És a néma kövek mesélnek egy lejtű világról, melyben őseink éltek, harcoltak, imádkoztak, mint ahogyan ez a Bibliában és régi krónikások könyveiben fel van jegyezve.

Jigál Jádini professzor a megidoi legfrissebb ásatásokról számolt be: Salamon királyi palotájáról, annak kincseiről és kazamata erődítményéről.

Kiderült az is, hogy a jólismert Megidoban levő „Salamon istálló” nem is Salamon király idejéből, hanem jóval későbből származnak. Ahab király építette ezeket, és

li védő kazamata-fal pontos idejének megállapításával kapcsolatban.

Összehasonlítva azt más i. e. X. századbeli városok védőfalával és Jádini stratégiai érveivel szemben, felhozta Aharoni beérsvai ásatásai eredményeit, ahol Salamon király korából más típusú vastag védőfalat tártak fel.

Aharoni professzor előadásának tanúsága nyomán új fény vetődik az Egyiptomból való kivonulás korszakára, ugyanis a timnai ásatások alkalmából dr. Rothenberg a midianita törzsek kulturájára bukkant: gyönyör-

porra oszlottak; az első csoport Mózes vezetése alatt volt, amikor jó volt a midianitákkal a kapcsolat, míg a második egy későbbi időszakban, amikor a midianitákkal való jó viszony megszűnt, ahogy ez a Bibliában is meg van írva.

Claire Epstein részleg hét-semesi ásatásai még régebbi időkről adnak magyarázatot. Itt egy Ábrahám korabeli településre bukkantak, előtűnik a családi törzs tábora, középen a tűzhely az otthagyott cserépedényekkel, körülötte a lakótelep, ovális, vagy elkerített falakkal, mögötte az áldozati oltár, áldozati cserépedényekkel és füstölő tállakkal.

Csak egy évszaktól töltött itt a törzs, aztán nyájjal tovább vándoroltak. E területen éhínség pusztított és Ábrahám családjával délre vonult, hogy Egyiptomban keressenek jobb életet.

Láthatjuk Ábrahám idejéből őseink képességét, hogy egyiptomi sirlott freskóján, ahogyan asszonyaikkal, gyermekeikkel, számarraikkal Fáraó elé járulnak.

Egyiptomban őseink sokféle mesterséget tanultak ki, így város- és erődítmény-építést is. Az Első Templom idejéből Jigál Silo, a jeruzsálemi egyetem régészeti szakosa, a jeruzsálemi egyetem régészeti szakosa, a tipikus zsidó városról.

Bebizonyítja, hogy akkoriban a városok többnyire kerek formában épültek, dupla védőfalal. Egy körben futó utca mentén jellegzetes zsidó lakóházak voltak, négy részre osztott egységből állók, belső udvaruk kellemes hűvösséget biztosított a meleg hónapokban. Valószínűleg két-emelletesek voltak a házak, hálókülvél, konyhával és állatok számára elkülönített részzel.

Ávigád professzor, a jeruzsálemi zsidó nevelő intézet igazgatója, az Első Templom idejéből való épületeket mutatott be, lakószobákkal, cserépedényekkel a tűzhely körül, mintha lakók épp hogy rövid időre elhagyták volna házaikat.

Számos előadást hallottunk 3000 év előtti zsidó származó egyiptomi leletekről Izrael földjén.

Dr. Givon egyiptológus érdekes előadást tartott Híkos korszakbeli pecsétgyűrűkről, míg Ciprus és a görög szigetek felől jövő utasokról Gerson Idelstein régész számolt be. Gyönyörű egyiptomi vázák, gyöngyök, díszek, és csont-faragványok tömkelegét találták a terület városában és temetkezési helyeiben.

Dr. Kochávi, a tel-avivi egyetem régésze, érdekes erődítményekre bukkant Binjámina környékén, a Kanáania korszakból. Sok más érdekes előadás hangzott el történelem előtti civilizációkról, valamint későbbi római, bizánci és arab korszakokról.

A kongresszust az Izraeli Régészeti Osztály rendezte, karöltve az „Izraeli és Régiségi Kutató Társaság”-gal.

Külföldi Izrael-kutatók munkájuk eredményéről számoltak be előadásaikban, szívesen látnák meg a múltat, eddig nem látott megvilágításban varázsolják elénk egy lejtű világot, őseink világát.

AUSCH ERNŐ:

A TIZENHETEDIK CIGARETTA UTÁN

„Tisztelt úram, nolanap, miután elszívta a gán kipróbálom, mennyire használtak az ö-tizenhetedik cigarettát, meglátogatom.

Üdvözlélem, A HALAL!

Miután egy darabig tűnődött a szűkszávu üzeneten, izetlen tréfának minősítette. Igaz, nagyméretű hadjáratot folytatnak világszerte: előadások, cikkek, hirdetések. A tudósok rámutatnak a dohányzás káros kihatására viszont — ez a humorra igényt tartó cédula nem érdemel egyebet mint a legmélyebb megvetést.

Egyébként pedáns emberünk — szokásához híven — gondosan előkészített mindent másnapra. A paplan alatt azonban újra eszébe jutott a zord üzenet. Mennyire belesim-paszodik az emberbe az effajta ocsmárv ölet. Amde az is lehet, hogy az ípsét nem szándékok vezérelték. Ha nem tévedek, a gépelt szöveg egy másolat — a névtelen rosszakaró más szenvedélyes dohányzóknak is küldött ilyen reméltető felszólításokat...

Nem volt rest leszállni az ágvívből. Addie motorként zsebében, amíg meglátta a papir-gomolyagot. De — talán mert álmos volt vagy az éjjeli lámpa gúnyos világa miatt — nem tudta kielégíteni kíváncsiságát. Bosszú-számból rávontott. „Az intelem holnapra szól ma cigarettázhatok kényem- kedvem szerint” és jó mélyeket szippantott.

Elalvás közben leszögezte: az otromba figyelemzavarás egy vicces kóvától, vagy egy he-tees fantáziájú mániákustól származik. Amde tovább dolgozott az alvóban a kétélv éavre dogadó férgé. „Hátha mégis... sok minden lehetséges mapanság...” Alvás közben nincs az az abszurdum, amit az agy ne produkálna és elfogadna.

Reggel, borotválkozás közben újra pereg az északa látott álom. A minden irányból gomolygó, sűrűből sűrűbb füllesztő füst elől nincs menekvés. A hátából kinőtt szárny-kétségbeesítően lassu csapkodásai képtelenek a füst felhők fölé emelni a fulladozót, aki nevé hárgott, mint a partra dobott hal. Csak most kezd csillapodni: amint kiborotválja a jobb állkapocs alatti szőrzetet, és csak most szólal meg a szokásos felkélési idő-re beállított ébresztőóra.

„El sem hinné az ember, miket válthatnak ki egy agyalágyult meggondolatlan szavai. Egyenesen felháborító”. Cseng hijján elvágta magát éppen a művelet végén.

Az irodában elhatározta, hogy gondosan megszámlolja az elszívott cigarettákat. Nem mintha félne, hanem hogy önmagának bebizonyítsa, milyen képtelenségekkel foglalkoznak egyes meghibbantak. Mégis a csutkákat, az egyre hosszabbra hagyott csutkákat mind ideesebben nyomnia szét a hamutartóban. A kollektákkal folyton morcosabb. A közönséggel? Meghökkenett arra eszmél, hogy nem is tételezett fel magában ennyi gorombaságot.

Még egy cigarettát. „A nyavalyába is a hülyeségekkel. A nyomorult, aki az üzenetet küldte, bizonyára szemé sarkából figyel és rohög a markába. Azért is megmutatom neki, hogy füttyölök rá!”

De szemügyre vette a tisztviselőket és a feleket, akik minél mélyebbre dugják, a fejüket az ablakokkába, hogy jobban előadhassák ügyüket. Szokatlanul szigvelmes tekintet jutott még a tea-olvasztónak is, akikben felébredt a remény, hogy özvegyisége végéhez közeledik.

A 17-edik cigarettát. Szívrepesve szippantott belőle vagy háromszor, majd dühösen szét-morzsolta. „Többet nem gyujtok rá”. A felöltött zsebébe dugta el a dobozt, nehogy kezzeig be kerüljön.

Otthon kényelmesen elhelyezkedett a karszékben, könyvvel a kezében. A sorok között saját gondolatait kiáltottak feléje: „Kár volt izgulni. A baj az, hogy hülyék kezében az akasztófa-humor nem humor hanem akasztófa. Nem gondolnak a következményekre. Nem törődnek azzal, hogy egyesek idegei és szíve nem bírják a feszültséget. Ha kezembe kerülne az ípsé, összerögném a csontjait, örökre elmenne a kedve a szellemkedéstől!”

A képzeltbeli elégtétel annyira képes volt, hogy keze ösztönszerűleg kivett egy cigarettát az asztalon álló mahagoni dobozból. Soha ennyire nem izlett a dohányzás.

Jó mélyeket szívott. Tempósan eloltotta a csutkát. Csengetlenül áll fel a fotelből. Nyit. Az ajtóban — senki. „Biztosan a szomszédnál csengettek, s amíg felcíhélődöm, a jövevény már bement a szomszédhoz.”

Visszamegy. Karszékében teljesen mozdulatlan ül egy vakítóan fehér arcú alak. A ház ura érzi, hogy fejét az utolsó csepp vér is elhagyja. Gondolatban nagyokat káromko-dik.

— Besurrant. Mikor és hogyan? Kicsoda ön s mit óhajt?

— Igéretet tartani... „A 17-ik cigarettát után”.

— Kész röhej. Az ípsé elszívta a 18-ik cigarettát. Takarodjék, nyomorult, mielőtt ma-

Te tehetetlen! Ma, azt tetted, amit még soha, gondosan megszámlolod az elszívott cigarettákat, azonban — amint-ti, emberek, szokták mondani — „adott pillanatban” az egyik kollégád, anélkül hogy kérdezne, kivett egy cigarettát a dobozból. Tehát itt, nyugodtan a kényelmes karszékben szívtad el a 17-ik cigarettát. Óhajsz végrendeletet írni? Sokat nem várhatok...

— Uram, fejezzük be ezt a csúf játékot — dadozott miközben patakzott róla a veríték. Letilni sem mert, annyira megbénította a jövevény kéllelhetetlen nyugalma és ríktó fehér arca. Rimánkodásra szánta magát:

— Végzetes kihentelű lehet ez. Tudja a szívem, az idegeim... Bárki is lenne, bármi is a szándéka, ígérem...

— Az ember fogadalmat! Füt-fát ígér, ha hajba jut, utána pedig fittyt hány...

— Esküszöm...

— Az esküszögés szinte kenyeret az embernek.

Tördelte kezét a méz-féher kifürkészhetetlen szfinksz előtt. Agya pedig lázasan keresett kibuvót. Konyvak. A hárhoz rohant. Két pohárba töltött. Az eviket felhőrpintette egy szuszra. Hoey hátrorsózt kapion. A falfehér arcu vendég mozdulatlan maradt, méis kiüriült pohára. A kétsébeesés karmai alaposan belevájtak. Összerézcent, amikor az ismeretlen megszólalt.

— Kerits elő papirt és tollat végrendeletnek, vagy bucsulevének.

Csengetlenek.

— Nem nyviszt!

Összeszedte akaratainak utolsó morzsáit és egy ugrásból ott termett az aítónál. „Nem bánom, jöjjön akárki, csak legyen vége ennek a halucinációnak”. Az aítóban két barátja állt.

— Az Ég küldött benneteket. Sohse jobbkor.

— Van itthon valami jó itóka?

— Annál különb meglepetés van számotokra.

— Ez? Ez a dilis pasas? Hallottam róla. Nem tartja elegendőnek a dohányzás elleni propagandát és radikális módszereket alkalmaz. Nem akarja megérteni, hogy nem mindenki idegei bírják a drasztikus kezelést. Ma balszerencés — hárman rávetik magunkat és elszívunk vele egy cigit. Remek látvány lesz.

De nem volt, mert az ípsé kámforra vált. — Látod, ő is fél — jegyezte meg a másodikkimbor.

A ház ura pedig örmében mindent kirakott az asztalra: konyakot, whiskyt, süteményt, kávét, cigarettát. Még vastag szivarok is előkerültek.

Később járt az idő, amikor a vendégek távoztak. Ajtózáras után az ujjongó háziassza megpillantja a fotelben Ösapádságát. Mozdulatlanul, mintha mi sem történt volna. Embereink Hétémeleteset káromkodott magában:

— Most már füttyölök magára. De nem engedem el, amíg el nem magyarázza folytatást: hogyan jutott lakásomba anélkül, hogy észrevettem volna, hogyan tűnt el a konyak a poharából, hova tűnt el a sajátmaga, amikor vendégeim el akarták kapni a frakkját s főleg, honnan került ismét elő?

— Szavaid és magatartásod igazolják az ismeretlenség: mihelyt az ember valamit szárazon megszűnik, nem fékezi pimaszságát, nem fér a bőrében.

A falfehér arcon egyetlen izom sem rezdült, az ajkai mintha nem is nyitkáltak volna szét. A ház ura jobb szeretete volna, ha a jövevény dühöngene, elvörösödne, valami emberi megnyilvánulást észlelt volna nála. Ehelyett ezt hallotta:

— Szeretném tudni, hogy keserülöd meg majd a tulvilágban arcátlanúságot?

Emberünket újra elfogja a hidegélés. „Pulzusom biztosan valahol 110-120-nál jár”.

— Nem tudom, miként szólítsam, de térdreborulva eszedem, vessünk véget ennek... Ide-eim a végsőik feszültek.

— Hogyan akarod: végrendelettel, vagy anélkül?

— Könyörüljőn rajtam. Nincsenek gyermekeim nőtlen vagyok, de élni akarok. Egész egyszerűen élni akarok...

— Szeretem, hogy nem kendőződ egészséges ösztönödet.

És lechuzta fejéről a plasztik álarcot

AFRIKAI TÖRTÉNET

Írta: BENEDEK PAL

Afrikában legnagyobb sajnálatomra még nem jartam, történetem színhelye valójában egy börtön, illetve — hogy pontosabb legyek — a rendőrség tel aviv letartóztatási intézete, ahol tizenöt évvel ezelőtt, olé koromban szolgáltam. Két esztendőig tartó börtön-pályafutásom egyik állomása volt.

Nos, egyik nap előállítottak egy petachtkivai letartóztatottat, aki uton-útfélen azt állította magáról, hogy Kneszet-képviselő, még igazolványt is csinált magának, de később arra hívatkozott, hogy okirathamítás címén nem lehet őt elmarasztalni, mert nem a Ház akkori elnöke, a néhai Sprinkák, hanem a saját nevét írta alá. Vagyis az volt az igazolványban, hogy Simon Bartmann a Kneszet tagja. Alul pedig az aláírás — Simon Bartmann.

Ez a Simon Bartmann nem követett el soha, semmilyen visszaélést a Kneszet-igazolványával, csak kicsit biztosabban mozgott, ugyanis mindenki elletében ő elhitté magáról, hogy tényleg törvényhozó.

Feljelentés nem is érkezett ellene, de mégis letartóztatták, mert egyszer — hétköznap dél felé, mikor legnagyobb a forgalom — odalépett Petach Tikva egyik utkeresztződésénél a szolgálatot teljesítő közlekedési rendőrhez és azt mondta neki, hogy mivel a Kneszetben pár hét múlva napirendre kerül egy közlekedési vonatkozási törvényjavaslat, ő szeretné tanulmányozni a forgalom-irányítást, ezért kéri a rendőrt, álljon odébb vagy egy fél órára. A nyomaték kedvéért elővette képviselői igazolványát és meglobogtatta.

A rendőr megvonta a vállát, s örömmel ment az árnyékba, mert elég meleg volt aznap.

Bartmann odaállt a poszjtára és tökéletesen irányította a forgalmat. Nem is lett volna semmi baj, de történetesen jött a járókocs, a körzet ügyeletes törzsmestere ellenőrizte a beszoztottjait. Nagy meglepetésér azt látta, hogy nincs sehol a rendőr, civil alak áll a helyén. Egy jól megtermett, száz kiko körül ember.

Kicsit jobban körülnézett, mikor kiszállt a járókocsból és észrevette, hogy a rendőr ott támaszja a falat az árnyékban és komótosan cigarettázik.

— Mi történt? — kérdezte őle.
— Semmi. Csak erre járt egy Kneszet-tag és megkért, hogy adjam át neki a helyem, mert tanulmányozni akarja a közlekedés-irányítást. Gondoltam, nem nagy eset — felelte gyanutlanul a rendőr.

— Vegye tudomásul, hogy a szolgálatot még a miniszterelnöknek sem szabad átadni. De erről majd odabent beszélünk. Most lássuk a képviselő urat...

A törzsmester igazoltatta Simon Bartmann-t és zavarba jött. Régi ember volt, már az angolok idején segédrendőrként szolgált, de ilyen rossz hamisítványt, mint az a képviselő-igazolvány, még életében nem látott. Anyira elképedt, hogy fél sem tűnt neki az aláírás azonossága a névvel.

— On mióta tagja a Kneszetnek? — kérdezte.
— A megalakulása óta.
— Milyen párt?
— Bartmann-párti.
— Érdekes, erről a pártól még nem hallottam. No nem baj, jöjjön csak velem, képviselő ur.

— Hová megyünk?
— Hát nem tudja? Ma délután rendkívüli ülést tart a Kneszet. Belpolitikai válság van kialakulóban...

Aznap délután éppen szolgálatban voltam és a barátomságtól, majd magától Bartmann-t hallottam, hogy történt ez a fényes eset, amelyről egyébként másnap a lapok is megemlékeztek néhány sorban.

Azonnal láttuk, hogy Bartmannnak több van egy kerékkel, tehát nemhiába érdeklődött közlekedési problémák iránt.

Különbön derék, ártalmatlan ember volt, nagy pákosztos, jó anekdotázó és szenvedélyes újságolvasó. Amikor reggel és aztán a déli órákban megjötték a lapok, szinte rájukvetette magát, egész valójával belemerült az újságolvasásba, aztán pedig mindig talált magának vitaközö partnert, akivel szemben afféle Kávéházi Konrad módjára gyorsan sietett elfoglalni az ellenkező álláspontot.

Amikor aztán megtudta az egyik szintén letartóztatásban lévő magyar-zsidó léánykereskedőtől, hogy újságról vagyok, csak hivatásos oléknét egy ideig szegre akasztottam a polcra, tüstént megajándékozott a bizalmával és olyasmiket is elmondott, amelyekről a kihallgatása során hat órával sem voltak képesek belőle kihuzni egy szót.

Foglalkozására nézve mázsáld munkás volt egy gabona-kereskedelmi cégnél. Lengyelországban született, több évet töltött koncentrációs táborban és flekkifuszon is átesett. Szívós természeti lévén nem harapott megsem a fübe, hazatért. Egyedül, egy nagy család irmagjaként.

Pár nap múlva vette a batyut és továbbállt a kisvárosból. Előbb Nyugat-Németországba ment, de nem fült a foga az újabb lágerülethez, áthajózott Amerikába. Ott sem érezte jól magát, néhány év múlva Izráelbe jött, mert véletlenül megtudta, hogy itt él az egyik unokatestvére. Szinte eszelősen vágyakozott rokonok után. Család nélkül nem tudott élni.

En 1958-ban ismertem meg, akkor már kilenc éve élt az országban. Unokatestvére nagy szeretettel fogadta, előbb állást, aztán aszonymot is szerezett neki, egy évre rá jött a gyerekek. Szép pufók kisfiú, valóságos vasgyuró.

— Apja fia! — mondtam elismeréssel, amikor végiggyönyörködtem a levéltevéjében lévő háromutcatnyi képet, s ő hálásan mosolygott.

— Bizony kérem, nem akármilyen gyerek. Csak egy baj van. Anya nélkül nevelkedik — mondotta, s közben komorrá vált az arca.

— Mi történt a feleségével? — kérdeztem rosszat sejtve.
— Hosszu mese! — válaszolta begombolkozva én meg nem firtattam a dolgot. Hízen biztos voltam, elmondja magától is. Ha nem ma, hát holnap.

Elmondta valóban.
— Az asszony elhagyta, de nem akárhogy. Egyszer hazajött a munkából és zárva volt a kis sikulakás. Se feleség, se gyerek. Csak egy kis levél az asztalon. Megmutatta a levelet, azt is a tárcájában tartotta, de elolvadni nem tudtam, mert jiddisül volt írva.

— Simle — írta az asszony —, ebből elég volt, én boldog akarok lenni, ez pedig melletted lehetetlen. Ezért elhagyalak. Találtam valakit, aki elvisz Kanadába. Mikor ezen sorokat olvasod, mi már repülünk, déli-élt feltízkor indul a gép. A gyereket ávittem a nagynénémhez ma reggel Rámátá-jimba, de nem mondtam meg hogy elrepülök. Vigyázz rá, ha majd nagyobb lesz, mondd meg neki, hogy elutaztam nagyon messzire. Csak rosszakat ne mesélj neki rólam. Az is lehet, hogy egyszer még találkozni fogunk az életben, de csak akkor, ha gazdag leszek. Amíg szegény vagyok, semmi más nem érdekel, csak hogy a helyzetem változtassak. Ezt te nem érted, mert megelégedett embernek születél. Már eleget firtam, most búcsuzom. Isten áldjon meg! Köszönöm, hogy jó voltál hozzám, amennyire tudtál. Volt feleséged, Genja.

— Eddig a levél.

A fiu már hat éves volt, mikor én megismertem Bartmann-t. Új asszonyt nem hozott a házhoz, egyedül nevelte a fiut. Még takarítónőt se alkalmazott, mintha az egész női nemből eleje lett volna. Mindene a gyerek volt, s annyit ette magát, hogy közben rágni kezdte a betegség. De nem a testét, hanem az elmét, amely szép lassan beborult. De csak abban az értelemben, hogy a gyerek jövője miatt aggodalom fixa ideájává lett, ugyanis attól félt, hogy nem tudja majd egyedül felnevelni.

Kialakított egy tervet, hogy a gyerek végze el az akkói tengerészeti iskolát. Pontos számításai voltak, minden aspektust összegyűjtött az intézetről, de mindig negatív eredmény lett a számításoknak.

— Nem megy. Soha nem lesz a fiamból tengerész. Mit tegyek?
Eveken át töprengtet ezen.

Valakitől azt hallotta — egyébként tévesen —, hogy a Kneszet-tagok gyermekei tandíjmentesek, ezért határozta el, hogy parlamenti képviselő lesz. Akkor már súlyos beteg ember volt, jöggilag nem felelős a tetteiért.

Ezt végül a rendőrség által felkért pszichiáter is megállapította. Eljárás természetesen nem indult ellene, napok múlva — ahogy elkészült az orvosi zárójelentés — átszállították egy elmekórházba.

Előbb azonban volt egy felejtetheletlen beszélgetésünk.

Reggeles voltam aznap és mikor megérkeztem a váltásra, már a kapuban szólt az egyik bajtársam, hogy Bartmann érdeklődött, mikor jövök már. Percek múlva a napostízst azt is közölte, hogy Bartmann beszélni akar velem, de sürgös.

Sebbel lobbalt átvitettem a szolgálatot és első utam természetesen hozzá vezetett. A cellájában ült, kezében a Háárec című reggeli hébr lap friss száma. Olvasott, de mikor a cellába léptem, azonnal maga mellé tette az újságot, s örömmel üdvözölt:

— Jó, hogy jön. Már vártam.
— Igen — feleltem —, a bajtársaim már említették, hogy érdeklődött felőlem.
— Azért, mert féltam, hogy hátha szabadnapja van, s akkor csak holnap beszélhetünk volna. No, térjünk a tárgyra. Olvasztam, mi újság?
— Az autobuszon átfutottam a lapot, de nem tudom, mire gondol.
— Nagy újság van! Goida a jövő héten utazik Afrikából!

Közvetlenül el kell mondanom, hogy Goida Méir akkor Izráel külügyminisztere volt és azokban a hónapokban éret meg az afrikai orientációra építendő külpolitikánk első látványos gyümölcse, ugyanis néhány új, nemrég függetlenséghez jutott ország kormányfője, illetve külügyminisztere hivatalos látogatásra hívta meg Goidát.

A reggeli sajtó első oldalas híre volt aznap, hogy jövő héten repül Goida, s a lapok közölték részletesen az utiprogramját is. Ehhez a hírhez kapcsolódott Bartmann új terve.

— Maga, mint újságíró, bizonyára tudja — kezdett bele a mondcákjába —, hogy ilyen hivatalos látogatás alkalmával a meghívott fél ajándékkal kedveskedik a meghívójának. Tud róla?
— Már hallottam. Tényleg szokás — feleltem bizonytalanul.

— Hát persze, hogy szokás. Tudom én azt, mindig megírják a lapok. Hát erről van szó!
— Miről?
— Nézze csak. Ezek az afrikai országok tegnap óta függetlenek. Mert mit jelent egy-két év a történelemben? Másodperceket. Tehát mondjuk, hogy tegnap még törzsfőnök volt az, aki ma köztársasági elnök. Jól mondom?
— Így- valahogy.
— No lám! Mégse olyan boldog ember ez a Bartmann. Kigondoltam ezt én tövire-hegyire. A terv kész, most már csak a megvalósítása van hátra.

— Halljuk! Mondja el. Komolyan érdekel.
— Ez nem elég. Magától segítséget várok.
— Szívesen, ha tudok. Mi az elgondolása?
— Hát most jól figyeljen. Ha igaz, hogy ezek az államfők tegnap még törzsfőnökök voltak, akkor az is igaz, hogy akad közöttük

titk egy-két emberev is. Nem gondolja?

— Még nem hallottam.
— Ebben biztos lehet. Fejlődés ide, haladás oda, az ember felnőtt-korában csak ismereteket tanulhat, de új ételek izét nemigen szokja meg. Aki emberev volt, az köztársasági elnök-korában is az marad. Ne vitakozzon, ezt én jobban tudom. Végig van ez gondolva kérem, elhitheti.

— De mi az ötlet? Még mindig nem értem.
— Mikor már majdnem kibökte, hirtelen bejött a bizalmatlanság méntüje, mert azt akarta, hogy előbb esküdjek meg neki, nem közlöm a tervet a letartóztatási intézet parancsnokával, sem más előljáróimmal.

Szent fogadalmat tettem, s végül körülnéztem, nincsenek-e a közelben illetéketlen fülek, majd halkan, de nagyon határozottan a következőket mondtam:

— Ajánlatot akarok tenni a kormánynak. Becsületes, kétoldalú szerződésre gondolok. A kormány kötelezze magát, hogy kitanítatja a fiamat. Végezze el a gyerek az akkói tengerészeti iskolát. Én meg hozzájárulok, hogy vigyen magával Goida Méir Afrikába, s ajándékozson oda az egyik köztársasági elnöknek, aki tegnap még emberev volt. Én a szerződés értelmében átmegek a megajándékozott tulajdonába, abból a célból, hogy megegyen engem. Higgye el, jobban örülök nekem, mint valami népművészeti tárgynak. Ne felejtse, hogy közel 100 kilo a súlyom. Sőt, ha egy kicsit jól tartanak, felmegek hetek alatt száztízre is. No mit szól a tervhez? Hát nem kolosszális?

— Miért gondolja, hogy kolosszális?
— Mert legjobb az olyan üzlet, amelynek mindegyik résztvevője jól jár. Kezdjük a fiammal. Ember lesz belőle. Tengerésztszít. Gyermük egy lépéssel tovább. Következik az izráeli kormány. Nálam jobb ajándékot nem vihet magával Goida. Végül itt van az elnök, akinek átadnak. Alig bírja majd elleplezni, hogy máris császmcsogni szeretne, amikor meglát, pedig nem ehét meg, csak amikor majd vége a hivatalos ceremóniának

és hazautazik az izráeli külügyminiszter. No mit szól, ugye hogy kolosszális?

— És mi lenne az én feladatomban? — kérdeztem rekedten.
— Maga csak írja meg a levelet. Most nem tudom, ki legyen a címzett. Goidára gondolok, vagy talán legjobb lenne egyenesen a miniszterelnökhöz fordulni? Minden esetre juttassunk el egy másolatot az állami alkalmazottak felügyelőségének is, mert úgy képelem el a dolgot, hogy Afrikába utazásunk előtt én formálisan állami szolgálatba lépek, s ez lehetővé teszi, hogy a fiam, mint állami tisztviselő árva bekerüljön az akkói tengerészeti iskolába...

Két napig ámitgattam, hogy már készül a fogalmazás, de valakivel állt kell sziláztatni, mert az én héberségem arra még nem alkalmas, hogy kormánykörökkel levelezzek.

Ó csak egyre türelmetlenkedtem, mert — ugymond — mi lesz, ha lekessük ezt a vonatot? Illetve az Afrikába induló repülőgépet.

Megismerkedtem a Bartmannal foglalkozó pszichiáter asszisztensnőjével, akitől megtudtam, hogy legkésőbb holnapután átszállítják őt a hát-jámi intézetbe. Ugy intéztem, hogy ne bucsuzunk el, harmadnap ugyanis a levélfogalmazvány nélkül már nem kerülhettem volna a szemé elé.

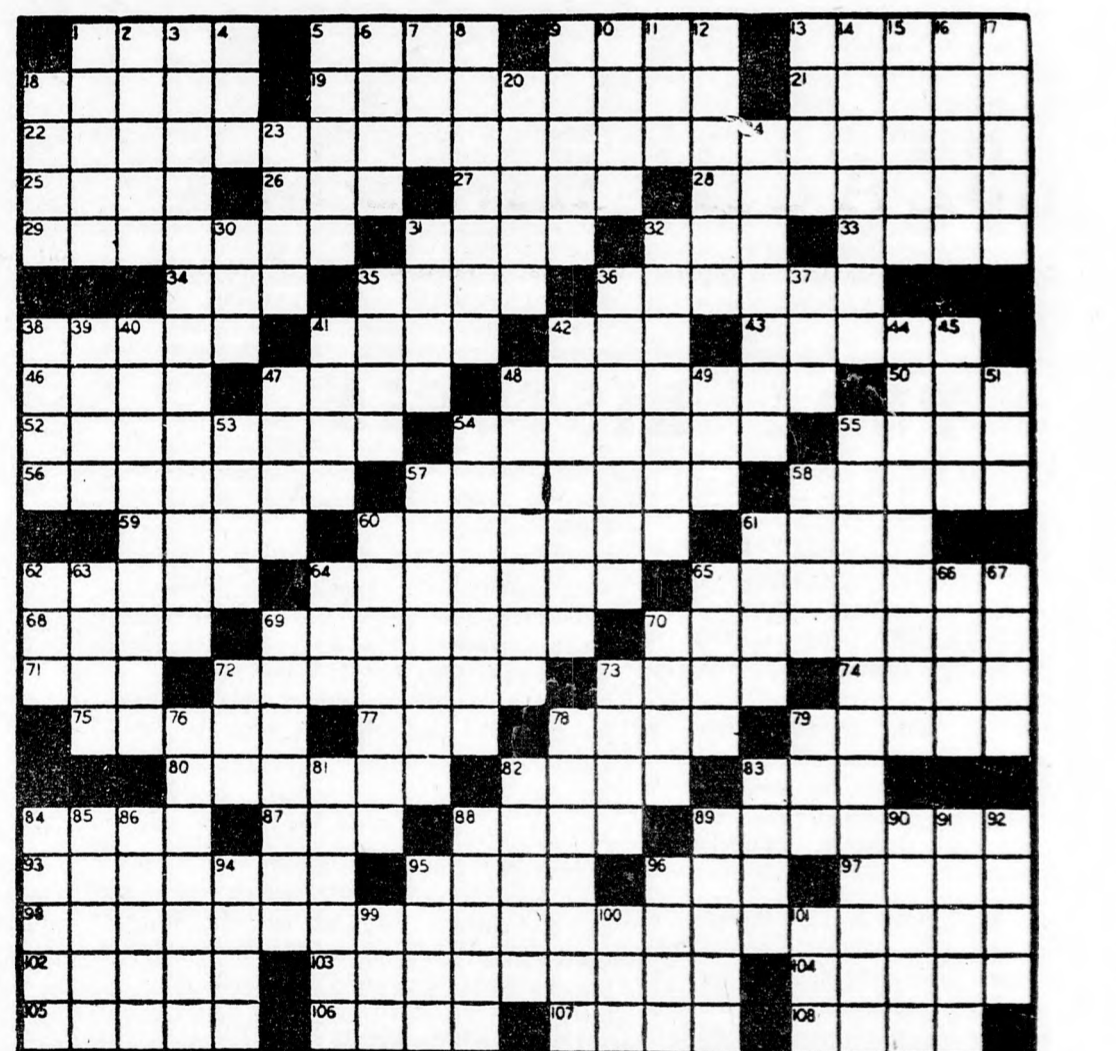
Évekkel később egész véletlenül megtudtam egy petachtkivai ismerősömtől, hogy Bartmann fia még annak idején egy állami intézetbe került. Az állam kitanította, pedig az apját nem szerviozták fel Afrikában.

De nem lett tengerésztszít a fiából, mert máshoz volt kedve. Szárazföldi ember. Tornatanár. Az apját hetenként kétszer látogatta. De nem Báb Jámban, onnan már kikerült az öreg. Néhány héttel azután, hogy a fia megszerezte a diplomáját.

Bartmann megnősült és Natanja mellett, egy kis faluban kertészkedik. Talán már el is felejtette, hogy egyszer, tizenöt évvel ezelőtt milyen terveket forgatott a fejében. Nekem is csak azért jutott eszembe, mert manapság megint annyit olvas az ember ezekről az új afrikai államokról és azok köztársasági elnökeiről.

KERESZTRETJTVÉNY 394

Vízintés: 1. Elektromos erő, 5. Az Egged kliense, 9. Vissza: kiterjedését változtató végtő Szudánban, 13. Pokol betűi keverve, 18. Ékezettel héber uram, 19. Kiutasítás, számúzés, 21. Ékezettel kilátásba helyezés, 22. Az orosz nemzeti romantikus opera megalapítója 1804—1857, teljes név, 25. Házörző teszi, 26. Azonos betűk, 27. Idegen férfinév, 28. Katolikus szellemű francia író (François) 29. Ékezettel helyre-állít, tataroz, 31. Izráeli autóbusz-vállalat, 32. B. O. U., 33. Táplálkozi, 34. Fordított ének, 35. Gyengén rádióaktív kémiai elem, 36. Vissza: lép, 38. ... tiva, utasítás, 41. Magasra tart, 42. Kálium része, 43. Ékezettel elégtelenség, 46. Vissza: fiunév becézeve, 47. Hömpölyög, 48. Lovas bikaviadal, aki lánoszájával döfködi és ingerli a bikát, 50. The ... angol vége, 52. Önéfjű, 54. Ékezettel bajban ismerjük meg őket, 55. Viharos északi szél a dalmát partokon, 56. Iparos, — 57. Angol természettudós 1791—1867. Felfedezte az indukció és az elektrolízis jelenségeit, 58. Francia festő 1834—1917, a táncot és a löverseny tekinteti fő témáforrásnak, 59. Izomkötő szalagok, 60. Legény a talpán! — 61. Rivó ikerszáva, 62. Vissza: ékezettel vizet tárolnak benne (C=E), 64. Habarcs, 65. Ékezetel tel ez erősíti a szabályt, 68. Skót drámaíró 1722—1808 (John), — 69. Kormány (a miniszterek összessége), 70. Élődi, élőködő, 71. Allati buvóhely, 72. Vissza: depo, 73. Politikai szervezet, — 74. Egynapon született testvérpár, 75. Összeházásit, 77. Vissza: halotti lakoma, 78. Guny jelzője lehet, 79. Vissza: nemesfém, — 80. Szomszédaink, 82. A görög mondásban, a házasság és a szürlés védőistenége, 83. Bibliai női név, 84. Apró részecske, 87. L. A. K., 88. Úzlet, 89. Birói ítélet nélkül, önhatalmuan kivégez (tömeg, csoport), 93. A mohamedánok böjt hava, 95. Az örök város 96. ... devu, légyott, 97. A Rajna 485 kilométer hosszú, baloldali mellékfolyója Svájcban, — 98. Két szó: 1) agyagból vagy porcelánból készült csörös fuvola, 2) német csillagász 1571—1631, a bolygómozgás három alapörvényének megalkotója, teljes név, 102. Szárnyas, 103. A huszitáknek elszegényedett nemesekből, parasztokból álló balszárnya, amely a jobbágyosság és hűbértség megszüntetését követelte (egy csehszlovák hegy nevével), 104. Vissza: mindenható, 105: Régi

hosszmérték, 106. Kellemes illatú virágot adó fa, 107. Személyénel, 108. Előidé.

Függőleges: 1. Olaszországi folyó, 2. Sietős a dolga, 3. Francia író 1844—1924, „Bonnard Szilveszter vette” stb. 1921-ben irodalmi Nobel díjat nyert, teljes név, 4. M. I. Y., 5. Ékezetel arkanyal, 6. A sivatag „hajója”, — 7. ... pos, jól felkészült, 8. Észak Nyugat-Afrikai folyó, 1480 kilométer hosszú, 9. A zsoldáros király, 10. Vissza: háziállat becézeve, 11. Latin így, 12. A világ-egyetem, görög helyesírás, — 13. Kuli betűi keverve, 14. Vissza: róla neveztek el az Újvilágot, 15. Vladimir Iljics Uljanov, ismertebb nevén, 16. Ékezetel igen erős szőlőivar, szőlész, — 17. Kofa jelzője lehet, 18. Kelet-ázsiai határfolyó 20. A Cánh főbbirója volt, 23. Labdarugó teszi a labdával, 24. Délamerikai lovas pásztorok, 30. Ilyen alak is van, 31. Származik, 32. Közép-európa legnagyobb tava A=O, 35. Vissza: fiunév, 36. Két szó: 1) olfaja van, de nem szabó, 2) statisztikus gyűjti, ék. fel., — 37. Vissza: folyó spanyolul, — 38. Tanuló, 39. Füzet, 40. A valóság tudata, amely az adott tényálláson alapszik, 41. A szere-

lem istene az ógörög mitológiában, 42. Vitrin, 44. Tizenhétézrenkilenczedik századi főleg az építészeten megnyilvánuló művészeti irányzat, 45. Vissza: fény ellentéte, 47. Szitok, 48. Párhuzamos, 49. D. O. Y., 51. Német névelő, 53. Csökken, 54. Angol nemes, a legalacsonyabb örökösödési cím birtokosa, 55. Két szó: 1) a Dnyeper mellékfolyója 585 kilométer hosszú, 2) a modern cseh irodalom egyik vezéralakja 1890—1939, 57. Különféle büvészmutatóványokat véghezvivő indiai aszkéták, 58. Ünnepezt színész, filmszínész, 60. Kazár törzs, amely a kazar törzsszövetségétől kivált magyarokhoz csatlakozott, 61. Jajveszékel, 62. Névelős csapadék, 63. Betűvel a végén folyami kavic, 64. Lásd a 20-as vízintést, 65. Tamasz-tek, 66. Kizintett párolgó folyadék, 67. Vissza: gyengén sóvíztü-

tó Szovjet Belső-Azsiában, 69. Nyelv és népkisebbség Spanyolországban, 70. Lehelet, 72. ... minus, határidő, 73. A folyó széle 76. Az állam pénztárnoka régen ellentéte, 47. Szitok, 48. Párhuzamos, 49. D. O. Y., 51. Német névelő, 53. Csökken, 54. Angol nemes, a legalacsonyabb örökösödési cím birtokosa, 55. Két szó: 1) a Dnyeper mellékfolyója 585 kilométer hosszú, 2) a modern cseh irodalom egyik vezéralakja 1890—1939, 57. Különféle büvészmutatóványokat véghezvivő indiai aszkéták, 58. Ünnepezt színész, filmszínész, 60. Kazár törzs, amely a kazar törzsszövetségétől kivált magyarokhoz csatlakozott, 61. Jajveszékel, 62. Névelős csapadék, 63. Betűvel a végén folyami kavic, 64. Lásd a 20-as vízintést, 65. Tamasz-tek, 66. Kizintett párolgó folyadék, 67. Vissza: gyengén sóvíztü-

78. Nitrogén-tartalmú, barna vagy fekete színű festékanyag. A bőrben, hajba fordul elő, 79. Japán j. azegység, 81. Ékezetel szomorúsága, 82. A hosszufarkú tizlábrák egyik legnagyobb faja, 83. Megbízhatatlan (ember), 84. Zamat 85. Elfed, 86. Vissza: ismeri francia sláger énekes, 88. Cirkuszban lép fel, 89. Metélt tészta, 90. Ugrás teljes átfordulással (sportban és az akrobatikában) olasz helyesírással, 91. Levezető csatorna, 92. Lesir, 94. Héber számértékben a. m.: 4-10-200-7, 95. Bábó betűi keverve, 96. Madridi labdarugó csapat, 99. A szárvasmarhaték egyik faja, 100. Háza Tibet, 100. N. T. A., — 101. Vissza: angol számnév.

A 391. sz. KERESZTRETJTVÉNY MEGFEJTÉSE:
Vízintés: 1. KIVILLAN — 15. MAKARENKO — 21. DUHAMEL — 27. KANALAS — 31. METILEN — 39. EULER — 44. USENER — 50. BIRKOZO.

Függőleges: 2. IRGALOM — 3. VERDUN — 7. NATURALIZÁCIÓ — 13. NOMINALIZMUS — 20. FAN TADEUSZ — 25. HOLBEN — 27. KESEREG — 37. LENIN — 38. KOTER.

Nyereménykönyv: Mikszáth Kálmán; A FEKETE VAROS

Pészách a zsidó művészetben

Írta: Dr. ATLASZ MOSE

A honfoglalás utáni korszakban Izrael népe nem mindig tartotta tiszteltben az ősi ünnepeket. Bálát és más iseneket imádoztak és csak amikor erős uralkodók kormányozták, vagy amikor a kormányzat igen nehéz fordult idegen elnyomás alatt, tért vissza az ősi törvényekhez. A pészáchot sem tartották mindig, ezt a Tánách is tanúsítja számos elbeszélésében.

A második Templom idején helyreállították a régi zsidó ünnepeket és ebből a korszakból származnak az első zsidó írásos emlékek is. A Nilus szigetén Ezerphaniában 1905-ben megtalálták egy ókori zsidó család levélát. Az egyik levél, amely a rendes időszámítás előtt 419-ben íródott, a pészáchról szól. II. Dárius perzsza király uralkodása idején éltek itt zsidók, akik elefántcsonttal is kerestek, innen származik a szegret neve is. Ebben a levélben Jada Hanánja ír Eric Jiszraélból és figyelmezteti a szigeten élő testvéreket, valamint Arsanest, a zsidó katonai tábor fejt, hogy niszán hó 15-21 között feltétlenül tartassék meg a pészách ünnepeit, ne dolgozzanak és ne legyenek kovászos kenyerek.

Még a Hasmoneusok alatt a 2-ik században volt igazi zsidó élet az országban. A pészáchú ünnepek szokásáról Josephus Flavius értesít bennünket, hogy ebben az időben az „olaj reggel” az ünnepre jövő záradokok száma óriási volt. Josephus 2 millió 700.000 emberre becsüli őket.

Ezt Josephus leírásából tudjuk, aki szerint a zsidó foglalkozás Jeruzsálem eleste után 97.000 volt, az ostrom alatt pedig 1.100.000 pusztult el. A főpap 66 i.u.-ban 265.000 áldozati állatot számolt meg. Ha csak minden áldozati lakomához 10 férfit számítottunk, akkor ez 2.700.000 családfelet tesz ki. Ebben a számban nincsenek benne a nők, betegek. Annyi nép gyűlt össze akkor Jeruzsálemben, hogy a római helytartó elegendes forradalmi megmozdulás elfojtására a Templom előcsarnokában egy római cohorsot állított fel.

Máté, Márk és Lukács evangélisták szerint, Jézus utolsó vacsorája a tanítványival szeder este volt. Jézus — Lukács szerint — születésnapjának ünnepét Jeruzsálemben tartották.

A szentély pusztulása után, szétszóródott a zsidó nép, de megmaradt a Tán, mely megőrizte a Tóra tanításait és tisztaszellemét. Rabbi Jada Hanánzi alatt írták le a Mísnaét és benne a pészáchünnep rendjét — Haggada szövegét is. Így olvastuk ma is ezt a szöveget, a későbbi tördelésekkel együtt.

Ez volt a nemzedékek Haggadája és pészachja, amely az évszázadok folyamán a sok hamis vérvád miatt — 1235 Fuldán, 1285 Münchenben, 1305-ben Prágában, 1471-ben Regensburgban, 1475-ben Trientben, 1494-ben Nagyszombaton, 1764-ben Orkután, (Eperjes mellett) 1882-ben Tiszaezláron, 1911 —

1913-ban Kievvben sok keserűséget, kínzást és máglyahalált okozott. Miután elszelvedtek még a világ szemeláttára a hitleri kornak irtózatosságyú gyilkolásait, mely 6 millió testvérünk halálát jelentette, és egyúttal az ember és emberség kudarcát is. Ilyen sorsban élte át a zsidó nép galuti életét 1947-ig, a zsidó állam megalapításáig.

Most jöhetne a békekorszak, ahogy mondják, a megváltás ideje. A Haggadák utolsó oldalán a régi fametszetes prágai (1527-ből) és a mantuai fametszetes Haggadában (1561-ből) — Eljájá a megváltást hirdető próféta ösvérhátán érkezik meg, vele van a heróli, aki ezt a megváltást sófárújjal hirdeti, és mely most mondhatjuk itt van a küszöbünk előtt. Egy másik képen a csodára megnyílnak a gettókapuk ajtajai, hiszen megnyílnak már — (még Oroszországban is) a valódi börtönök ajtajai — férfiak, nők, gyermekek szaladnak a megváltó próféta után, hogy vigye őket ki a szolgásgépből, egy néhány gyerek, az elkésették, a számár farkába kapaszkodnak, nehogy lemaradjanak teljesen.

Ebben a feloldott ünnep előtti örömteljes hangulatban, a „pészách leatid” békévetkező messiaszi időben, nézzük meg azokat a művészi különlegesen érdekes képeket, melyek a héber illuminált kéziratokban, a fa- és rézmetszetes Haggadákban találhatók és láthatunk.

A velencei Haggadában (1629)

Izrael fiainak Egyiptomban való megszorodását úgy ábrázolja, hogy a zsidó anya ikreket szoptat.

Az 1609-ből való velencei Haggadában, (spanyol, olasz és arab fordítással) látjuk, amiért fáradó a nagy szaporodás miatt elrendelte ezután Izrael csecsemőinek a Nilusba dobását, — a zsidó házaspárok külön váltak egymástól, az ágyakban mesze egymástól fekszik a házaspár, egymásnak hátat fordítva és a falhoz fordulva. (Prischut de rech eret.) Egy másik rajzon élesre fent kard is látható a házastársak között.

Tudjuk, hogy a széder előtt tilos a macesz-evés, de a Nürnbergi 15. századbeli kéziratoluminált Haggadában, melyet most a jeruzsálemi Schocken könyvtárban őriznek, — két fiú a kemence mögé eibujva, lopva falatozik, az ugyanabban a térben éppen készülő, sütsében levő maceszből, pedig az olyan bűn, mintha az esküvő előtt a menyasszonyhoz közelednének. — Ugyanebben a kézirat Haggadában, a már a második pohár ürítésénél — disznót rajzolt a széder tartó zsidó képe alá, nehogy annyit igyon, hogy disznó legyen a végén.

A legkedvesebb családi képet látjuk a müncheni 200. számú 15-ik századbeli kéziratban, ahol a családapa a „maror ze” a kezerű gyökérnél, — a mellette ülő felesége felé mutat a kezével. Humoros kép ez, amellyel fővívítani akarja a művész a széder résztvevőit, anélkül, hogy

Házastársak különválása a gyermekek Nilusba dobása miatt

komolyan gondolná ezt a valószínűségben és sérteni akarná a kőszerség és tisztaságért kifejtett nehéz munka után a háziasszonyt. — Humoros az a kép is, amikor az idegen, akit széderhez hívnak, mert „mindenki aki éhes, az jöjjön és egyék” — a rongyos ruhájú egyént — itt mint sasok lovagot ábrázolja. A prágai (1527) és a Steinhardt újabb Haggadá a négy kérdés közül, a gonoszát a „rasát” a korabeli „Landsknecht” — német típusú ruhájában ábrázolja. A mantuai fametszetes Haggadá 1561-ből Rabbi Gamliel, középkori zsidó, hegyes süveggel a fején, mely különben a Michelangelo sixtusi kápolnából ismert Jeremias próféta festményének a másolata.

A festett illuminált kéziratokban érdekesek a szöveg körül festett dróleriek, emberek, állatok és növények összetételéből rajzolt groteszk képek. A madarak, állatok meszerűek. Az Izraeli Múzeumban lévő 1500. századbeli német Haggadá szereplőit mind madár fejekkel és rajtuk a zsidó hegyes kalappal festette a festő, mert tiltva az emberábrázolás. Érdekesek még a

szarvasra, nyulra való vadászatok is. Ez utóbbit találjuk anélkül az imánál, amikor bucsuztatjuk a pészáchünnepnap este a szombatot, — az imarendjét ekkor egy yszóval memotechnikailag lehet megjegyezni. Jag-n Has. A Jajin, (bor) Kidus (áldásmondás). Ner (a fényforrás gyertya), Havdala (a szombat bucsuztatás) Zman (idő). A kezdőbetűk itt a német zsidó kiejtés szerint Jag-n — Has — tesz ki, — „vadászati a nyulra”, ezért találjuk a vadászkutya és nyul ábrázolását a kéziratokban. Egy darmstadti Haggadá — (Cod 7, a 18. századból) „S. foch chámátchá” szöveghez — az égből lenyuló kéz, kancsóból önti ki a vért, egy emlékkő mellett álló, hitüket elhagyó embe- rekre.

Még a „sádajim náchonu” és „veat arom vérjäh” szavaknál meztelen nőt ábrázol egy párizsi és a prágai Haggadá (557). Meg kell említeni itt a birtonkban levő Pascheles-Brandeis, prágai Haggadáját (1889), aki 12 illusztrációt készített a Haggadához egy szlovák ev. pap fiaival Kulik Cyrillel, (a magyarázatokat a Haggadához dr.

Kisch Alexander készítette). Budko, Steinhardt és Szyk híres illusztrációi, rézkarcai a Haggadához, méltók a nagy festők geniussához.

A Jeruzsálemben nemrég megjelent u.n. archeológiai Haggadában, az archeológiai Szináj-egyiptomi. Ur városa és más leletek mellett, olasz és berendi szédertákon kívül, láthatjuk azt az 1739-ből való Austerlitz-féle orosz-üveg kancsót is, melyet dr. Austerlitz bártfai orvostól kaptam ajándékba, és amelyet az Izrael Múzeumnak adtam tovább. A kancsón a Zodiakus skoprió és mérleg, a tisri és chésván hónapok jelképét látjuk becsiszolva, amely alatt a volt tulajdonos, Meir Austerlitz és felesége születtek. A záró aranyozott ezüst kupakját pedig a Leonardo de Vinci által készített ugró lovas mintájára készítette a művész. (A budapesti szépművészeti múzeum tulajdonosa.) Ez a valódi mély zsidó életművész megnyilatkozással együtt kapcsolja össze, évszázadokon át a volt galutot, annit tartalmaz, zsidó multat idekört, a mai dicsőséges megváltást jelentő új idővel és szí jövővel.

CSAKIS IZRAELBEN...

PÉSZÁCHI KNÉDLIK

A nagy pészáchú turistáradattal befutott régi barátom G.J. a fiatal reformrabbi is Holyokeből (Massachusetts) állam.Elegáns, mint egy diplomata,divatos Schubert pofaszakála van, de az állan egyetlen legénytoll sem pelyhedzik, még véletlenül se. Csak az orra — és a humora — igazi zsidó. Utoljára nyolc évvel ezelőtt járt az országban.

Megkérdeztem, mit tette rá a legnagyobb hatást legutóbbi látogatása óta. Biztosra vettem, azt válaszolja: „A Kötél” — de tévedtem.

— Leginkább az lepelt meg, hogy most már Coca-Cola is kapható Izraelben — mondotta.

— A Nyugati Fal? Oh yes, sure... De a Kotel Hamáaravi éppen olyan, mint minden más Kotel Hamáaravi...

Az előtt a Cape Kennedy tudós közösségnek volt a rabbija. Ott a hítközös zömöt rakétaszakértők, fizikusok, komputer-technikusok és társak állították. A rabbi megbarátkozott az egyik világhírű matematikussal és egy bizalmas eszmecsere során megkérdezte tőle, hogyan egyeztetni össze a modern tudományokat a vallás ősi tanáival. A természet-tudósok szerint a világ sokmilliárd év óta áll fenn, míg a zsidó vallás szerint csak 5732 év telt el a világ teremtése óta.

— Igaz — válaszolta a matematikus. — A tudósok évmillióidokban számolnak. És általában nem hisznek az Istenben. De én matematikus vagyok és tudom, hogy a tudósok gyakran tévednek...

Erről jut eszembe az ismertebb, de valószínűleg megtörtént sztori a magyar-zsidó tábori lelkeséssel, a tisztújású legszemélyesebb kártyásával, akit elbocsátottak a hadsereg kötelékéből, mert miután négy ászot húzott és elkeveredett licit után bezseblte a pókerparti hatalmas bankját, így sóhajtott fel: — És mégis van Isten...

Arról folyik a vita a társaságban, hogy a világ melyik államában uralkodik a legnagyobb demokrácia. Különböző hozzászólások után, a vitát egy újonnan alijázott amerikai útletember zárta le, aki meggyőző példával illusztrálta tézisét, melyszerint Izrael a világ legdemokratább állama. Miért?

— Azért — fejtegette —, mert mindenütt másutt a cipőtisztító térdel, míg a kliens egy rakosszékben ül. Izraelben viszont a kliens áll és a cipőtisztító ül a karosszékben...

Orosz olékkal kapcsolatos az alábbi, kissé erős, de autentikus sztori, amelyet Bécsből hozott haza a múlt héten egyik jó barátom. A Ring kávéházaiban ülő hirsorsos Konrádok, mintha összebeszéltek volna, mind afelel aggódok, nem lesz-e baja Izraelnek ezzel a nagy orosz alijával. Hátha becsempész köztük Breznye egy ötödik hadoszlopát? Szóval, a Bécsben tejszínhabos kávét szűrésző zsidók, jorédek és társaik nyugtalankodnak.

— Aggódalomra nincsen ok — nyugtatta meg őket barátom. — Izrael megemésztené eddig minden alijját, meg fogja emészteni ezt is.

— Das stimmt ja doch — bólgatot az asztaltársaság egyik tagja. — De nem kell egy kis hashajtó?

Egy bübajos hölgyismerősöm — a vallásos hagyományokat szigorúan tisztelő jidise máme — kissé hadilábon áll a héber nyelv niánzáival, miért is inkább zamatos alföldi „mámelusonon” érteti inkább meg magát szöbré gyermekeivel. Egy este hazajön 16 éves lánya, kipirult arccal, és lelkesen újságolja, haifai kiejtésű magyarsággal: — Imá, csináltam egy gyereket. Felesleges hozzáfűzni, hogy imának torkán

akadt a szó. Végül is, izgalomtól remegő hangon: — Miket beszélsz, kislányom?

Csupán arról volt szó, hogy a nagy kislány önszorgalomból agítált a Vádi Szalib szegénynegyedben, sokgyermekes családoknál,

hogy gyermekeket akvíráljon a vallásos iskola számára. Többetes, farszító „póulá” után végre sikerült szereznie egy gyereket. Másszóval, „csinált” egy gyereket. Ezek az a nyelvi félreértések, amelyek csakis Izraelben fordulhatnak elő. Kellemes Széder-estet. Székely István

Veszélyben Párizs panorámája

Felhőkarcolók fenyegetik a városkép harmoniáját

A párizsi égal harmonikus kontúrjait a „cipőskatulya-építések” támadásai veszélyeztetik. A grugstoreokkal és Wimpy-bárokkal együtt, Párizs megkezdte a felhőkarcolók behozatálát. A város szerelmesei attól félnek, hogy az új, sokemeletes acél-üvegpaloták nemcsak a város panorámáját, de történelmi arculatát-hangulatát is fenyegetik.

Az új építkezési divat a hatvanas évek elején a város nyugati határában, az elején Neuilly mögött fekvő Rond Point de la Défense nevű munkás külvárosban kezdődött. Itt a huszas években épült sívár háztömbök egész sorát bontották le, hogy helyet teremtsenek husz irodaépület számára, amelyeknek magassága 15-32 emelet között váltakozik. A párizsiakat eleinte nem nyugtalanították a felhőkarcolók, mert biztosra vették, hogy az új építkezési irányzat csak a város határain kívül érvényesülhet.

Az új felhőkarcolók nem csupán esztétikai problémákat okoznak. A Maine-Montparnasse toronyépület elkészülésével további 10.000 irodai alkalmazott lepi majd el a negyedet, amelynek zsufolt utcái és járdái amugyis nehezen bírkóznak meg a forgalommal. És, ha az irányzatnak nem vetnek gátat, fennáll a veszély, hogy egy-két évtizeden belül Párizs központja egyfajta Manhattané alakul át, óriási irodaépítkezési tömegével és kizárólag a gazdagok számára hozzáférhető luxusépületekkel. A belső kerületek fiatalabb lakosai máris tömegesen költöznek ki a kertvárosokba. E kerületekben a lakosság száma hat évenként 10 százalékkal csökken.

A fenyegető katasztrófa ellenére az állami- és városi hatóságok eddig vajmi keveset tettek a magasépítkezési irányzat megállítására. Albin Chalandon lakásügyi miniszter megvétózta ugyan a bántóbb tervek némelyikét, így egy 36 emeletes toronyházát, amelyet a Notre Dame mögött akartak felépíteni. De úgy látszik, hogy az illetékes tisztviselők még a fennálló törvényeknek sem képesek érvényt szerezni. A Párizsi Egyetem új fakultása például felépült annak ellenére, hogy a törvény kifejezetten tiltja a magasépítkezést a város történelmi szívében. És az összes többi felhőkarcoló felépítése egy hasonló törvény megszegésével folyik, amely megtiltja a 31 méternél magasabb épületek építését bárhol a város belsőjében.

Nyilvánvaló, hogy ezek az építkezések az illetékes kerületi hatóságok hallgatólagos beleegyezésével, sőt támogatásával történnek. Az egyetlen aktív — de eredménytelen — tiltakozás a Les Halles központi vásárcsarnak lebontása és különleges művészi struktúrájának eltávolítása ellen került fel. Ilyen körülmények között a kivüállók csak szomorúan állapíthatják meg, hogy ha a Régi Párizst lerombolják, az kizárólag a párizsiak hibája lesz. Mint azt a londoni Times legutóbb megjegyezte: „A legkegyetlenebb, ami a franciákról és városrestorvésükről mondható, az, hogy minden nemzet olyan tervezést kap, amelyet megérdemel!”

De nem így történt. A múlt évben egy 24 emeletes üveg- és vasbetontömb — a Párizsi Egyetem természettudományi fakultásának új épülete — tört fel hirtelen az égen a Szajna balpartján, az ősrégi Latin Negyedben. Az új épület alig egy mérföldnyi távolságban ostromolja az eget a Notre Dame szent tornyaitól és oly éles ellentétet képez a környezet 19. századbeli architektúrájával, hogy André Fermigier, a Nouvel Observateur műkritikus csaknem gutaütést kapott, amikor meglátta: „Olyan gyalázatos látvány — írta —, hogy szinte hihetetlen, hogyan engedélyezték felépítését egy civilizált országban.”

ESZTÉTIKAI ÉS KÖZLEKEDÉSI PROBLÉMÁK

Ettől kezdve gyorsan összeomlott a gát. Ez idő szerint nem kevesebb, mint 70 felhőkarcoló van épülőfélben a város különböző pontjain. Egy mammut, 50 emeletes irodaépület most készült el az újajépített Montparnasse pályaudvar szomszédságában és eltorpít az egész Montparnasse negyedet. Több mint husz felhőkarcoló a Szajna-part mentén a 15. kerületben húznak fel, s ezeknek egy része részben elfedi a távoli kilátást maga az Eiffel torony elől is.

KOVÁCS EDITH kozmetikus
ARCKEZELESEK. PATTANÁSOS BŐR, VÉGLEGES HAJELTAVOLÍTÁS SOK-ÉVES SZAKÉRTŐJE
DIPLOMA: BUDAPEST — BÉCS
Tel-Aviv, Kikár Hábitá 2. Telefon: 222-930.
הרשומות

ART - GALLERY „BRUNO”
Eredeti festmények • Művészi képeretek
T.A., ERLANGER U. 7.
(Tácháná Merkázit • Atará kávéháznál)
TELEFON: 396-29.
T. VEVŐINEK KIVÁN
הרשומות

BŐRKABÁTOK
nők és férfiak számára, készen és rendelésre, a legjobb minőségben, kedvező áron.
FARKAS, Tel-Aviv, Akiba Éger 8-3.
Tácháná Merkázit, — az 52-53-as autóbusszal szemben.
הרשומות

AS FELVÁGOTT-„AZ ÚTOKARTYA”
MINDEN VENDEGLÁTÁS ALKALMÁBÓL
"az 1972-es év kiváló készítménye"
"az 1972-es év kiváló vétele"

Slavko Vorkapich a «Nagy Tanító» a filmművészet néhány problémájáról

Mitrovicai, a mai Jugoszláviában és az akkori Osztrák Magyar Monarchiában született, több mint hét évtizede. Budapesten a Képzőművészeti Főiskolán festészetet tanult. Zemplényi volt a mestere. Aztán Párizsban, az Ecole des Beaux Arts-on folytatta tanulmányait, míg elbűvölte a film és elvándorolt Hollywoodba. Aho egy fél évszázad óta a film egyik legnagyobb tudósának, esztétikusának számít.

Vorky, ahogy itt mondják, volt az első, alapító igazgatója a Délkaliforniai Egyetem (University of Southern California) Filmművészeti Szakának. Őda tért most vissza hosszú évek után, hogy tiz előadásból álló sorozatot adjon, amelyeket 500 hallgató vallásos áhitattal és (számomra) csodálatos tanulmánygyúgyal és tisztelettel hallgatott végig.

Nem csoda: nagy a presztízse. Leopold Stokowski azt írta róla, hogy „poéta kamerával”. James Agee „Hollywood legelősebb szemű emberének” nevezte. Willard Van Dyke azt állította róla, hogy „monumentális munkát” végzett.

Előadásairól a Film Cultura 45 kéthasábos, sürfinszedett oldalon számol be és bevezetőben a lap főszerkesztője „a Nagy Tanító”-ként emlékezik meg róla.

Az alábbi beszélgetést előadásai után folytattam vele Hollywoodban, ahol most ideiglenesen tartózkodik.

New Yorkban van lakása, ahol a Museum of Modern Art-ban tart előadásokat és Princetonban, azon az egyetemen, amely

A „MUSICA VIVA” DIADALA

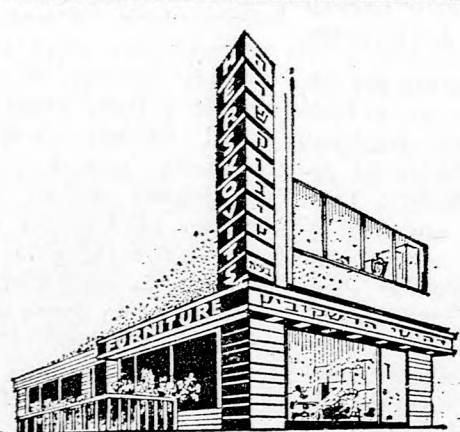
(Folytatás a 8-ik oldalról)

lőfutárjává váljon, s megrendítően áhitatos „Stabat Mater” című kantatájával is halhatatlanná teyeje nevét. Dallambősége, az áriák és kettősök csodálatosan átszellemült és harmoniaiában elbűvölő változatossága, az a bensőséges vallásos rajongás, mely áramlik „Stabat Mater”-éből, minden alkalommal lenyűgözi hallgatóját.

A nagyon tehetséges fiatal Joán Talmisztza átérzéssel, s rondsosan kidolgozva adta elő, a Dekel-mozi nagytermének kedvezően akusztikájával terhelve, mely még máskor oly tömörhangzású hegedűket is hátrányosan befolyásolta. A csere a Bét Hé-chájál termével anyagilag bizonyára előnyösebb volt, de károsan hatott a zenekar hangzására.

Anne Pashley szopránja nagyon melegen cseng, még a mélységben is, és elmélyedő előadása is kitűnő hatást keltett. A partner-nőjevel, Rosanne Creffield-del tökéletesen előadott kettősökben is nagyon hatásosan működött közre. — épp úgy a „körtés”-ként énekelte Purcell „Dido”-áriájában, valamint Bach 78-ik kantatájából előadott kettősben. Kissé fölösleges tölteléknek Felix Mendelssohn 14 éves korában írott „9-ik” szimfóniáját hallottuk, egy épp oly tehetséges, mint naiv szerzeményt.

Jehuda Jannay zeneszerző, a tel-avivi Izrael Konzervatórium erdélyi származású tanára, az amerikai „National Endowment for the Humanities” 26.000 dolláros díját nyerte el, érdemeiért a korszerű zene terjesztésében az ottani főiskolának. Jannay jelenleg a Wiskonsin-Milwaukee Egyetem zenei osztályának professzoraként működik.

RENKIVÜLI ALKALOM MINŐSÉGI BUTOR VÁSÁRLÁSÁRA!
A PÉSZÁCHI FELÜNNEPEY (CHOL-HÁMOÉD) ALKALMÁBÓL
10-35% ENGEDMÉNYT NYUJTUNK
AZ ÖSSZES RAKTÁRON LEVŐ KÁRPITOS ÉS EGYÉB BUTORÁRAKBÓL
HASZNÁLJA KI EZT A KEDVEZŐ ALKALMAT
KELLEMEK ÜNNEPEKET KIVANUNK KEDVES ISMERŐSEINKNEK ÉS VEVŐINKNEK.

MÉIR HERSKOVITS RT.,
Tel-Aviv • Ben Jehuda 100,
telefon: 231-905
(Üzem: Bné-Brák, Bár-Kochba utca 8 • Telefon: 786-756)

önkéntelenül is Einstein és Oppenheimer nevével idézi az ember emlékezetébe.

— Hol tanulta azt, amit tanít? — kérdem.

— A filmművészet iránti érdeklődésem korra ifjúságomban kezdődött, amikor Párizsban festő-kadémián növendék voltam. Ez az első világháború idején volt. Ekkor láttam az első amerikai filmeket. Chaplin korai műveit, Griffith „Intolerance” című művét, William S. Hart vadnyugati történeteit, a „Pauline veszélyben” című sorozatot — Aztán a kezdeti francia szalookekat: Max Lindert, „Fantomas” és a többieket. Az amerikai műveket jobban szerettem, mint a franciákat.

— Miért?

— Több volt bennük az élet.

— A mozgás?

— Igen. Klasszikus stílusú festőnek indultam, nagy mitológiai jeleneteket festettem. De a jelenetek már az agyamban mozogtak.

— Ez a mozi...

— Ahogy mondja. És oda akartam menni, ahol ezeket a mozgó jeleneteket csinálják. Így jöttem Hollywoodba. Egy francia hajóra szedtem volt: a padlót mostam, mosogattam a „La France”-on. 1920-ban érkeztem New Yorkba. Minden nehézség nélkül elhagyhattam a hajót és be is vándoroltam. Szerencsés voltam: néhány hónappal később lépett életbe az első emigrációs törvény.

— Hogyan indult karrierje Hollywoodban?

— Egy fényképésznél retusáltam és engedélyt kaptam arra, hogy a kirakatban, a fényképek között kiállítsam saját rajzaimat is. Egy napon bricsesznadrágos, lovaglócsizmás, jöképű fiatalember bejött a boltba és megkérdezte, hogy ki a rajzok alkotója? Jelenkeztem. Huszonöt dollárért, ennyit ígért, megvette rajzaimat. Bemutatkozott: Rex Ingram volt: Valentino felfedezője. Elkezdünk filmről beszélni. Kinevetett amikor azt mertem állítani, hogy a film művészet.

„Poklok!” — mondta. A film ipar! Ha művészetet akar gyakorolni, maradjon festményeinél!

Statistáltam nála és kis szerepeket írtam rá. Én játszottam Napoleont a „Saramouche”-ban. A saját meg is írta, hogy elég jó Napoleont voltam. Még a fényképem is megjelent.

— Ezzel megindult a karrierje?

— Nem. Képtelen voltam bekerülni a stúdiókba. Elég szűkösen éltem. Pénzem nagyrészt moziba mentem. A filmkészítést az ember a legjobban úgy tanulja meg, ha mások műveit nézi.

— Azt hiszem én is... Amikor egyszer egy 16 milliméteres kamerához és némi negatívhoz jutottam, jeleneteket rögzítöttem, azokat filmeztem. Szürrealista hangulatokat rögzítöttem a szalagra... Többre nem tellett. Míg aztán egy Santa Barbarán lakó milliomosnak 2500 dollár ellenében, ami akkor óriási pénz volt, festettem egy kompozíciót és meg volt a tőkéim újabb kezdeményezése. Vettem egy 35 milliméteres kamerát, egy vetítőgépet és filmet. Most már pénzem és anyagi felkészültségem is meg volt és a szakmát, mármint annak technikai részét egyre jobban elsajátítottam.

— Ekkor a kaliforniai Santa Barbarában lakott, ha jól értem.

— Igen. 1925-ben, a Santa Barbara-i föld-

rengés után visszatértem Hollywoodba és néhány cikket olyan feltűnést keltett, hogy az amerikai kameraménekek szövetsége meghívott előadások tartására...

— Miről beszélt a filmfényképészeknek?

— Cikksorozatomban és előadásaim címe: „Motion in motion pictures” volt. Mozgás a filmben. Egyik hallgatóm, Robert Florey a francia segédrendező volt Ifju, alig ismert ember. Vele csináltam, itt-ott összeszedett negatívmaradékokon, a „9413-as számú hollywoodi statisza élete és halála” című szatírárt. Olyan szegények voltunk, hogy Douglas Fairbanks fizette a laboratóriumi költségeket. Joseph von Sternberg, aki Chaplin házában látta a filmet, beajánlott a Paramounthoz...

— Mi volt olyan különös a filmben, ahhoz, hogy Sternberg, aki — jól ismertem — a világ legszigorúbb embere volt, közbelépett az Ön érdekében a Paramountnál?

— Volt benne egy egész sor expresszionista effektus, ami megkapta Sternberget. A filmet ma is játsszák a párizsi Cinéma-thèque előadásain és a new-yorki Museum of Modern Art-ban. A Paramountnál némely nem-realista jelenet megírása és megrendezése volt a feladatomb.

— Például?

— Az idő múlása komoly probléma volt akkor. Pillanatok alatt megmutatni, éreztetni, mi történt hónapok vagy évek alatt. A „montázs” és „triakkáz” kombinációja volt ez. A problémák filmszerű megoldását teljesen reám bízták, megadták a módot a kísérletezésre. Így, a saját gyakorlatomból tanultam. Megfigyeléseimből.

— Tehát valami teljesen újat hozott létre...

— Nem állítanám, hogy minden teljesen új volt. Murnau „Az utolsó ember” című filmjében már volt néhány montázs-jelenet részleg. A „Napfelkelte” (Sunrise) című filmjében is volt hasonló, meg a „Dr. Galigari”-ban, meg Leger „Ballet mécanique” című művében is. Mindezek a filmek befolyást gyakoroltak rám, mint ahogy Eisenstein filmjei is. Én azt hiszem, tovább fejlesztettem azt, ami addig megvolt. Az volt az érzésem, hogy ezek a vizuális effektusok azok, amelyek a filmet valójában filmmé teszik. És nem a színészek fecsegése...

— Ön ellenzi a hangos filmet?

— Igen. Ellenzem a beszélő fotográfiákat. Ha történetet úgy tudja életre kelteni, hogy az vizuális legyen, akkor filmet csinál. De ha három percen keresztül, premier planban egy mozdulatlan arcot mutat, amelyen csak az ajkakon észlelhető valamely élet, akkor nem film, amit látnak.

— A dél-kaliforniai egyetemen bemutatott kísérlete igen nagy benyomást keltett hallgatóira. Max von Sydow, Bergman kedvenc színésze szövege helyett egy tetszés szerinti más textust olvastatott. És mindenki meglepetésére a szöveg „ragadt”. Az is lehetett volna, meg más is.

— Volt más példám is, Trauffaut egyik filmjéből. Három percen keresztül egy arcot nézni, amely teljesen megtölti a vásznat, már nem jelenti egy film nézését, hanem sokkal inkább börtöngyógyászati megfigyelést. Ne értsen félre. Én nem vagyok a beszélő film ellen, sem a szórakoztatás ellenfele. Azt állítom, hogy ez így nem felsőbbrendű művészet.

— Ha jól értem, nem tartja sokra Ingmar Bergmant...

— Bergman nagy mesemondó, ez kétségtelen. De nem tartom a filmszerű kifejezőmód nagyjának. Nem értek svédül, nem akarom olvasni a feliratokat és nem érdekel a színész bőrének minden részlete. Ez vizuális szempontból rossz. Márpedig akárhogyan is kerül a forró kását: a film vizuális művészet.

— Minden más: „lefilmezett színház?”

— Igen. A szalagra rögzített fotó-játék nem film. Ne értsen félre, én is szeretek nevetni a szellemes dialógusokon. De ennek semmi köze a filmművészethez, amely, ha valóban az, aminek lennie kell, egyenrangú a többi művészettel, a zenével például. A cirkusz is szórakoztató, mégsem a művészet egyik fajtája.

— Világos, hogy a hang rossz hatással volt a mozgásra. Nehéz mozogni és beszél-

ni egyidőben. René Clair mondta nekem, hogy a párbeszéd a filmben: rövidítés. Sokkal gyorsabban meg lehet mondani valamit, mint megmutatni. Hogyan lehet valódi filmet csinálni mozgásból és beszédből?

— Előadásomon mindenki szemelattára bebizonyítottam, hogy bizonyos filmeknél a hang könnyűszerrel elválasztható a képtől. Márpedig az igazi műből semmit elvenni nem lehet. Próbálja meg Cézanne bármelyik képéről levenni a színeket, vagy akár egyetlen egy színt is! A szín integráns része a festménynek... Különben is az egész probléma hamis! Hamis azt állítani, hogy a film mesélő műfaj.

— Persze lehet absztrakt is...

— Hangulatokat is kifejezhet. Lelkiállapotokat. Erzésvilágot. Témákat is feldolgozhat, mint a zene...

— De Ön szemben áll Fellinivel, pikuralizmusa miatt!

— Nem állok szemben Fellinivel! A 8 és fél az egyik legjobb film, amelyet valaha is csináltak.

— A „Satyricon” számomra mestermű és Ön nincs elragadtatva tőle...

— Ha mestermű, akkor biztosan nem vizuális értelemben az. A 8 és fél a belső valóság és külső világ kombinációja. Megértheti a filmet, anélkül, hogy ügyet vetne arra, mit beszélnek. Ha süket, akkor is tökéletesen élvezheti. A film elejétől végig korográfia. Egy két apró jelentéktelen jelenet kivételével minden mozgás. Ez az igaz film. Gondoljon a hős apja halálára, a prostituálttal való szcénára és a háremjelenetre. Dinamikus vizuális mindez. Háromdimenziós. Nem pikurális. A „Satyricon” nagy tablókból áll. Minden mozgás és dinamizmus nélkül...

— Ön nem nagy híve az „Uj Hullám”-nak. Pedig Ön sem tagadhatja, hogy sok újat hozott.

— Irodalmi szempontból talán. Nem vettem el teljesen. Vannak itt ott jó dolgok. Viszont az irodalom a filmben teljesen érdektelen számomra. Goddard, Trauffaut, Chabrol filmikus szempontból semmi újat nem hoztak. Az én dolgom közé tartoznak a következők:

Ha valamit el lehet szavakkal mondani, az nem film.

Ha valamit a színpadon is lehet adni, az nem film.

Ha valamit fényképsorozatban, vagy rajz-sorozatban el lehet mondani, az nem film. Egy mesterműről készült fotográfia nem művészi alkotás. A művészet a műben van, nem a róla készült fényképen. Egy művészi teljesítményről készült felvétel nem művészet. Egy színesi teljesítményről készült felvétel önmagában nem művészi teljesítmény.

A film csakis akkor válik művészi alkotássá, ha a filmalkotó teljesítményéről ad tanúságot.

— Ez azt jelentené, hogy Ön a jelenlegi filmalkotás legtöbb művét teljesen elveti?

— Kevés kivétellel. Viszont számos filmben vannak filmszerű részek. Ezért mondtam, hogy a „8 és fél” és „Rashomon” minden időnk legnagyobb filmjei közé tartoznak. Mindkettőben megvan a filmikus természet két alapvető eleme: a poézis és a korográfia.

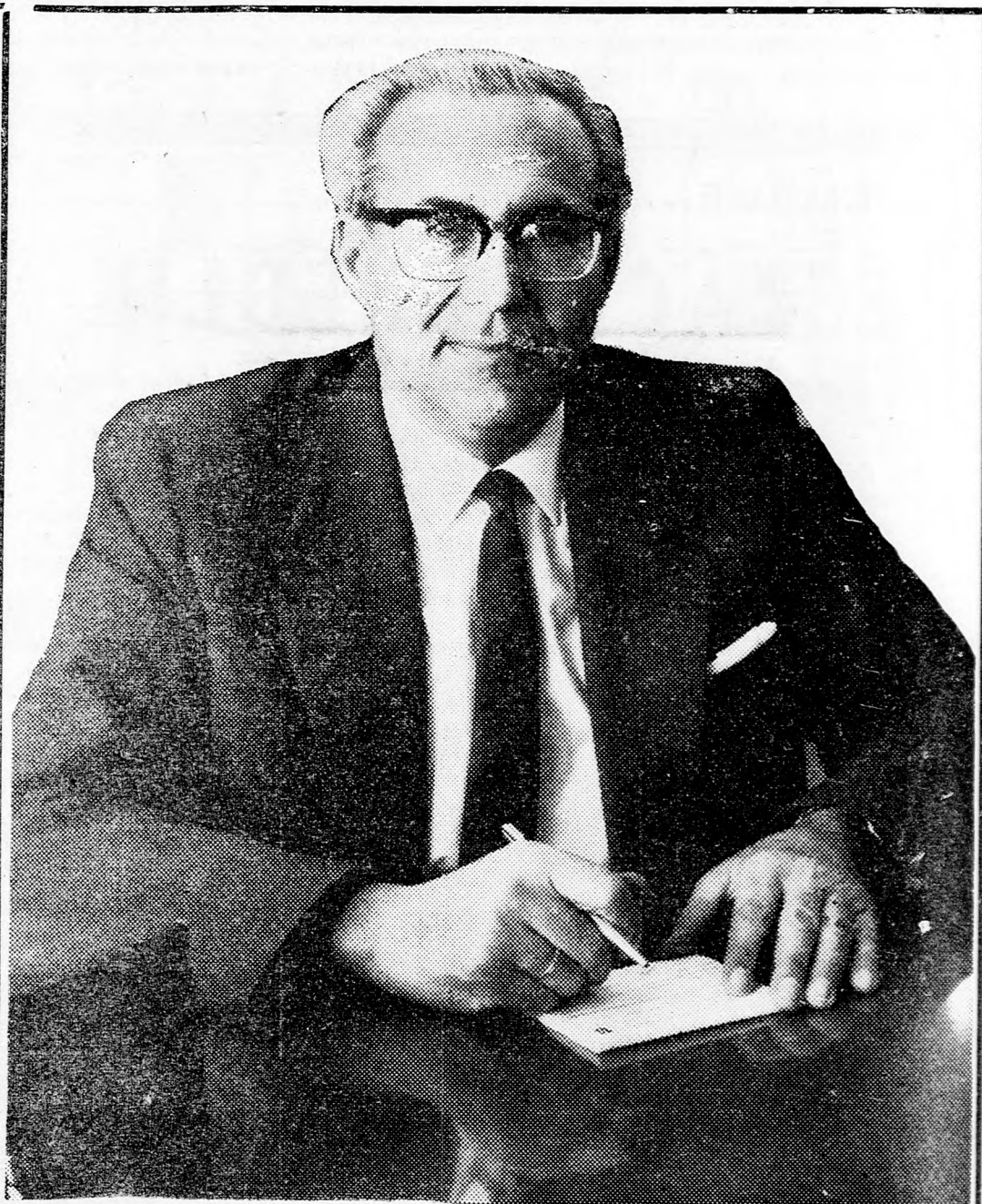
— Hogy érti a poézist: irodalmi, vagy képkompozíció szempontjából?

— Természetesen az utóbbi szempontjából. Az úgynevezett „Uj hullám” vizuálisan semmi újat nem hozott, hacsak a vágási ugrásokat nem nevezük újnak. Vagy a kézben hordott kamerát, amely a földet, az épületeket kimozdítja helyükből és táncoltatja őket. Hacsak nincsen földrengés: a föld, az épületek szilárdan állnak a helyükön. Ez az igazság. Végül is teljesen hiányzik belőlük a ritmus, amely egyik rendkívül fontos eleme a filmnek. Nem tudom, hogy Resnais is az „Uj Hullám”-hoz tartozónak vallja magát, de „Marienbadia” kétségtelenül kivételt képez. Abban valóban találunk vizuálisan újat... Egyébként az egyik ilyen új hullámot rendező Alexandre Astruc szerint „a filmet meg kell szabadítani a vizuális tiranniájától...”

— Az én válaszom erre az, hogy könnyen el lehet képzelni filmet hang nélkül, de nem kép nélkül.

— Ez körülbelül annyit jelentene, mint a festészet megszabadítása a színektől...

— A festésztől... — teszi hozzá nevetlenül.

ANYANYELVEM MAGYAR

Ugyanegy, mint Ön, én is évekkal ezelőtt jöttem az országba.

Már túl vagyok az első idők klita nehézségein.

Tapasztalataim rendelkezésre állnak, amikor bejön a Israel-British bankba, anyanyelvén fordulhat hozzám és pénzügyi problémái teljes megértésre találnak.

Mint minden ügyfelünk, Ön is meggyőződik róla, hogy megbízható kezekben van.

ISRAEL-BRITISH BANK LTD.